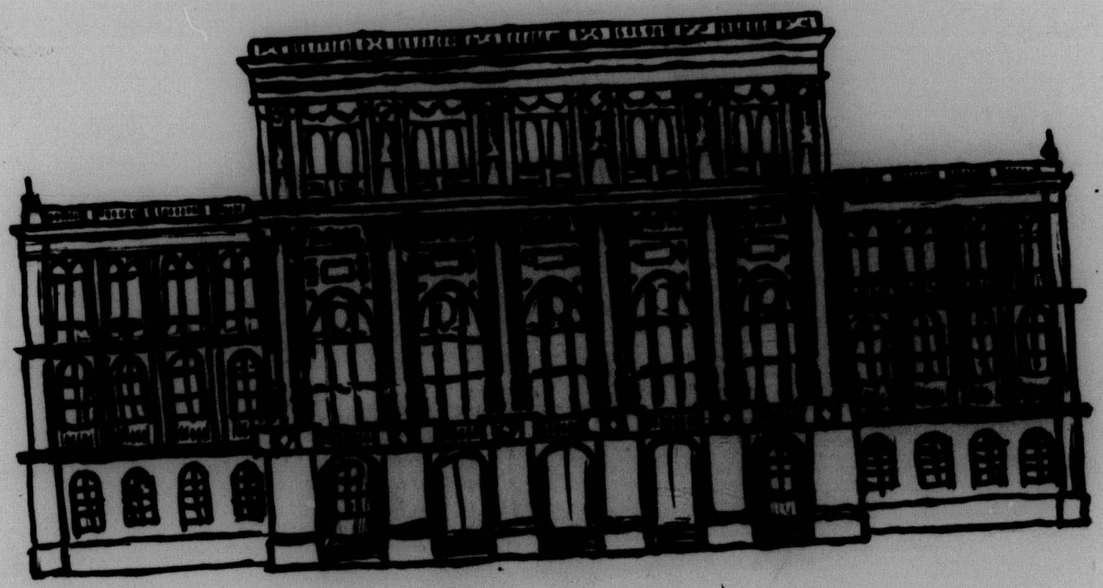
A 473 IV.

* A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA *

MIKROFILMTÁR

BUDAPEST

* BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE *

1959

FOTO:
Sz. É.

2

MTAK – KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM

LEVELEZÉS

4°

101.

TOLDY FERENC LEVÉLTÁRCÁJA

XLVI. „U-V"

1

2

M. Irod. [Levelezők] Toldy Ferenc

[Levelezők] [I–LIX köt.]

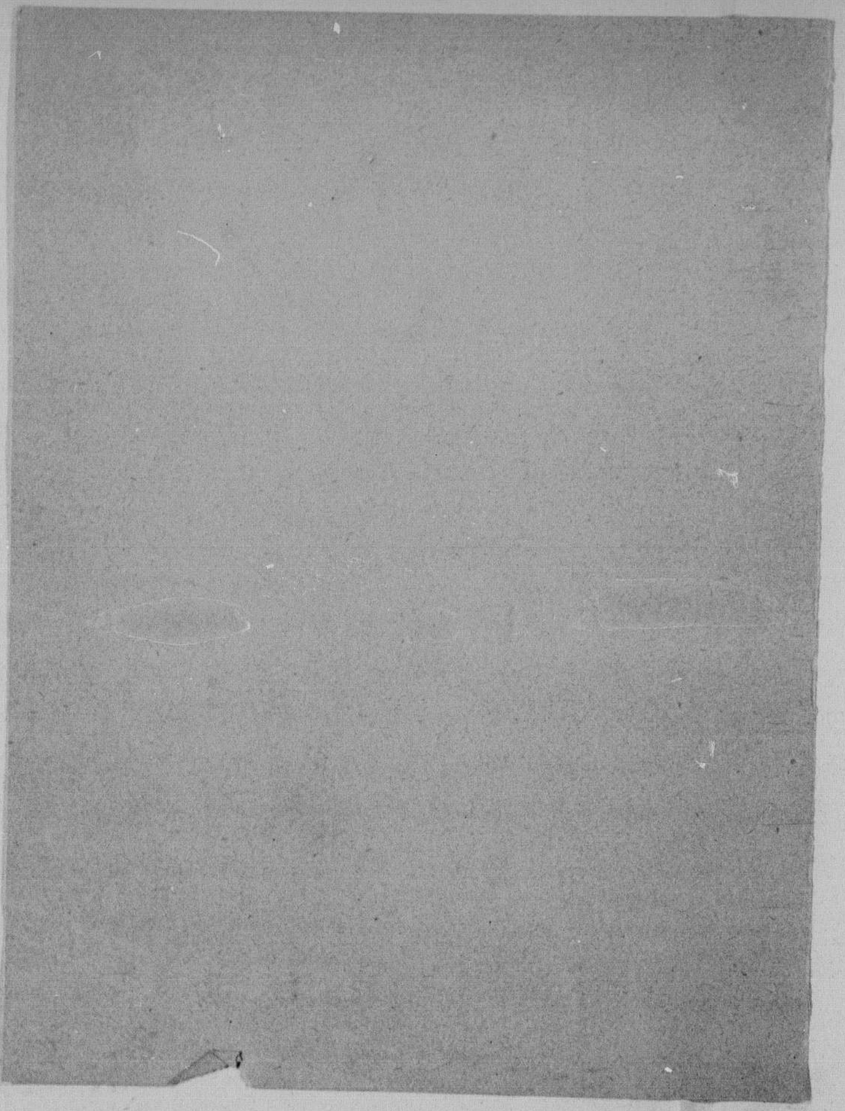
Toldy Ferenc összes levelezője.

XLVI. Füzet.

Udvardy Ignácz	2	levele.
Ujfalvy Ferencz	1	"
Ullman Frigyes	1	"
Ürményi Józsefné	1	"
Vachot Sándor	3	"
" Imre	9	"
Vajda Sámuel	1	"
Vajda Dániel	1	"
" Péter	2	"
Vajna —	1	"
Vandrák Károly	1	"
Vállas Antal	1	"
Vámbéry Ármin	10	"
Váradi Adolf	1	"
Varga Simon	2	"
Városy Antal	1	"
Vas József	40	"
Vattay Amália	1	"
Vay Miklós br.	1	"
V.....	3	"
Weber Zilly	1	"

21 levelező 84 levél.
Előző füzet: 207 levél.

M. Irod.
Lapunkban
1964
Fol. Stm.

ÜRES
LAPOK

Méltóságos Gróf!
Kegyelmes Uram!

'magyar literaturának forrább barátiᵗ, 's hö=
zöttök Nagyságodat is bátorkodom egy (:ike
mellyékelᵉ:) új; és e' nemben még csak első"
próba munkámmal megtiszteltetni, 's mellékes mun"
kálkodásim 's jövendölésᵉt Nagyságodnak is
bölcs és kegyes itéletᵉ alá bocsátani.

Ezen munka megérdemlené a' legnagyobb pu=
blicitást; de most még nem a' publicumé, hanem
csak magamé; — a' publicumé úgy lehetᵉ idővel,
ha ezen próba mutatványból a' compesensebb
bírák ítéletᵉ megértemᵉ, annak kövekezésében,
vagy még újra kijövendem alᵉ, a' hol kell;
vagy pedig, ha a' nagy ozéli minden igyekezetem
mellett el nem érkezem: más szerencsésebb
fordítónak helyᵉ adok.

Ki egyébaránt a' legmélyebb tisztelettel maradok

Nagyságodnak

Egerben 16 aug 1839.

alázatos szolgája
Udvardy János
Kis. mérnök k. i. m. tr. l. t.

Eger 5 Junii 810.

Tekintetes Nagy Érdemű Tsoknok Úr!

Becses levelét legnagyobb szerénységgel vé„
vén, elpirultam magam előtt, köszönetet
olvasván olly tárgyért, mellynek tegyes
elfogadását én vártam szerencsémnek.

Magyar Juniusásomat én nem a' pu„
blicum számára, hanem egyedül a' dolog=
hoz értő tudósoknak nyomattam ki ti„
tokban, kevés számú példányokban, csak
arra, hogy egyszer eszt-ám annál nagyobb
classicai tökélyel adhassam ki a' művelt
publicumnak, olly ékkellyel, hogy a' ma=
gyar nyelvnek ne gyalázatjára, hanem
éke s' tsegére váljék. Mert a' magyar nyelv
merje olly rengeteg, hogy ennek minden
ágait kimívelni egy társaság meg nem
győzi, hanem szükség hogy magános
harasiak is, ki magát tárgyinak tartja,
's ki ki, a' melly ágaratára képes, akar
tegyen pl álitzatás a' hara dtárára.

Az illy csiklandós művet tíz évig fellel
Horátz kéne ráspolni, de én ezen tíz éve
megnyerni véltem azzal, hogy kéziratom
előre a' dologhoz értőkkel közlöttem, e
azoknak ítéletére elvárván, munkámat
a' szerént javítottam. E' volt egyedül czé
a' kinyomatott, és kiosztott néhány példá
nyimnak, 's nem is tévesztettem el cz
lomas, mert kaptam levelekbet, ítéletekre,
válaszokat, mellyek igen kedvezőleg ítélve
feltüzelnek, munkámat újra átdolgozni
Újra átdolgozom tehát, és sorról sor
nevén, olly hasor másságát képzéstem
az eredetinek, melly reménylem, anya
nyelvemnek pirulása nem fog okozni fo
és classicai munkáihoznak nem válik
szégyenére. Így elkészítvén, már mos
szem várja a' sajtót.

E' végett mi volt eleitől fogva tit
szándékom, most már itt az idejé, az
Tettes Tisztnek Urnak megjegyzem,
böles tanácsás nyek következtében
várnom. Azon hálaadósságomat be

tölteni

tölteni", mellyel a' Tudós Társaságnak
tartozom, és a' bennem vetett bizodalmat
némileg ez által is igazolandó, akarnám
most már a' bizvást nyomatás alá me
tető munkámat a' Tudós Társaság jará
ra átajánlani, hogy t.i. a' T. Társaság
költségén nyomtattassék-ki, és a' hasem i
legyen egészen a' T. Társaságé.

Ha ezen ajánlatomra a' Tettes Tisztnek
Urnak legyen válasza venni szerencsém tehe
tek: siessek tüstént a' munkás kéziratba ál
tal folgálkatni; ha pedig ezen czélom
hajó törése fenyegetne: akkor majd más
módot gondolok mind kinyomatásom felől, mind
hálaadósságom bebizonyítása felől.

Vii egyébaránt becses tanácsát és
közbenjárását, 's eredményes válaszát el
várván, a' legmélyebb tisztelettel
maradok

A' Tettes Tisztnek Urnak

alázatos szolgája
Udvardy József
kis-mindszenti s. lev. nemes.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Ezen ide rekesztett bírálatot, oly bizodalmas és egyszersmind tisztelettel teljes kéréssel van szerencsém T. Szerkesztő Urhoz küldeni, hogy azt nagyobb, vagy kisebb lapjaiba minél hamarább közleni méltóztassék. Megvagyok győződve, miként T. Szerkesztő Úr érdekelten és részre nem hajló lapjaiban minden a tudomány érdemében szóló cikkelyek személyes tekintet nélkül helyt találnak. — Ezen meggyőződésem mellett kérvelmemet

5

3

3

relmemet megujitva, tisztelette
gyok

T. Szerkesztő Urnak

Debreczen Jul 29. alázatos szo
1840. Ujlaki Feren

6

16

Tekintetes Uram
Nagyon tisztelt Doctor Ur!

Tolem folyamodásommal tisztelt Doctor Ur elé lépni
szabadkozván jól érzem ennek merészségét, de
vigasztal ezen öntudat arra bátorított, hogy irásban
terjesszem elő Uramságodnak azt, mi engem ezen
lépésre bátorított és mit azzal időnkénti elhadni
ezen bátorságának élénk érzete talán gátolhat-
na.

Hat éve lehet, hogy tisztelt Faubner Ur alatta
Rhetorikát hallgatván az mindet, kik németek
voltunk nyelvünkre, érzelmeink és vágyainkra
nézve magyarok a nyelv és költben magyaroso-
dásra egy nemzet buzdítgatott, és ezen nem Uramsá-
godé volt. Azóta lehát keblemben hatalmas
vágy ébredett ezen kitüntette névnek utánabu-
gni és örömszülte azon magasság felé
törni, mellyen e "Vivat" elöképeimet lépton
törni szemléltem. Törtem, töredtem és ha
valaha paradezásimat némi siker követendi,
akkor csupán ezen elöképe az, a melly ezen

pályára indított, melly belém ontotta ezen
bizgalmat és óhajtásimat valósította, a
valamint másoknak Uctarch fényfiai, úgy
nekem Urasságod az, kinek mind ezen fora
köszönöm. És valóban valahányszor a haz
és nyolcz szívemet dobogtatja, véremet hev
tendi, mindannyiszor ezen szent képbe tisz
Doctor Ure és jövőtendik, mint a kinek ihle
példája lerovására ébresztgetett a haza ira
azon tartozásaimnak, mellyek méltóságát
mindinkább áhítva magamat érezem.
Azért is ne tagadja el, tisztelt Uram, mélta
lását, ha ugyan ezen kegyelet, melly volt
az első bár nagyon is gyönge áldozatot a
haza oltárára letéthetni Urasságod, miat
ezen kegyelet nagy részben apoteója iránt
is nyilatkozni törekszik. Ne vesse tehát
még a tens Uram bátor folyamodásom
mellékelt kis munkámat Urasságodnak
kódolva ajánlani bátorkodom. Nem mon
hogy ez által csak tiszteletet akarok per
ni a munkámnak, melyet jól ösmer
hiányaival nevem homályra ajánlani n
lud; nem mondom, hogy czélom csak az
végesülhetni azon tisztelettel, melly ezen

ajánlás elfogadtatása által rám is háramlan
dik, ámbár mind azon tiszteletnyomás
mind ezen tiszteletet bg nagyobb becsű kész
hanem annek kérelmemben eni megegyezte
által csak azt óhajtom valósíttatni, hogy
méltánylata által azon fényfiának, kinek
nyomain indúlni törekedtem, a ki ezen
munkámnak is közvetve oka és szerzője
múlt fáradozásaim jutalmát, felső helyem
a jövőre bizalmat és támaszt nyerjenek
El ne mulaszsza tehát a tens Ur az általam
egy jó ügyben küszködőnek erőt és segéd
kezet nyujtani, ne tagadja el jóváhagyá
sát ezen kérésemtől, melly a legtöbb
tisztelet tiszta kifejezésével a ki eggébiránt
vagyok

Tekintetes Uram,
Nagyon tisztelt Doctor Ur

alázatos polgája
Ulmann Frigyes

Illustrissimo Signore
Padrone Colendissimo
Il Signor Conte Giacomo Durazzo
Vienna

Pest Jun. 1.
57.

Tiszteltt Barátom!

Szerdyvel találkozám tegnap, tőle s Mint elöre látám, arannal ár- ~~ala~~ tudva lévő alkalmas megegyezésre nyertem. Ezt sürgős mikre tartá ugyan arannal kivánom Barátom arannyal Esterlési [illegible] Tiszteletével Maradok

Barátja

Szemere

Toldalékul: - Jóval beszélünk. Ő, mint látjuk,

[illegible] krommel foglalkozni. Ehhez

az Ön' gyönyörü programmjáról (a Muzeumb
rein sokat tud; annál kevésbé fogja bel fölki
vásunk' fordulatját. Mondta, hogy szólni fo
Önnel.

A programm' nyomtatását jövőre Ön,
mert jun. 9diken a Magyd. Egyesület nagy-gyülés
egy rendkeres koppantást adandunk végkep vinni.

Niklay-tól rendelést tettünk, hogy Ring
ából a Csecy' Kiadását v Rádóny' levelezés
a francia udvarral (a Conviden. gyüjtemény
ben) vehessem. Egy utablit ajét, mert eggbe ada
ron vettü a Sinay- példánynyal, mely egy 1/
több levelet bir mint a Muzeumi.

Tisztelettel v barátsággosan.

Szarvasy Károly

L 3

10

Tekintz Földy Ferencz, Magy. Acca-
demiai Ittlév 5.5. urnak

Szatmár. Károlyiház.

Pest Octob 13 1834

Tekintetes Titoknok Úr!

A' szóval érdellett élet-irási czikket bátorkodom átnézés végett a' Tekintetes Urnak megküldeni. Méltóztassék tegyesen megitélni: vajjon nem volna-e helyesebb a' Kis faludy Társaság számára fentartanom, mint academiai felolvasásal használnom? Kötelesség-érzetem ugyan ez utóbbi használásra, hacsak még ez évben terjedelmesebb dolgozattal nem remélnék széket foglalhatni. Különben a' hiesing de rám nézve fontos ügyet egészen a' Tekintetes Ur. véleményétől függesztvén fel, tisztelettel maradok

a' Tekintetes Urnak

alázatos szolgája
Vachott Sándor

5

3

3

6

Tekintetes Úr! 12

Sajnálkozva kell kijelentenem, hogy a Kegyed megtigásának ez utolsó nap sem felelhetek. Hogyan és miként a' kelzőlítás történt, azt kivén, hogy mánnap elutazzka, som' a' néhány nap alatti vissza térve szakadatlanul reke ültek, kik a' félig vállalt munkának ezzonban akkori utazásom alatt adták és most kell mulhatatlanul távoznom. – Nehogy ügyvezetek legyek akadályozója, vettem az ecsetet Kegyedet sem hagyni tovább is bizonytalanságban. Pesten Januáj 27ik 1874ik. Teljes tisztelettel

a' Tekintetes Urnak

Tekintetes Úrnak
Kecskemét
Kecskeméti Takarékpénztár
Igazgatóságának
Pénzügyi Osztályához
Kecskemét

Pesten
3

L 3

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Tekintetes Úr!

A' czeglei pör kitelés másolatának kivonatát, de csak kivonatát bírom igen is, azonban nincs velem. Ha így is kívánná Kegyed bírni: A' kivonatban "valesz késő" valamikor a' jövő héten faluról belülirom, akkor a' legkésőbb örömmel szolgál, kitől tetsik. Tegnap jártam u", tsára egy ismerősömnél, azonban nem érkeztek czélt. – Hallottam valakitől, hogy Bártfay Láj. Urnál az egész pör másolata meg van – Kegyed hozzá közel áll, talán ő teljesebb "szolgá" latot tehetne. – Hakogy nem, úgy én a' jövő héten belülirom. Pesten Feb 8kán 839.

A' Tekintes Urnak

alázatos szolgája
Vachott Sándor

16

Tekintetes Ügyvéd Tekedel Ferenc

Úrnak

Kecskemét

Pest, január 14. 1857.

15

Tisztelt Titkár Úr!

Irtam Lichy Péter Versei a bevezetéssel együtt
igen siderekek; azonban, minthogy az egész leirás
többet adna egy ivnél s e miatt már régebben
elfogadott és kijavott müveket kellene kihagyni,
kénytelen vagyok azt nyilatkozni, hogy nyilvánitvan Önnek vállalatom iránti figyelmeért. Ha valamivel hamarabb végtan volna
meg a kéziratok, akkor még intézkedném a fölöslegessé, hogy a 2-ik ivtöltés ki is hagyjon
foglalhatott volna. Jelló tisztelettel maradtam

Tisztelett Titkár Urnak

részt szolgája
Vahot Imre

5

3

3

T. ü. Kolb Ferenc
Akademiai Titkár ur
Kir. Könyvtár Igazgató ur
Kitüntetéssel

Pest, nov. 21. 1861

Tisztelt Titkár úr! 16

Miután a Reguly-albumba egy kis virjátékot minden díj nélkül adtam át; tisztelettel hivom fel Önt: szíveskedjék viszonzásul a Lovonics Ökönix B-ik kötetébe oly dolgozatot adni, mely közös jegyzet érdekelné. A töredékes, vagy mutatványul szolgáló művet is szívesen veszem. — Beküldési határidő: dec. 10.

T. Titkár ur

őszinte tisztelője
Vahot Imre
(a nemz. Szinház
melletti Vodjánerházban)

5

3

16

5

3

Aláírás

Bartha János

elhúnyt nemzeti színészünk emlékére.

Jeles tehetségü művész-társaink, Jókőczy Lajos, közelebb elhúnyt érdemteljes színművészünket, Bartha Jánost néhány hónappal ezelőtt még virágzó erejében s életnagyságában lefestvén és lefestő figurában találván: — ezen nagybecsü emlék-képnek a Nemzeti Múzeum számára leendő megszerzése végett, nemzeti színpadunk barátai körében ezennel aláírás nyittatik oly reménnyel, mellyel a dicsőült művészi érdemeinek ez utóni méltánylásás s örökítését hazafias kéjjel fogjuk észközleni.

A kitett ivtartók az aláírásokat s a' begyülendő pénzeket aláírókhoz közétnek bekülteni, kiknek eredmenyét annak idejében közlendjük. Közlendi. Pest, aug. 24 1852.

Valentiny

(a' nemz. színház melletti Wodjáner ház)

Az ivtartó neve: Foldy Ferencz, akademiai Könyvtárnok.

Az aláírók neveik	pengő pénzben forint	krajczár

17

J. cz. Foldy Ferencz urnák a m. academia könyvtárnokának, az egyetemi könyvtár igazgatója, kitüntetéssel

Helytby.

16

Az alá írok neve	pengő pénzben forint	krajcár

Pest, jan. 21. 1864.

P. o. Toldy Ferencz úrnak, az Egyetemi Könyvtár Igazgatójának s a Magyar Akadémia Titkárjának stb. tiszteletel.

Egy fontos ügyre vagyok bátor feltűnni kegyes figyelmét. — Minthogy a „Magyar- és Erdélyország Mintáu" „Magyar- és Erdélyország képekben "ainü", 1550 példányban nyo, matott munkánk jelentékeny olvasó közönséggel bir, de az ily számü képes mutatos megkivántató nyugalt tölt, jéget miatt, kivált a képek müvészi, t. közének emelése tekintetéből, még anyagi gyámolitást igényel, aron épne tanuló tekintetben: vallyon nem volna -e célszerü képeinek tennünk az irányt, hogy a magyar akadémia megalapitó tudatával fogva vennié azt pártfo. gásába, oly módon: miszerint a jeles dolgozatokkal diszitető, de közönség ünk részéről kevéssé méltányolt Uj magyar Museum s Akademiai értesitő cimü folyóirataik, kegyed rendeltetői befolyásával hozzájárulása mellett, egyesitené a mi vállalatunkkal

még pedig úgy hogy — a megfiúsítetett Évkönyvek pótlásául, bizonyos évi fegélypénzt szánna, fordítana rea. a Tudós tdsjégi tagok közreműködása mellett minden rendes organumául választana. Ezt hiszem, ez után a T. Jási évi Évkönyvekben megjelent némely igen becses dolgozatok is közkedvelt elevenítenék, s a nagy közönség előtt vívnák. — Szerkesztő-társam Kubinyi Ferenc urral — ki más ezügyben jóslat állásrott de egy magas valaki gyűz minden — közlém e tervet s helyeslé'art, s ha Hegyed is célszerűnek — és kivihetővel gondolja méltóztatnék időt kitűzni, a mindön szóval is értekezhetnénk felől.

Van szerencsém a használat végett kiadott Tudománytárt köszönettel visszaküldeni. — Nagyon lelkesülne Hegyed ha az egyetem vagy az akadémia könyvtárából a Szilágyi Ferenc által feltalált 1845-iki "Nap és Külföld" című lap első félévi folyamát használatára kiadnák. Sok szerkesztési tapasztalatot merítene belőle, valamint Bernát Sámuel megbízása következtében a Kisfaludy-társaságnál levő Balóczi-Költemények kéziratával is.

Kész szívvel
Vahot Imre

5 3 3

N. N. Toldy Ferencz úrnak
M. Akadémiai Könyvtári
N[agy]. tiszteletével
Kölcsey.

I. t. Toldy Ferencz Akadémiai
Könyvtár s Egyetemi könyvtár
Igazgató úrnak. 19

Vagyok elkötelezve Önnek, ha Önnek, egy jeremi ifjabb- és öregebbik arcképeit – Kölcsey parentatiójával együtt a fiamnak kapcsolatban való időre átadni, jelen fiaimnak vívjétől megküldeni szíveskedjék. Nem tudna-e Hagyományt arcképére utasítani? Ha igen, méltóztassék a tudósítani, hogy vehessem, tehát egy rendelő rajzolni. Üdvözlettel vagyok

Kazinczi

Bes. aug. 12. 1854.

Hű szolgája
és őszinte tisztelője
Kölcsey

Pest, junius 2. 1880

T. Ir. Dr. Toldy Ferencz rendes.

Van szerencsém Önnek a Magyar irók arczképcsarnoka első lapját megküldeni, s egyszersmind kérni tisztelve, hogy mielőbbi időben megtekinteni sat. mint irodalmunk legkorábbi ismerőjét, pártfogását a magyar tudományosság emberei közül mintegy 40-ik bejegyzési számomra, tőle a tudomány minden ágát előkelően képviselve, arczképeikkel a megjelenendő lapon legmelegebben megjelenendőnek — ide cikke politikus irányt is, az erdélyiekkel együtt. Magyar Előkelőre. Ön bennök azt is pártfogásomról a illetők arczképeik bal oldalukra megfestve. — Ezeknek vagy mint bírálva, azt photographia által vele közlöm le. Valóban előkelővé lesz a magyar tudományosság bejutott, kikkel centrumra: gróf Széchenyi, Teleky J. és Toldy F. — egy lapon, egy magyarra találomban sem állítható. A megjegyzéket kérjük rendben mielőbb kérem tőle rám beküldeni, hogy egy a fűkfejes elkészülhessen. hol dékkal megtekinthessem. Kérni, Horváth, Pulszky, Ráday stb. egyes kérdés tőlök arczképeit egyedül Ön által remélem meg, hogy hathat. fűrészel maradván Önnek

tisztelője, kötelezője
Vahot Imre
(Országut, 5-ik
ház alatt a 3
dolgozók irányában)

5

3

3

16

Fő. Dr. Kölcsey Ferencz Úrnak

Kölcsey

Pisztelt Doctor Úr! 21

Czuczor irtól levelet kapék tegnap, mellyben azt irja, hogy Ön sziveskedik megismertetni az ő irodalmi életét; s minthogy a Szépirodalmi megjelenendő pesti Divatlap mellett Bulcsu irt arczképe fog közrejönni; igen pesztelném ha vagyanez alkalommal körültetném a Doctor Úr tollából származandó életismertetést. Minél fogva mellékelve tudomra adni, ha vajjon az holnap estéig elkészülhet-ekmert már sürgős nyomják a lapot.

Magamat becsesh ajánlván, vagyok
Pisztelt Doctor Úrnak

Őszinte tisztelője
Vachot Imre

5

2

3

5 .

3

3

T. cr. Toldy Ferenc, egyetemi Könyrtár-Igaz-
gató s Academiai Titkár Urnak.

Megemlékezésén Ön „Magyarország és Erdély képekben"
czimü legujabb vállalatomról — melynek első kötetével
jövő hó első napjaiban lesz szerencsém szolgálatára —
szakszerü bálával tapasztalám Önnek e nagyfontosságu
gü ügy iránti irodalmi részvétel. ezinél fogva szabad
legyen reménlenem, hogy Ön, kinél hivebb gyámolitója,
leltesebb ismerletője, rejesztője nincs remeti irodalmunk-
nak, — szives lesz részint önálló dolgozatokkal, részint
adatok szolgáltatásával elémozditani vállalatunkat,
melynek már is van 1000 előfizetője, olvasója pedig
tizszer annyi leend, s mely már német nyelven is
sajtó alá került. — Különösen a 2-ik kötetben
Önnek jeles utmutatása szerint nemzeti irodalmunk
történetét kivánnám röviden megismertetni, s legfőbb
irodalmunk minden ágának történetét kimeritőleg
— a mint ezt az 1-ső kötetben Brassai már megkezdé a magyar szépészeti irodalom ismertetésével. —
Első kérésem Önhez az: sziveskedjek számomra
csupán a mult századokból azon magyar születésü
irók és művészek nevét feljegyezni, kiknek
arczképei megvannak, valamint azt is: hol és kik,
s mikor szerezhetném meg arczkat lemásoltatás végett?
A jelen század 3 első évtizedében fölmerült jelesebb ma-
gyar irók és művészek arczképtárát sem bizván tel-
jesen, ez iránt is bátor vagyok kikérni Önnek
becses utasitását. — A magyar irók művészek arczképei-
nek már felhasznált acél- réz- és kőmetszvényeit
is

Tisztelettel maradok stb.

Pesten, ...

Kelt Gyönn.

szívesen megvennném Öntől, a tudós társaságtól
vagy más alakítól.

Máját bizodalmas kérésem az, hogy
miután munkánk számára Mária királynénk
pompás arcképét a museum gyüjteményéből
lerajzoltattam, eszembe jutott, miként a fora-
dalom előtti években I. Mária Királynéról pálya-
munkát adtam be a Kisfaludy-társaságnak be
nem csalódom ezen feladatára: készítsék egy
történeti életrajz, vagy általán vett történeti
cikk – tekintettel az előadás, az irály művészet
formájára; – Ezen, Mária Királyné történetét
tárgyazó cikkem eredetije eltévedvén valahol
arra kérem Önt: szíveskedjék megengedni azt,
hogy a beadott eredetiből lemásoltathassam,
Akademiai javitnok, Fehér Soma tévé-
nyem mellett átvehetné azt Öntől, kinek
hagyod

őszinte tisztelője
Vachott Sándor.

U. J. Sinte feledém kérdeni: kinél van meg
legteljesebben a magyar irói autographiai
gyüjtemenye?-

5 Г.

3

3

23

T. cs. Dr. Toldy Ferenc úrnak,
a' Kisfaludy Társaság' Igazgatójának,
a' Magyar Tudós Társaság' rendes
tagjának, stb. stb.
tiszteletel

Hatvan.

T. cs. Toldy Ferencz úrnak.

Dicséredjék Ön annyiszor,
a' mennyiszer akarja, mind
a' régit mind az újat, mert
az ér jutalmának elnyerhé.
Nagy vala nagyon bőrmunkás ügyek
Vas pennájára meghűlni a
Magyar irók pályakönyve I.
kötetét s megkísérni Önhöz fűi,
végkedvét a történet jellemző,
jeles birálatát elvállalni: ez
bizonyos ugyan 12 aranynyal, az utánn
Egyébb ugyan 12 aranynyal, az utánn
Elsőrendű egy női díszmunkát,
és hasonlót dicsőrétet.
Ah ajtóját, ha csak be,
ter Ferenc mester ütendi.

Hochwohlgebohrner Herr Doctor!
insonders hochgeehrtester Freund!

Wann ich mich mit einer in der medicinischen Lehrgattung ungewöhnlichen Angelegenheit an Sie wende, so hoffe ich; daß Sie selbe mir bereitwilligst Ihrer gütigen Beförderung nicht verfehlen werden. Mit diese Hoffnung begnüge ich mich, Ihnen selbige vorzutragen. Es ist bekannt, daß die Hydrophobie oder Wasserscheue, und ihre Ursachen, wie auch die Heilungsart, noch immer, bey allen Fortschritten der Arzneykunde, in ein undurchdringliches Dunkel gehüllet sind. Da nun auch die Hochlöbliche Medicinische Facultät zu Heidelberg, in ihrer Preisfrage, die Hydrophobie zum Gegenstande ihrer Untersuchung gemacht hat, so habe ich mir vorgenommen, meine Gedanken darüber, und über die Heilungsart, der mir gegebenen Hundswuth, der Prüfung dieser Facultät zu unterwerfen, und mich um den Preis zu bewerben. Ich habe mich zu diesem Behufe an Sie, mein Theuerster Freund, gewendet, um mir Ihre Meinung über diese Krankheit, und die Heilungsart derselben, mitzutheilen. Ich bitte Sie daher, mir Ihre Gedanken darüber, und über die Behandlung, die ich gegen sie anwenden will, mit Ihrer gewöhnlichen Freundschaft, und Aufrichtigkeit, zu eröffnen, und mir Ihre Meinung darüber zu sagen. Ich bitte Sie, mir Ihre Gedanken darüber, und über die Behandlung, die ich gegen sie anwenden will, mit Ihrer gewöhnlichen Freundschaft, und Aufrichtigkeit, zu eröffnen, und mir Ihre Meinung darüber zu sagen.

Ich bitte Sie, mir Ihre Gedanken darüber, und über die Behandlung, die ich gegen sie anwenden will, mit Ihrer gewöhnlichen Freundschaft, und Aufrichtigkeit, zu eröffnen, und mir Ihre Meinung darüber zu sagen.

Ich bitte Sie, mir Ihre Gedanken darüber, und über die Behandlung, die ich gegen sie anwenden will, mit Ihrer gewöhnlichen Freundschaft, und Aufrichtigkeit, zu eröffnen, und mir Ihre Meinung darüber zu sagen.

Lieber

unterrichtet zu überraschen; dass er auch Gel
drücken und dasselben versichern wird, welches
H. Pfarrhelfer Wolfsberger übernehmen soll. –

Dass er mich [illegible] H. Bezirksarzt
wo; u. diesen dass ich [illegible]
ist wie schon mit voller Hochachtung. –

Wir haben an den H. Cantonsarzt
auch N. Kalbi geschrieben u. ihn gebeten, d
Kranken, welche wegen der Cholera wurde wie
sie transportirt, auch wo sie abgeholt
werden sollen, auch wie Geld auszubezahlen
stillschweigend ändern will die Umstände; dass
sie selbst diese Personen, u. allen benöthigten
Leuten.

Er ist mit aller Hochachtung
verbleibend ergebenster Diener
Zofingen d. 2. Herbstmonat 1831.

Ihr Gesetzlosgebietender!

P.S. Eingeschlossenen Brief an
H. Procureur haben Sie
die Güte weiterzubefördern zu lassen

Eingebundener Diener
Samuel Wolfsberger

1844

[illegible] Veinegge

Hochwohlgebohrner Herr Doctor!
insonders hochgeehrtester Freund!

Wann ich mich mit meiner in der medicinischen Fakultät
wichtigenden Angelegenheit an Sie wende, so
hoffe ich, daß Sie als ein kenntnißvoller Freund
meinen deutlichen gefälligen Absichten d. Rücksicht
erst. mit diesen Vorschlag begegnen werden. –
Ich schicke zuerst Ihnen, und sein Verdienst wird
in und in erläutern; wird mich die Gefäl-
ligkeit, die mir gegen Sie hegen, wird Sie
auch dem so wenige angehen, als sie übri-
gens sind, daß Sie als Freund meinen Wun-
schen das größte Glück sind. –
Auch begleitenden Rescript an
die K. Stadtphysikat werden Sie gütigst zu erse-
hen belieben; daß ich alles umstände wol-
len, um in seinem Amt, an Ihnen das Ver-
le sehr wohl bekannt ist, und dergleichen zu
verhüten. Die Administration wird den
Ausspruch d. dergleichen Schaffel, mit d.
ungünstigen Opinion d. Provincial Phy-
sicus Baseri?, welcher erst dieses Jahr
den Posten neu übertragen worden; an die
K. Stadtphysikat senden, ob Sie also sich
auch die Opinion d. H. Vice-medicus ab-
geben Sie recht die Gefälligkeit, die-
se, Sache den H. Vice-medicus Bestand zu
unterstellen, Sie werden sich dadurch die sei-
nigen Mannigfaltigkeit ein großes Verdienst verbin-
den. H. Hofrath d. Provincial wird Ihnen Gefäl-
ligkeit mit Ihnen darüber sprechen, geben Sie
die Güte, denselben den beiliegenden Rescript
Rescript, indem auch die übrigen acten
dieser Affaire abgeschickt sind; mit der
Bitte,

Lieber

Einverstandt zu überzeugen; dass er uns Gut
dünken mit denselben verbinden, d. welchen
H. Pastorschulberg unterbreiten soll. –
Dass er mir gefällig den H. Berg. predi
ab; d. diesen dasse Schreiben, dass sie
ist an Ihnen mit voller Ueberzeugt. –

Wir haben an den H. Caesa
unser N. Kabels geschrieben, d. ihn zu bitten,
Kreise, welche wegen der Cholera unter der
sie transportirt, und den und abgeschlo
werden Seien, und nun Gut mitzubring
tellmeist finden sie die Umstände, dass
die selbst dasse sehen, d. allen benöthigt
Leuten.

Er ist mir mit aller Hoch
achtung d. Freundschaft gewesen.
Pelt. den 2 Sept: 1831.

Ihr Gehorsamster Diener!

P.S. Eingeschlossenen Brief an
H. A. Gregorius haben Sie
die Güte weiterzubefördern zu lassen

Ergebenster Diener
Samuel Pauli
Ober-Aeltester zu Pelt.

1847

26

Lieber

Einverstandt zu überzeugen; dass er uns Gut
dünken mit denselben verbinden, d. welchen
H. Pastorschulberg unterbreiten soll. –
Dass er mir gefällig den H. Berg. predi
ab; d. diesen dasse Schreiben, dass sie
ist an Ihnen mit voller Ueberzeugt. –

Wir haben an den H. Caesa
unser N. Kabels geschrieben, d. ihn zu bitten,
Kreise, welche wegen der Cholera unter der
sie transportirt, und den und abgeschlo
werden Seien, und nun Gut mitzubring
tellmeist finden sie die Umstände, dass
die selbst dasse sehen, d. allen benöthigt
Leuten.

Er ist mir mit aller Hoch
achtung d. Freundschaft gewesen.
Pelt. den 2 Sept: 1831.

Ihr Gehorsamster Diener!

P.S. Eingeschlossenen Brief an
H. A. Gregorius haben Sie
die Güte weiterzubefördern zu lassen

Ergebenster Diener
Samuel Pauli
Ober-Aeltester zu Pelt.

27

Tekintetes Tudor Úr!

Tekintetes Granádi Úr által tudtomra
esett alkalmatosságkor lépest a Tekintet-
tes Uradnak, De mellőlem kiadván a
Nemzeti Könyvtár 2ik folyam I és II
füzeteit. — Igen nagy sajnálom, hogy
éppen a Tekintetes Uradnak nem folyás
kezül ugy, mint óhajtottam volna.
Vagyok mellőle is illendő de kevés
szemi; s mióta könyvárus bolt van
városunkban, inkább oda tartanak
az előfizetni kívánók, ezért igen
nincs szerencsém mellőle, hogy a Tek-
könyvesbolyán kívül még kinek is
kívánja az előfizetés. — Marad
tan
Tekintetes Tudor Uradnak

igaz tisztelője
Vajda Dániel

V. Egyd Sept 8ik 1844.

Szarvas. őszutó 30. 1844.

29

Tekintetes Ur,
Igen Tisztelt Barátom Uram!

A Kegyed által az egyetemi könyvtár számára kért könyvek csak a tervezettek számában lészenek de eddig meg nem jelentek és hihetőleg meg sem jelenendők. Kegyed felszólítását igen tiszelve, pontosnak tartottam volna, e hirányzó füzetekkel szolgálhatnom. – A sietve közelítő nagy gyűléshez sok jó sikert, gazdag élvezetet és mulatságos foglalatosságot szívemből kivánva maradok

A Tekintetes Urnak

kész szolgája,
Vajda Péter.

Tekintetes Tudós

Schedel Ferenc urnak, a
magyar Academia nagyérdemü
Tikárának stb. stb.

Akkalmv: a Vörösktorban,
indul ma este.

Pesten.
Trattner-Károlyi-ház.

118 pont

Vettem jun. 3 1844

Szivem ohajtásával még egy „Isten veled“-et mondani szégyálom, hogy szeme közé nem nézhetek t. pártfogómnak, kit isten tudja, mikor látandok. Egy körülménnyel tán nem lehet alkalmatlan. A Schweizban utazásomban a történet egy érdemes vri emberrel ösmeretséget hozta. Megtudván hogy magyar vagyok, több fővárosi és utóra ezen valót irá tárcámba „Vor einigen Jahren forschte ein Ungar nach einer Lebensbeschreibung der königinn Agnes, die sich seither gefunden hat. f 1850. Heerleder von Steinegg (ez a neve) i Steinegg in Thurgau (ez a lakhelye). A kivánt életrajzot akkor nem kaphatá meg, s magyar atyánkfia sikes nélkül tért vissza, s nevét s adresséit ott hagyván. Az életrajz azután megjelent de az adresset elvesztettük. Kivánja légyen az az atyafi ön sem tudom megmondani. Steineggi Heerleder ur azt mondá, ha még tudhatjuk kivánja (az akademia küldötte ki) mondjuk meg ezek folyamodjék hozzá Steineggbe Thurgauban, ő örömmel fogja teljesíteni. Ehhez

Ide Kérem, ha Ön kívánja, [illegible] tán a' Collegyá[illegible] [illegible] [illegible] [

szerencsém vala azon tisztelt Barátimkat a hé
gyeket beesey körében ebédelni, elfelejtettem előho
zni. Barátságosan korem a teendők megtéte
lére, és magamot beesey emlékezetébe és t
többi barátságába is ajánlván vagyo
őszinte barátj
Vajna

Pesten

Lelkiismeretes

Gr Schedel Ferenc Urnak

a' Kecskeméti

mög a bakonyi

Igen tisztelt titoknok úr! 99

Bizonytalan lévén, hogy valljon lemehetek-e Pestre és mikor: kötelességemnek tartom, addig is, míg személyesen megjelenhetnék, a' kívánt és megígért akademiai értekezést ezennel kegyed kezeihez szolgáltatni azon kérelemmel, méltóztassék azt nevemben a tisztelt Akademiának bemutatni és ha kívánnák, szakérrő által fel is olvastatni.

Többiben tapasztalt szivességébe magamat ajánlva, maradtam Eperjesen Jul 17. 1848.

Kegyednek igaz tisztelője
Vándrák Antal

még a

73

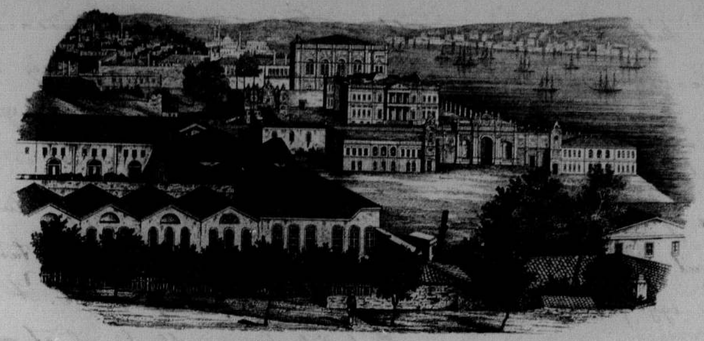
Tisztelt báróm uram!

Küldök a "Figyelmező" számára egy kis figyelmeztetést. Szerzője nem én vagyok. — Bécsben rendelésemkor szerencsém, hogy programmánk az Athenaeumban is megtörténésére. Én sem az Athenaeum sem egyéb nyilvánossággal mellett nem látszom. Gr. Batthyány Károly pénzbeli physicai s attrons viszonyai ezt kívánják tőlem, hogy fogok kapni. Nagy Károly a jövő héten Párisba megy, onnét számomra előnyös is hozhat. Ki képzelheti magának, mint örülök.

Továbbra is fiúk indulása óta ajánlom magamat maradok

Kohner, ns. postája Kőszeg,
Sept. 6, 1874.

tisztelő barátja
Vállas

Palais nouveau vu de Bellevue

Constantinople 24/6 857.

Tekintetes es Tudos Ur!

Igeretem es tegyes engedelmenek megfelelej uggyan már előbb uggyan már előbb
urnom kellett volna de feltett szándékom első levelembe örömhírt hozni
edig gatolá. Két hónapja hogy édes hazámat elhagytam két hónap csa-
kely idö, de ran nincs ösvonyu nagy, a theoriai az az dictionariai iltem bezáródott
es a nagy practikai könyve tarka levelei kecsegtetik de szomoritják is ollykor
bámulo szememet. Stambulba Május elsején érkeztem. Szálloméd a hazai hant
fedi barátot ki Byron féle tárt utánnam orczon se hagytam, a hazámtol
tehát könnyen váltam el, csak ollykor egy szomoru tekintetet az eltünö part-
ra, de még szomoruabbat az üres szivembe vetettem, de jozzal is a világi
rosábani érkezésemkor több mint 4 fenyem nem maradt. Chateaubriand
gol mondja Stambul legszebb fekvésü városa a világon, de in hozzátezem
Pera is Galata helyese és lakossa. Dante poklát elneveresével is kiselegye
vagyon. En bámultam mikor a classicai birokból ismert nepeimet
láttam, es most is kiáltom milly szép a hazám, milly emberies és civilizált
még a bakonyi szivány a grande nation u a baromi Hellen előtt.

Az első két héten a neveretett manedra ban laktam, szerencsémre egy
kevéssé beszélhető magyar embernél, ki noha maga szegény még is szívesen
minden fizetés nélkül vendégének fogadott. A törökök gyéz más o
ben találtam a hogy az europai irok festik, és most is csodálkozo
hogy e jó, és csendes, talpig becsületes nép elődei egy Murad a Szele
csapatjait képes tettek vala, társa sajzukba gúnyt üparkodtam és nem s
kara is egy gardag Bejnek első francia lecket kaptam. A conversatio
gyenge voltam ugyan elején, de a török legnagyobb türelmet mutatott hu
magyar vagyok mondá és csodálatos e szegény nép, nemzetünk érti
rokonyszenvedélyze, le tartózkodást elnyerni csak abba lehet, ha magyarnak
mutatja magát az ember. A magyar nekek kárnás sót velem annal bá
nyomább a dolog, hisz en törökhonban soha se voltam, és mint egy Uema
olvasak és irok, álvott eggyenüség —. A szokásaikhoz simulván, csak h
mar megszerettek a törökök ismeretlenségem szaporodott és 6 hót mulva
egy Terek Pasaba (Sener: Diag) nál mint titkár és tolmács beléptem.
A neveretett Pasa neve Hussein Daim mint született csarkesz a Szerá
ban nevelkedett, miveltsége keleti tudományokban nagy de a nyugot s
zokásait sem gyülöli, ő a kartha tudományon vezett megszeretteth, az
államtol kirabolt díjamon, kivul kosz és szállással megajándékozott.
Lakásom a Basporos partján 50 lépés a Sultani kinalyi nyari palotától
(mit a kép mutat) jobbra a regi seraj szántalan minaréival, ablakom
előtt pedig száz és száz hajo minden nemzet lobogóival, távolban pedig a
kis Azsiai hegyek ar és Olympussal latszik. Ha kirándulom a ok csolo
es keleti pompara tekintek alig ha tudom szemlélyemben megismerni a
szegény szivo nyelvest ki 3 hó előtt Magyarországban egynehány forin
ért bingyirgött. Sic tempora mutantur —

Hálá Istennek hogy minden gultani életmodorom mellett, a Musá
nak hü imadoja maradok bytobb figyalmet a keleti nyelvekre for
dítok van egy eredeti arab és török kozsám az olvasás nehezségét
a honap alatt meggyőzvén, reménylem hogy Tacs ül Tevárik (Történet koronája) cimü történeti müvet fogom és legnukabl Muradtol kezd
ve azon korszakot feldolgozni mi hon történetünket legnukabb világgá
Fájdalom hogy magyar hallam nagyon gyenge, azonban eddig a világé vol
tam most hazámé lészek. A török t. társaság nemely tagjaival is
merős vagyok, a társaság Statutumait leforditottam, de minthogy
europai utánzás hát el se küldém Olvasóimnak. Szóltam az elnök
nek a m t. társaságról, nagyon szeretnék ha Szalayt a törökkel
megismertethetném, tudom hogy tagjuknak választanak örömet. Pasa kéz
vence lévén már a hires Ragkib féle könyvtárt láttam, nagyon
fudvalosztam codexek után de nem találtam, ha Stambulból el
küldetnek, a csarsari könyvtárba is jutok, de minden esetre az utat meg
fogjuk ha Isus Uram elsőn igéréde szerint, könyebben járhat.
Az állapotom szerencséjét nem a kényelmes életben ke tekintem, hanem
a biztos remenyben Hazámnak használhatni, és olly érdekes és neki
rokon keletről megismerkedni, nem ll — y könyve szerint ki a bécsi
gancz szemészeti kakas kurgattását, a szivhodás Bálból panaszainak értette
és a bűzös Bosnyákoknál az ércbálsás Gül illatárt keresték keleti kü
pecket irt. Furcsa mink a török nép szomszédjai és legkevésbé
ismerjük. Kérem Tnod Urat ha nehány sorral arannal szeren
sitne, mert félek most a határ igazgatásokban valahol a Perzsia
határra küldetni nóha csak kevés időre.

Kérem a mit tanácsolni s tilalmi tehetik, azt szabadon nekem
tegyenni, minden tehetségem és szorgalmam mellett nagy hibákat tes
a mikből egy okos ferfiu szava vigyorhatna. Az Ő Méltóságának Baró
Eötvös Urnak is irtam volna, hanem várok még a dologban kiöt bizto
sony kölcsönt (Leila Hanumra) deponiltam. A magyar, török kölcsö
se ennek is ez fejéből akarok mutatni. — Olly szabad lenni a sok sza
gyarját Tns Urnak bekiildeni és hiszem hogy olly szives lesz azt ke
javitatni. Még sok mondani volna lenne de félek unalmaskodni a kedv
vet bezárom tisztelet és köszenettel lévén

Tekintetes Ur

legalázatosabb szolga

Vamberger Ármin

Azon kedves hisszony, valoszinüleg Tns Ur lánya ki utazásonkor so
kor szivesen mutatott boldog utazást s kivánt, annak legmelegebb tisztel
temet tessék kifejezni. A török nöi élet nagyon érdekes, europában
hamisan, valurik pedig semmiképp se ismerik, nekem ha alkalmon le
vén remelyen körülni.

Bresic

Mr. Ier Vamberger
Secretaire privé de son Excellence le
General Dio Hussein Daim Pacha.
a
Beschiktasch
Constantinople.

Pesten junius 25. 1858.

A tud Társaság tisztelete mellé bátkája és nemes pár
fogomnak.

Tisztelet Tiszkor Ur! Alig ha képzelhető ezen örömet, mi
kéreztem bevégzésével a tökéletes tanul, még csak egy eszendeje
hogy itt vagyok Törökországban s mégis oly boldog vagyok a szerzett
tudásnak csekély ugyan de nékie szolgálatot tenni. Ti ennek az
oka, kinek tisztelete a forró örömtüny csak Önnek, mellőzöje
Daró ur és a jeleltkü Ballagi Urnak, vegyék forró hálámat még
egyszer, és engedjék meg ha ezen lapok a nyilvánvalóságnak átadni
mi állhatatlanságomat, hogy sajátképeni kérésemnek ajánlhassam.
Hizze el Tudtodon nagyon nehéz dolgozatom de még is ugy gondol
mint ez iskolai Szótári mondja, tette nekem a kedvemet vegyék
tek, hogy azt szeretőimnek ábrázoljam, de alkörben kiesmerett kezemből a
csücsöe, és tudd a vegyám fekete földre, Valódi bánat és mély fáj
dalomal megy vagyok egyenesen a magyar világon nagyon nagy fáj
gesegéről, legyen olly szives nézze jol át felolvasás előtt az egész
kéziratomat, a szabálytalanságokat kézzakarattal elkövetem, s kang
jol azon állapotban tenni, mint épen annak érdeke megkívánja;
de az nyelvtani hibákkal is ugy tesznek hanni hogy tudtomra se
gyengügyen. Tudtodon nemes prosa es sok versből áll en csak verset
nemes prosában fordítottam, persze a mint beértem és mint magam
tudatlak az hogy még is mindig megfelel a török arabs szerzés tökéletesek
szóról szóra

a magyar nyelv szeretőül kaplik a kelelinc, hát ha még tud

A török szöveget most leiratom ha a fiuval a magyar o
to elé kerül majd in a törökjét itt fele áron kinyom
tattatom. Az egész kézirat mint ugyan olcsón vettem (800 L
is csak 5'4 forint) a negyedik lesz Europában, nem illik leh
arán másképen szegény magán könyvsárnaba, mélyt lassacs
ort a nevemben a tudor társaság könyvtárának átadni, ir
ha megengedik
csak egy vég megtartom, még a honi történetre vonatkozo
ikkeket lefordittattam, is artán vagy magam ethenem, vag
meg
predig elküldöm. A jelen es hadüdőkből kelő furcsak
nyeressigét ez más történeti Szerzetekre fordittanám
in art kisrem ha könyv lesz akkor olvasva is talalkoz

Kérem ne sanálja a fáradságot sokra nehány sorban a tör
nek sorsáig kalandozásait közölni, bár mind is leggen ar.

Van szerencsém lenni hálaadással

Vámbéry Ármin.

Csáktornya (Vas Megyében) 6 ik Junius 1858.

Constantinopole.

5

Re
nag
a m
Eder
sony
te o
gyar
javí
met

a magyar nyelv

A török
to el
l.

Azon
bar
leme
han
vég

Constantinopole.

Tekintetes

Tóthy Ferenc Ur
a magy. t. Tudomány Akadémiának
t. Alkalmatosságból

Pesten

3

Tisztelt Titkár Ur

Lés honapja ejtem hogy elküldém a Szadüddin kéziratából fordított magyar-török szótár első füzetét egy magyarázattal együtt, melyben Uraságodat akkoriban felkértem rekem mindjárt felelet irni. Minthogy tisztelt soraid még idáig sem láthatám kényszeritve látom magamat újra felelekért folyamodni, nehogy a kellő tudositásokkal elkésseek arra nézve ha a füzetem elveszett. Pedig ezt nagyon sajnálnám, mert egy honapba kerülvén a kézirása tisztában és most arra afelkai forrásaimban tán még egyszer annyiba. Engedelmed tehát ne sajnálja nehány sor által arra gyötrelmi bizonytalanságából felmenteni

Szolgáját

Vámbéry

Stambul 13 Juli 1858.

Legelső alkalommal elküldöm Tisz Uramnak a Német-török szótárom első részét, mint a szerzőnél rendelt 200 sok darab még ezellen, azokból kiadás Kiadásra, ha alkalmam a későbbiek kijavitani.

6

Az ábrándam Eldoradoja közeledik egy kis országgyűlési
kis kéziratban található barátom Báró Schlichta Leon
ja és nem sokára használatomra kész lesz, — a finisdarab
már most is tejszebbik hajukat mert kár a papírért
ért mit ínek ota rontanak. Kérem nekem az első postán
a legszebb magyar magyar szabót (ha létezik?) elküldeni, remélem
Leon szerencsém meglépni Uramzsodat

V.

Tekintetes Tanár Úr!

Hálás örömmel fogadtam kedves sorait olly kevés várakozás után az
alig hihető nekem, én még mindig arról vélekedtem hogy
a hideg társaságban kültől irományom elveszett. Nagyon sajná-
tom, hogy várva várt kedvének határa olly szűk lett de megnyugtat
hogy rongált egészsége annak aránta olly nagyon elszomorított Kény-
szerben a mint én vagyok mert folytonos fokozásokkal szokott rám
hatni egy nemes pártfogo s ja tévő mesék nélkül nehány órácska Bár mily
szép legyen is a keleti irodalom zsinagy is háborba állított ruhája
bár mily szép a pasám Italy ja (Italy az elsőtelő törökök Bosphorus
partján lévő lakja) is csak mindég a haram puszta sivár és szent
gyelmének az ötöst adott, nem csoda hiszen ott csak egy évet tett gyalog tu-
ron által töltöttem, azaz alig van egy ország a nagy föld kerekségen
hol a magyar a hon nevelőket inkább gyarapíthatja mint éppen
Keleten. Bámultam mikor a Hyderabadi csak perzsául és hindúl
beszélő dervis nekem monda. Per mádzár birader ma csillag
(hiszen a magyar a mi testvéreink). Az ilyféle rokonszenvedély legin-
kább mutatkozik a dervisnél, barátom is pártfogom Dzsevdet
Effendi a birodalmi Historiographusa legnagyobb tisztelettel beszél a

/.

nemzetünknél nemcs történeti müvében épen legnagyobb vala
ár ő rendéze ő a szultani archivum főügyelője a nemzetének legna
gyobb tudora. Az öltözete ugyan olyan mint volt burgonyás Sán
üddin chodzsáé, ő mintegy tobban a orcme azon fehér turbán alat
mikor madzsár Pappcsák ő dzsagatainál beszél, ar előbbenit a v
tás ert pedig szorosabbal kezeli. Tán nevetni fog Tas ur,
én egy terembe élek, ki ert a kinai chodzsát a magyar tudos
vonáy tagjának kinevezteti, ő tudom hogy örülne és nekünk
korvinia könyvtár néhány kötete, valamint sok indekes oklevél
tokat biztositana. Kinem a szándékomat tovább annal közölni.
Mit én Sadiuddin ő annak forditásáról irtam ert tns Toldy u
egésza felőle tudosult érteni fog. Én a nemzetiségnek látom ma
gamat a jelen kéziratot a t társaságnak ajándékba adaad
és mikelyest forditásával kész lesz azonnal bekiildöm el
esem ágában se volt. Ne A forditott darabokat sajat fü
tekben török szöveggel mellékelve szeretném kiadatni, mint az
Bécsben a törökit vonyálo Dr Dekrnauer kezi nem p
dögy az erdesitöben mi, fajdalommal érdeme szerint nem becs
telik honunkban. A forditasok nagyon érdekesek lesznek
vezett Államtörténetnek (vezetői vakanevisz) kézbenjárása által meg fogo
a Zapolya árnyai és az árulo György szerelmes, deák=török le
veleziseit és ha mais részről gátot nem vetnek nemelem
hogy sokat felfedezhetnek. Leveleimet kérem sziva de tessék
nyilvánosan felolvasni.

A hasonlito nyelvészetben lassan haladok, „Monney will
make devil dance", mondja az ángol, megtelleve azt nem
az elömunkálatokat a mongol tatár nyelvben hogy a dzsagatai
találmányaimmal összehasonlithassam. Az ugornal találtravad
közt neglepök „Boma, öreg, éneke aszon" stb. Kérem ha téteriek
nekem egy magyar tö nyelvjárásit valami után elküldeni, v
beesés orvosáról egy példányát, már most nem kis ábrándo
hogy a magyar nyelv eredetét a keleten találhatom pertse nem
élö nemzetnél, mint a példabeli kisasszonyka Boma asz kerek
nem egy grammatika v olasmány biblia forditásban mint Kunfal
vi akarja, hanem igyekezzünk azon nemzetek régi v élö nyelvé
ben kik szorosabb rokonságban vannak szomszédságra mutatnak.

Ha módom lenne egy kis honapot szeretnék Magyarországban
tölteni, nem is ártana a keleti egy nagyuság által elterjedt kedélyes
nek a kis felvidulas. Az ifju Szecsenyi, Bárányi, és Zichy Jozsefek
keleti utazásokban vendégeim voltak egy eredeti török vacsorára
ha egyik v masikat Pesten találja kérem tiszteletemet nekik
megtenni.

Fogadja köszönöm a kedves levelét, és adja meg egészségével
a Reb ül alemin, ki nem szeret Reb ül müszlemin

Részvéttel Vámbéry

Ha fordításom az Értesítőben megjelen kérem 2 példányt az
elküldési címmel

Mrs Zohler frères Libraines

Pera

Passage oriental

Ez részemről legnagyobb háladatossal mellett tudnak tenni
vérnem magamat ha annyi jóságáért egy viszontszolgálattal
lehetnék

V.

Stambul 28 Aug 1858.

Vett. dec. 18. 1859

Stambul 28/10 1859

Hárpm darab o. aranyot

Tekintetes Titkár Ur

Engedelmet hogy nemes jóakaratságára ismerve, egy uj pénzével alkal-
matlankodni kényszeritsem magamat. Ennapokban 40 frank-
ból álló remény hir összegyeske került a kezemre, melyet kizárólag
magyar könyvek megvételére szándékoztam. Persze nekem sok
egyen sok kell, de jelenleg a legnélkülözhetőbbre szoritkozzam vá-
szolsan kérném Tns urat ha a Magyar Muzeum utolso két év-
folyamával együtt Lugossy Hangrendszeri párhuzamát egy könyv-
kereskedő körlevelével által, e annélkül is lehet a Duna posta
hajoval elküldeni szivesked[illegible]. Az ide mellekelt összegel én
a M. Museum nem árát hanem posta költségeit fedni akarom
azt kérem hogy a tek: T Társaság e mivel mind sajátjával rea-
delkezhetnék azt egy szegény orientalistának pénz nélkül is
küldheti — —. Ha e tervem kivitele lehetséges nézzen
ha pedig nem, akkor az ovásom többiben tanusitott pártfo-
gásában bizván még egyszer azt ismételni bátorkodom, hogy a
neveztt könyvek nekem mulhatlanul szükségesek.

Maradok
alázatos szolgája

N.V. Az előbbi küldeményes bizgérítő
100 eredeti volásmodal legközelebbre
lekül dom V.

U.M. A Küldemény mindenesetre visszaküldendő, mellyet a Bizonyítványa gázlat a Triest felé keresztül utazzon, Lajstromában kitétessék ha e cim alatt azt feladni méltóztatnék.

Mrs Böhler Libraire

a

Pera / Constantinople

Passage oriental N.5.

Stambul 30/12 1853
Oct. 14.

Tekintetes Titoknok Ur! 42

A régi vágy is expedisem tárgyja a Pecsori
kariktja utolgára kimutatásba került.
Mindjárt a fordításához fogtam, a le-
fordított mintadarabok közt a legérde-
kesebbet Mauságnak beküldeni bá-
tor voltam. Kérem alázatban arra az
illetői városi gyüjtés ben felolvastatni
és hu lehet a magy Museumba
az olvasó körünséggel közölni. A tárgy
érdekes hogy meddánglásban részesit-
tetik.

Maradok tekintetes Titoknok Ur
Alázatos szolgája
Vámbéri Ármin

U. I.
A Magyar Museumot még minden
városon rendelem hogy a postával küldetik
három aranyat tartott évül perbeszédetek.

tisza kr
tatlu
kódi
de ha
pöffe
liker

Tekintetes titkárságnak Buda. Tétlenek
mint Pöstre dunaiszakasz 8 ... Hegy

3

3

5

Stuttgart 8/2 1860
Vett. febr. 18.

Tekintetes Tudományos Úr. 43

Örömmel fogadtam az irásbeli, mead osztályos levelemmel alkalmatlankodásom utolsó levelemmel alkalmatlankodásom óta hosszu időközben ugyan a sors kedvetlen rideg jegyében részesitett. A történeti tanulmányaimban nagy előnyül szolgál, hogy a darázsi Pecsévitsen még Szalakrade és Szelaniki nagy becsü történeti kéziratait kapjam. Pénzelőnyeim a szállásban dologzhatok, és nem kell többé a vad fanatikus ulemákkal tömött könyvtárokban tartózkodnom.

A nyelvészeti pályámon még sokkal jóindulatosabban tündöklik a csillagom. Tudni, hogy a jó tanácsaimon még módjában van a vagyatai i nyelvet megtanulása és annak sok más szerint ismeretes indokai tüzetesebb felkeresése. Mindezt

/.

hónapi fáradozás után sikerült ad
tegnapi ülésén a Kisfaludy-Társaság tiszteleti tagjává választani. Ez alkalomból
Ali Bér Ferhad és Sirin című költeményének
megvonásai. A 340-dik év tehát 336 esztendővel
lött kidúsi országházi kéziratból való Kongue
kéziratok másika nem csak Európában de itt
Stambulban sem lelhetők. Az ára jó ka
de az erdményező három felülmúlhatlan ma
A három aldaji nyelv (t. i. nagy: lör: cs
gyökszótára melynek mutatványait R
Rawlinson a kiásás értékának olvasónak (m
perzsai Körözetnek kinevezésével Stambu
pörösből ment) bemutattam, és ki mi
folytatására nagy bőrditőszakot adott; a
nevezett műben élet adó forrásait tal
ta. A gyökszótár közrebocsátása még ha
de arra megyggyőződés való és bizonyos,
hogy a 3 aldaji nyelv szoros összekö
tésben áll, és hogy az együtt a másik el
zésénél minden a három nyelv alapos ism
nete föltételeztetik, nem csak elméle
hanem kimerítő szótárzatai tanyádal
ben is.

Kár ha Quezon ur a nagy szótár befejezé
sével nagyon siet re! Szószármaztatás nélkül
egy nyelv mindég hiányosnak tekinthető
szótárban az aldaji nyelvek a világ legszabályo
sabbikának nevezhetők. Európában még kevesen
gyanítják a csagi: lör: nagy: nyelv nemzeti
ságát a babylonistának darabjaiból, de csak kevesek
előtt, még nehány évi kitartás és búvárkodás mutat
ják a kulcsát — a magyar nem csak az ezt
beszélő fiai de az egész világ számára.

A csagatai költeményből egy mutatványt
tudományi elemzéssel 14 nap után bemutatok
Vámbéry az első csagatai nyelvszótárt a Miniszté
rium — egyetemünk a professorinak közlésé
re adta, ám a második kötet nyelvészeti
nagy értékekkel ád[ja]m.

Maradok

Tekintetes Titoknok Urnak

alázatos szolgája

Vámbéry

Tekintetes Nagyérdemü Főtanácsnak Ur.!

Stambul 21/3 1860

44

Az utolso ülésemben volt szerencsém egy nem rég birodalmamba keriilt Tarihi Enverusy = Magyarország története czimü törökh fejedelemtől nekem ajándékul kifejezésről, hogy nagyon szeretném azon jeles codexet az Akkademia könyvtárának adományozni. E jeles ajándékomat kísérő levelemben bátorkodtam szavamat beváltani, akkor más intézet nyilvános minden magán könyvtárába való müvetket csatolván. Fájdalommal látom, hogy itt a keleti könyvekre fömérvjén lévén, mindeddig csak alig kevesett szerezhettem meg a jeles intézményünk könyvtára számára. Pedig hogy hogy a világ ujságokba rajtam is ujsagok, és in ki másféle kiizdelmekben szerencsés vagyunk e kényszeren nem vehetek erőt. —

Lassan lassan azonban szaporodik a kézirati gyüjteményem (mit fiókszeget meg jegyezzem, a haza szent vagyonának tekintek) Szádeddint már befejeztük Pecsevi és Szolakzadet is kinyult, minap az erdélyi Museum számára egy nemzetközi kazafiul Münsiat egy Szelatin = a multáni akadémiának kis könyvet megvételtem, mit az ismertetésével együtt nem sokára az illető helyre beküldünk, Tyndyky a török birodalom hanyatlása korát nagy részletességgel kimagyarázó kézirat nak go részét lefordítatuk, és nyomtatása körül Lazar Kálmán Jozef ur buzgón működik. — Ohio segélyzés annak haladásáról ha kívánsa, azonban nem várhat de ha nem kerül az se baj, lassan lépdelve - mint is szokott ürömek. — Nem pöffeszkedés, hanem belső önömmel kiáltom, hogy a szokott egyenetlenkedésnek a Szarámnak élni akarok, ez egy csöppet sem diszére

/.

† Megbízó 84 februárt elfogadta kitüntetésem, Bar: Sillaché jegyző által közölte, hogy ünnepélyes ülésében...

Stambul 16/9 1860

Tekintetes Titoknak Uram!

Nem birom elejét nyugtalanomat kifejezni azaránt hogy a jelen küldeményt a posta utján küldeni, és azáltal a Tek. T. Társaságnak tetemes költségekkel okozni kényszerültem. Illiabbnemi küldeményekre nézve nagyon ujjatlan az összeköttetési viszonyunk Europával, és bár mennyire kerülni akarjuk, utuljára még csak a posta, mint a legbiztosabb közlekedési modru szoruladunk. A magyar alkalmak nagyobbrészt alsóbb rendalyu kereskedők - a vadok belbecsének felvétele, sokszor nagy nehezen biratnak a szerintök veszélyes megbizásnak elvállalására. Ugyedelmet az alkalmatlankodásomért mert akaratom ellen történik —

Ui. a jelen küldeményemet illetöleg, arra csak azon megjegyzésem volna, hogy Scholtzsadek az itt mulatott erikkeken kivül még mas sok érdekes adatokkal bir a honi történetre de a kéziratot a birtokunk bevéen, forditását más jobb időre halasztjuk (Midön majd egyszer otthon a török typusoknak kivetkőzve magyarosabban szerkhadek) Tyndyktől mintegy 30 ivnyi forditást mert egy ev előtt Dr: Lazar Bálmán közöttünk ö kiadását maga vállalta, jo van hát megnézni, a jelen forditásnál inkább a török irói iránya eredetiségét bemutatni akarjuk. — A mint azt is tekintetes szerencsét mindig a Repiczky által a T. T. Társaságnak előterjesztett török irók tagsorsait irányadónak kijelölték

a boldogult tudós Barankovics István való név reminiszcenciát felkeltett, de tapintatos valóban bámulatos. — Egy rögtönzött utazási tekintélyes Odesszai az utolsó időkben nem tehettem ezért. Hallani lehetett a tájszólásból, hogy Törökországból, de legjobban fővárosa pénzviszonyai borzasztóan érdekelték. Mi mint 6 hó alatt havidíjat nem kaptunk, nem kötöttünk vásárlásra, hanem a mindennapi élet minden fedezésére készpénzünk volt. Hozzánk érkeztek ebből már 2 hó alatt a Pesti Napló szerkesztőségéből, kinek ők és ötödik ingyen levelezők, és soha díjat nem kértem, most egyszer 100 forintért a név teljes értelmében fölhasználtam. Tetszik e alkalmazni, hogy négy fogadó válaszra sem méltattak! Másképpen ítélt volna, ha egy a kultúrnásnál vett hírneves egyéb napról napra adatott volna, a díjon uraszan megegyeztek. — Kérem alázatosan tekintetes Pártfogóm, hogy ezen értem nehány szót B Kemény Zs nál nem ajánlani, megkérhet, hogy közvetlenül jegyet valót elismerik ?! —.

A tanítókkal olvasása és fordítása valamint előtt egy [illegible] és mellékfoglalatosságaim sorában sorakozik — a fő időmet a nyelvtanit és legtöbbször a nyugat és csagatai nyelv tanulására fordítottam. Napokban bevégeztem a török Kodeksi teljes társaságban Kúnos Ignácz "Ujgur szótár ismertetését, Baron Schlechta Bécsbe megy tanulmányára és akkalommal személyesen felolvasni siet Körösi

[illegible] az utolsó nyelvvizsgái tárgyam elvégzése végén kijelentette hogy naprol napra enlavard, mines tudatom, mely engemet tovább Stambulba lábalineselhetne, a magyar nyelv teljes ismeretét csak e vad fanatikus népnél nyújt tanárjában megszerezhető és mi ez ben nem nyakközi vállalkozásom eredménye a hazai nyelv oktatásának tanára, azt majd az idő megmutatja. Ezen utazásom pontos tényleges költségeket igényel, én nagy vagyok, egyelőre a T T Akademiához fordultak, körülbelül nagy összegre egy az utazásomat indokoló emlékiratot előterjesztvén, ha ott nem kapnak semmit majd adnak magyar országi magán ismerőseim, és a jelömat Ungvárra nem teszem el.

Vagy szerencsés lenni Tekintetes Titkoknak tudni

hűséges szolgája

Vámbéry Ármin

U.I. Az említett kérdéseket az orvosok parancsára feladván Mayer Dr. a következő második tolmácsa egy pozsonyi műkedvelő kereskedő és néhai iskolatársam oly siker volt a kis romagonat több évenni és hivatalos után való elkerülésért magára vállalta. Nem akartam kérjegyének és a levelemet külön kérdém, remélvén, hogy neveret ur kit előtt nagyon tartanak ismerik (mindamellett, hogy pol magyarul is beszél — emberek egy navánat.

Stambul 1916.

Vámbéry

A fog így szól: ez a Ya Allah
nétmont betűkből áll. Ya Allah = O te megnyi
lasó (a nehézségeknél) Allah 99 dicsőítésének
egyike, és a misztikus írás a szerelmesek talizmá
sa, nélkülük hiszi ezeket ne mondanák.

Ez a török ötös Vámbéry Ármin (Reschid Effendi) ajándéka
Szép. 6. 1861.

Tisztelt Academiai Titkar Ur,

Tisztelt Barátom Ur!

Midőn kis kéziratos kazánkat – régi Magyar Oklevelek
szedelemgyüjteményéből, ha bár egy futó pillanatra,
érdekesebb pontjain keresztül vezettem az
előbbi evekben – igen vágyaltam, hogy az egykori
hires Hunyadi, Nagy tárjedelmü Megyéjét, s
mellyben akkori a tájon létezett görög, egy mind
formai Nemzet remek és érdekes régi be-
esés Maradványaival tündöklő gyüredeg, – mint
a későbbi kor Magyar Nemzeti történelmi
nevezetességeivel

ritkaságaival,- tudományos tempontból szere
tselhetni nem mélthóztatnak;- mi okból bocsá
ha vetjük magunknak, a' távolra kisugárz
Tudományosság központjától távol létezők, a
á' bátorságot,- hogy egy Nemely Magyar Nemz
tői tiszteletre felvilágosítás kér
jelesen egyik jelentéshez tűző gyökeres Mag
Vonis Jorda eredeti ezen elnevezése er
detéről:- ön ugyan bírtokába vagyok egy
tisztelettel Mellékelt Nemesi Családi Ok
velünk egy ügyemény-ében létező Árpád kor h
beli Okleveleknek- ugy egy Annál valamivel
gibbnek Kovachich vestigia Comitiorum
9 anni 1262 " - - - - - Memorata
quidem possessio decedente Jurda filio
(per) Mortem

Mortem absque hærede ad Nostras Manus se
cundum approbatam Regni Nostri Consuetudi
nem spectat devoluta; Cum Non esset hæredita
ria ipsi, sed a felicis Memoriæ Bela Rege
avo Nostro per Antecessores ipsius Jurda
sem videlicet et Martinum acquisita. -

Minden eddigi elő sorolt akadályon jő kérdés:- hogy
ezen szó Jorda Thorda regebb Thurda
Jurda ethymologiai tempontból valamely
regibb,- most használatba nem létező Magyar
vagy szó jelentő gyökszótól vetni é eredetét?
vagy pedig valamely regi őskorbóli és most
nem ösmert,- vagy habitualtban volt kifeje
vagy veretik Nevéről ösmert Magyar hős
ől Nevezetétől:- mint maga a Magy hir
ben, a tiszteletben állott Benkő i velejeve
mit

mit betses, i tudományos véleményeresed
el döntöleg, anyival inkább vagyok bát
ki kijni, el határozolag, hogy egy Mi el
ki adandó könyv bírálati Munkában
jel ölelendő - jei ki irandó léind. —
Melly ebbeli alkalmatlan
fájomért bocsánatot kérve maradtam
tisztelettel elkötelezettem

Dévan
1858 Martius 1ön

elkötelezett holgyábori
Kemény Vásárhelyi
a jövő kir Academiai tiszt levelező
Setz tagja. —

48.b

Kovácsics Vestigia Comitiorum. Art 9. anni
1262. „ - - - - Memorata siquidem posses
sio decedente Jurda filio Mortuus absque
liberali ad nostras manus secundum appro
batam regni nostri Consuetudinem fuerat
devoluta, cum non esset hæredibus ipsi
us ad similes memoriale Bela rexe ave
nostro per antecessores ipsius Jurda seud
videlicet et Mathenum acquisita.

Ebből látszik hogy „ Jorda keresztnév
volt. E mit jelentett: azt is legalább nem tu
dom, azonban rá merném fogni, hogy ezen
gyök igéből „ tör " Tördelni származott, kitét
volt aggan is hajdan valaki a' maga sajá
sájával neverni el; innen a „ Jokto " Bán
tó " Gyujtó " „ Tolvaj " s más hasonlá ezda
ládi nevek „ Jorda " vagy „ Törde " valemi
nemü jesuit amely it leketelő mint a' ga
rag „ Policrates " stöfaltörő?

Gothye

Ezen oszlop az Akademia muzeumában ke
nem találtam 853. hanem tekintélt tart az
„ ord " ott gyűjtött negyedrét szemelvé vélem
nyekből.

Mr Thomas
Varadi Adam with
his Grandchildren

5

3

3

16

A Kemendi Váradi Szalai Oklevélből

Anno 1230 Farkasfias de Kemend } Nicum } Tibuk }
Magdalenum } Agatham } 1345 Tiske } Kemend } Johannem }
que qui
Agatham maritam Michaelis Saxonis de Sz Gy } Gyurk } Michaelem de Kemend.
qui

Nos Andreas Wojevoda Transilvanus et Comes de Zarnuk Universis Commendamus, quod in
congregatione Nostra generali Universitate Nobilium Dominorum Transilvan in Octavis Festivitatis
Omnium Sanctorum Torde Celebrata Stephanus Johannes p. Demet, nec non Michael filius
Gyurk Nobiles de Kemend de medio Aliorum Comitum Nobis perquisuerint eo
modo, quod Thomas quondam Wajevoda Transilvanus predecessor quandam particulam possessionis
eorum Sumligeth vocatam infra metas ejusdem possessionis Kemend existentem occupasset, et nunc
eadem portiuncula terre dicte possessionis ab ipsis alienata fore videretur, petentes Nos ut Juratos
Assessores et Judices Nobilium Septem Comitatuum dicta pars Transilvane per Nos requisiti qualiter
eis constaret de premissis fuerent veritatem qui quidem Juratj Assessores et Judices Nobilium
Septem Comitatuum ad fidem eor debitam fidelitatemque Regie Corone Conservandum tacto
vivifice Crucis ligno prestitam predictam portiunculam possessionis Sumligeth eorundem Stephani et
Johannis et Michaelis hereditariam esse et titulo Juris Hereditarij eis pertinentem, et per Thomam
quondam Wajevodam Occupatam fore Unanimi testificatione ac de Voluntate asseverarunt. Dat.
Torde Secunda die Congregationis Nostre predicte Anno Domini Millesimo Trecentesimo
Quinquagesimo Secundo. ——

A'

Anno 1230

Magdale

Agathum m

Nos Andreas Wojewoda

congregatione Nostra ge

Omnium Sanctorum Tord

Gyurk Nobiles de T

modo, quod Thomas qu

eorum Sumligeth voca

eadem particula terre di

Assessores et Judices No

eis constatet de premiss

septem Comitibus ad

divisice Crucis hiend

Johannis et Michaelis h

quondam Wayvodam Oc

Tor de secto die congr

Quinquagesimo Sexto

Vegjegyzés.

50

Tekintetes Jitokonok Ur
Tisztelt Pártfogóm!

Ecsés Jósaid tisztelem, 's arról tesem tudtodra mulhatatlan kedves
kötelességem; hanem a' 11d. is, mint sinte a'
(Sz. Lélekmadár) 11. 12/2 más féle, kipedest 12d. is kérsata, azt mond-
ják a' fedők, hogy nálok nincs, 's ezért na-
gyon sinkfésje, mest kérsat nélkül nem tisz-
ták meg. En pedig a' 11d. is első csszechusá-
ból azt láttam, mikép annak kérsata sem
volt tek. Jitokonk ur kezénél!

Tek. Fábián uonak ezen ma kásom kete
küldtem egy nyomtatott példányt, 's'dalom

hogy nem kapta; igaz, bèsmentve kiállom i ta
e' miatt tévedest el.

A' könyvtárral nem haladtam ugy mint kí
i óhajtottam volna; ennek arcnban oka nem hanya
dág, hanem ly mest, némelly könyvek kíkeresése, n
tet egy némellyik t. tag usak kívánnak, fel idővel
rül; 3 mest, a mint Vinze egy részét fedagette a
hasmavik fűzabeli asztnál. fervő, más kivalogatott
gardasági könyvekhez, a' keresztedik fáregyik ol
ledött, i ohtreveguk a még ots volt gardaagiakka
tte asztalis, tulnap, az elsőfűzabeli i más bedorsorott
ajtókkal kész leend; artán a' frizlesfűzabeli részen
alsó részet fogja kérjteni: azar ajtóval ellatni; a'
hasmadik fűzában a' capitélek más fenvannak

A' többi fűzabeli részenyek más képek i mese felál
lításának dolgozik két legény.

Ki nagybecsü pártolásába ajánlva mély tiszteletel vagyok
Tekintetes Titoknok usnak
Pest, 1813 jul 7.

alázatos tiszteló szolgaja
Vasgasimasch
isme

Tekintetes Tisztnek us
Tiszelo Pártfogóm!

ai postán küldök elnök ő eccának folyamodáss, mellyben
Apostol halálával megüsült pómázi inspectorsag
ést esedezem. Ezen hely betöltése az öreg györe
ő mnagyát, de főleg elnök ő eccáján áll.
Tek. tiszted us méltóztatik engem ismeretni remél-
lem; s é tisztelő engem nagyobb részint fsemmel
elégültte, s nyujt, tapasztalt nagy buzgo indulatá-
ba kiváltom mellett bátorságot: hathatos közbenjá-
rul kérnem ő eccája elött.
Ezen kiála, melly engemet ő eccája iránt eddi
gi kegyelmeiért is, örökü hálásra kötelez, csak

I. Vacsáegyház

Jelles polgári mester és J. Kamper l. alj. tanácsnok uraik meg hagyásából hirdetem tovább tétetni akarván ide vasárnapi napra felmondatnak Pesten 849 Sept 13-án

Városi főbiró

hirdetés Pánczéli kéz fölszínű bakról 7-dik ajtó- azon tétetni akarván kasznai főbiró

Szent-György, Pozsony Megye, július 7, 844.

Tekintetes Tudós Titoknok Ur!

Van szerencsém a göcsöji tájszavak pótlékgyüjteményét jelen második küldeményemben Tettes Titoknok Urnak alázatosan bemutatni, mint 3tés századaiból fennhonni érzett s szebb jövőt remélő bájhellenni fiakori ügyeinek iránti határtalan szeretetemnek tapasztalati kalauzát, azon nyilatkozatommal, hogy valaki, népdiaeri tekintetben, keresődik göcsöji származásúnak ki Gyüsefán Sárdalvón fel, velük nemcsak magam értem, hanem mezőnapi és általános divatban lenni szerencsétlen. — De szándékom még egyéb, külön tájaken népszájban maradandó szavaimat is, mellyekhez közelebbi összeköttetésbe kerültem, hihetőkkel helyezem szótalaki rendszerbe hozni, újabb igazgatásuk, s más magyarok szavai szótárával. Munk. — Hogy pedig csekély szándékomban sikerülni ne legyen, azon szavaimat szorgalmatosan minél pontosabban

munk mellett vagyok

Horvát Pius. Titj

tosabban ide sorolni mellyek eddigelé sem a tájé-
vak I. körében, sem a Tud. Társaság, sem fiók-
sy zsebszótáraiban nem léteznek. —

Helyén találom itt, Tettes Titoknok Ur
értesíteni, miszerint még Nyitrán létemben szerz
lakunknak Mintegy 15000. kötetből álló könyvrá
val több napokig foglalkoztam, azon édes remén
kedve, hogy talán birtokába juthatok némi
régi magyar nyelvmaradványoknak: bvárkodása
érdemünye azonban nem remélhetik sikert; mert a
pásztázásra tuloli 40. Magyar Munka, Mellye
jegyzékembe irtnak, egy részem, ismeretesek
nyelvtudósa képviselője előtt. E 40. közül a le
jebb Baromiska Péter illy cimü, vallási tartal
munkája: „Az Evangeliomokról, és az epistolákból
tanulságok. Mellyeket a keresztyéneknek Gyülekeze
tiekkek predikálni Minden ünnep napi." 482., 4

1851. lap. harmadik hasábnak Tizenhatodik sorában, év 1579 — 1588., Nyomatott Bécsben. — Szegedi Pedro „Ekklesiás" cimü Homiliáról 482., Győr, 1799. — Régi Históriatárja nem találtam. —

Ha Tettes Titoknok Urnak elmenye szerint, e számszerint 40., századokra nyúlható, munkát Magában foglaló jegyzékem vagy tudományunk tárházaiban, Nemzeti Adatul, vagy más hasonul foglalatiban: Köszönettel nyilatkozom azt, Tettes Titoknok Urnak feloszlatása után, alázatosan közhez szolgáltatni.

Ezek után vagyok személyemet különös Kegyeibe ajánlván, Maradok

Tettes Tudós Titoknok Urnak igaz tisztelője s hívője

Vass József k.
Tettes
Megyes Szerzet tagja.

Győr 22 1852

munka
Horvát

Tekintetes Tudós Titoknok Úr!

Egyik kedvenc foglalkodásom párának eredményét élethűlményim miatt csak most van szerencsém T. Titoknok Urnak bemutatni. Mert alig tekintetek körül pünnapjaimban nyitrai könyvtárunk halmazain, legott egy elnöki rendelet szent-szín be parancsolt, hová utasított becses sorait T. Uraságodnak csak Zalában olvashatám. Itt is alig pihenem ki magamat rokonaim körében, midőn elmém Pozsonyba Mármarosba száll. Ta elme tehát, hogy átalóta jegyzeteket rendszeresítsek lakba — nem úgy, mint a könyvtári jegyzőkönyvből kiirtam, — mire halálhelyem meg T. Titoknok Urnak, megkeresö levele előtt azon remény lelkében nem valósulhatott, hogy Nyitrához közelebb esendem, s így alkalmam leend azon feldolgozásokról is szóló jegyzetekre, mellyeket eddig egyedül a könyvtári jegyzőkönyvből ismerek, mint a 30—40. 42. 44—47. szám alattiak. Igen sajnálom, hogy Jelenics is ezek sorában van. Bizonyosra veszem azonban T. Titoknok Urat, hogy ebbeli hiányaimat, a lehető legrövidebb idő alatt, Nyitrán egy olly hazafiúhelli honpolgár fogja helyre ütni, kit irodalmunk méltán vall pártfogójának. E büszke ilyi magyar, Horvát Pius. Ez jóllyam fel a mult posta-alkalmon a

vele

vele közlött könyvsorozat hiányainak pótlására, s fökötelessé-
vé tettem, hogy "Jekoniás.ról ktmoriv" ismerteréjt küldj-
hovahamarább TT. Titoknok Urnak nyelvében s dráma-
tekintetben is; sőt oda utasitam, hogy az egészet — ha p-
terjedelmes — hü másolatban küldje meg TT. Uraságodna-
Bizományának pontos teljesitésére elég biztositékot nyúj-
a derék magyarnak nemes jelleme.

Egyébként TT. Uraságodnak tapasztalt hazafi kére-
indulataiba magamat továbbra is alázatosan ajánlva,
raimat azon forró óhajtással zárom be, hogy csekély fáradalm-
parányi eredményét azon határtalan tisztelet zálogául ve-
ni méltóztassék, mellyel lenni megtisztelem.

Tekintetes Tudós Titoknok Urnak

Mármaros-Szigeten,
öpinxi 10-ik 1842.

öpinxe igaz polgá-
Vajda Szaszelt.
Kegyes szerzetbeli közokta-

Nagyérdemű Írótoknok Úr!
Nemes Hazafi!

Némi szakképzettségem tekintetéből előljáróim által a kelseli teljes gymnasiumban a magyar nyelv s nemzeti irodalomtörténet tanszékére alkalmaztatván, hazafi örömmel üdvözlém Önnek, Uram! szakomba vágó remek műrét. Oly kitünő irodalmi jelenség látott, vajon kézikönyül befogadjam-e? határozni nem tudtam. Ugy áll Ön, Uram! irodalomtörténetével pályatársai közt: „velut inter ignes luna minores" s nagyszerüségével annyira kiemelkedik közölök: „quantum lenta solent inter viburna cupressi." De máskor leend alkalmam e jeles tankönyről bővebben szólanom. Most levelem tárgyához.

Az első füzetet szépszerencsés hallgatóimmal még télhó derekán elvégeztem; sőt ismételve is át meg átvettük már a következő füzetekről azonban az időszaki sajtó még mindig mélyen hallgat. Okát sejtém. Mély megilletődéssel s meleg részvéttel értesültem Önnek, Nemes Hazafi! a „Museum" jan. füz. 245-dik lapján álló végsoraiból, hogy az érintett füzetek meg nem jelenhetésében csakugyan pár hónapig tartott súlyos betegsége okozá.

Meddig leend Ön, Uram! még akadályozva, nem tudom;

de

de annyit határozottan mondhatok, hogy semmi áron sem je
ném Önnek, Uram! több oknál fogva páratlan kézikönyv
tanszékemen pótolhatná Őt, Uram! Talá
Kuppan vagy Zimmerman? Ők is mindketten silány iskolai
fércelményen, s a „Handbuch" és „Pallaszky" felületes t
orzásán kívül egyebet nem nyújt!

Hogy tehát a füzetek megérkezésig boldogulhassak,
zalomtelve ezedezem Önnek, Nagytekintetü Férfiu! mél
tassék nekem postán, miről hamarább lehet, a correcturána
dalmányt ívekből legalább egy párt küldeni, hogy hallgatóim
mal leiratván, haladhassak. Egyedüli utnak csak ezt tartom
mely Önnek, Uram! jeles kézikönyvétől el nem vezet.

Végül még egyet. Figyelemmel olvastam hazai régise
ink kiaknázhatásában fáradhatlan Érdynknek a duna-pente
szőlőhegyben talált régiségekről a „Muzeum" jan. füz. 252
és 253. lapjain közrebocsátott jelentését. A tárgy rokonság
nál fogva itt közlök én is Önnel, Uram! egy régiséget
Vegye fel Ő a jeles választék osságga l szerkesztett tarta
lomdus kaviratába, ha méltónak itéli.

„T.c. Kodor Károly közbirtokos úr Dobokáról, a kolo
vári kir. lyceum pénzgyüjteménye számára, abul ez könyv
tárnoknak f. é. feluró 29-dikán két romai ezüst emlékpén
küldött ily köriratokkal: „Imp. Caes. Gordianus Pius
Augustus. Virtuti Augusti." És: „Gordianus Pius Au
gustus. Virtus." Találtattak 1826-ban Maros-Ujfaluban, Doboka vá
megyében. Verettek Kr. u. 239-ben, a Gordianus császárnak
a gótokon nyert győzelmök emlékére.

A tiszt elt ajándékozónak a tanintézet nevében hálá

köszönetet mond Jakab József, könyvtárnok."

Könyvtárunkkal, mint ujonc, eddigelé ismeretlen va
gyok; de az emke tavasz több időt enged benne töltenem, úgy
képes leendek a „Muzeum" felhivása következtében rövid de
kimerito ismertetését annak idejében Önnek, Tisztelt Hazafi!
megküldeni; ki egyébiránt teljes tisztelet s készséggel
vagyok Önnek

Nagyérdemü Titoknok Úr
Kolosvártt, tavaszelő 8. 1857.

alázatos polgára
Jakab József, kegyes szerzet-
beli áldor, közoltató s könyvtárnok.

Nagyérdemű Tisztnek Úr, Tisztelt Barátom!

Kijelentem mikor, hogy Önnek, Uram, „célkerü" jeles tankönyveiről második Ízben alkalmam szólani: szavamat, mint férfihoz illik, az ide zárt tizennégy lappal ezennel beváltom. — Hiszem, hogy „meglepő" lesz nézve Uram, hogy az irodalom felpiacán eddigelé oly rékonyan tisztelt egyenességem ön háta mögé tankönyvet válogatni: Tisztes Barátkám, de ezekkel kapcsolatosságom érzetében vagyok is hallgatok volna, ha a) előttem tárgyalandó első pillanatban fel. e rikka irodalmi jelenségre nézve, bíbelődni nem kell, mint pedig a hánya kallgatóság sokan tolul a minek hideg fogadtatására lépten nyomon kejlandok magyarán, mert a tudomány szárazrongy ismeretére alig tarthatom tőlünk a fémjelnél. Engedje nekem Uram, hogy ide mellékelt ugyakezetemet, jó akaratomat ... s engedje meg, hogy ide mellékelt bírálatommal a „Muzeum jövő" füzetében Önnek, mint a jeles tud. érdemes pezsgőjének, bizodan veretni, gyakorlott karján jelenhessek meg tartalmas kavicsának művelt közönség elött. — Ekkor esetre pedig, ha Muzeuma, bizonyos tekintetnél fogva akt nem közölhetné, akkor bizalmas beszélgetésemmel járulok Önöz, Uram! miszerint kegyeskednék azt Czikárnak, a lélekhalásznak k. engem kizelkedő ismerőjének, Hajlékában közzétenni végett átadni. Addig is szíveskedjen, a mi jó, mely a tanárvilágban az sokat tanujságra tart bírálatomat, még az indulatra, s a megszokott, bemagolt iskolai avas maculaturák közzé, még az indulatra nem engedi bekerja. —

Még egy pár szót a magyar könyvészet ügyében!

A forradalom alatt megjelent irodalmi termékek áttekintéséből, helyet az új k. Mus. Octob. füzete közöl, kibelejtettek: a) Elemi magyar nyelvtan a közép iskolák I. osztálya számára. Budán, a m. kir. egyetem könyvnyomdában. 8r. ára, kötés nélkül 9. kr. ezüst pénzben; b) Magyar nyelvtan, a középtanodák második osztálya számára. Budán, nyomatott a m. k. egyetem betüivel. 1848. 8r. ára, kötés nélkül 16. kr. ezüst pénzben; c) Olvasókönyv, a középtanodák III. osztálya számára.

Budán, a m. k. egyetemi könyvnyomdában. 1848. or. 8ra, kötetlen 12. kr. czíme: pón
d) Ribiánszky Adolf Veszki. Budapesten, a m. k. egyetemi könyvnyomdában. 18
12r. 128. ll. 8ra 48. kr. pengő. Ez jeles fr. kegyes szerzetbeli áldor, s aton időb
a budai középtanoda szakosztályaiban magyar nyelvtanár.

Tárgyrokonságnál fogva szólok három könyvéről is:

a) Ez év előtt Ön által, Uram! felszólíttatva: kötelemen Önnek „Sekonias cím
fonomjátékot a Nyitrai kegyes szerzetbeli ház könyvtárából, a határnap közel
— Nyitrától két akkor végkép búcsút vevén — nem teljesíthettem; azonba
figyelmetteskedtek hogy Ön, Uram! hogy a kérdéses alatti munka a „catalogus
Bibliothecae Hungar. Com. Franc. Szécsényi" munkában (T. I. p. I. pag. 323.
így áll: „Sekonias fonomn stabaiti, víg kimenetelü játék, helyet egy Istenü
tiszteségabeli tanító-mester szerzett. Győr. s. a. 4: 8r. 13½. l." (Cz: 1739)
b) Írja Ön, Uram (új k. Schut. Chart. Sriz. 334. l.): „több évi tárgyalások után
Sekonai Lilláját „Első" kiadásának csak egy példányát nem birtam könyvna
si. "Ha az Első" kiadás alatt az értetik, helyet én itt helyben Bunján Bálná
a múlt kapolnában láttam, de helyet csak három nappal ez előtt 20 órán adot
el N. Kébenbe, (A címlap alján áll: Nagyvárad, 1805.") Önnek, Uram
vele kedveskedhem alighra hogy fiai vagyon s áldozatomba kerülne.
c) Bunjánnál van egy ily című munka alatt: „Reinoldi Heidensteinii Ser. Reg
ad Bello Moscovitico Commentariorum libri sex. Cracoviae. 1584. 4ra." E
példányt a fr. maga ajándékozá Kovacsóczy Farkas cancellárnak. Tőlünk va
Báthory Zsigmond fejedelemnek. (Bunján állítása szerint, a hemi. Museum
nem birja.)

Végül, Bunján valami magyar könyvészeten sorgalmasan dolgozik, ma
a 15. 16. 17. 18. századbeli magyar munkákat foglalja magában. Értekezik
ber, s valóban alig magyar könyvbuvárok közé sorozható, kiket boldogu
Dörrenteink oly eleven színekkel fest a „Régi m. Nyelvem. II-d. k. 367-d
lapján.

Ezek után magamat nagybecsü kegyébe s hazafi szemes indulatá
ajánlván, teljes tiszteletem s őszinte becsülésem vagyok

Nagyérdemü Tiszteknek Uroknak

Kolozsvárt, nyárhó 2. 1851.

Kész szolgája

Vajda József

m. nyelv s irodalomtanár és könyvtá

Pest aug. 24. 62

Érdemrelyes Tiszteknek úr!
Nemes Hazafi!

Deutsch Mórie úr, daninterezésünkben a Képirás s
tanára, csak e perczben jelenti, hogy Pestre rándul. Meg-
ragadom tehát az alkalmat, hogy Önnek, Uram!
a múlo hó végén vett nagybecsü soraira jelenleg csak
néhány szóval válaszoljak.

Önnek, Uram! Ekelyességemre vonatkozó szíves
sorai, kedvező itélete engem felemel, kevélylyé tesz.
Ismerem irodalmi erőfogyeinket, érzem parányiságo-
mat: de a kijelelt cél felé szívja a lélekkel törek-
szem. Kaerchernek Schulwörterbuchját (Stuttgar.
1841.) e napokban veendem, s annak idejében szívvel,
lélekkel munkához látok. — A másolások sor-
galmasan folynak. Helybeli társodánk képviselő
a hó derekán Bécsa menek szerzetünk nagy
gyülésére, általok sokat — de még sokat kül-
dök Önnek számára, Tisztelt Férfiu! Tisztok

lesz több darab török eredet: ih. Képzelem
vint erül majd azolnak munkáo Repiskink
Krizával végezzem, s pedig sikerrel. Pl.
non predikaciói, de nem csak ezek, hanem
tőle egyebek is, annak idejében használatú
az akadémiának felküldetnek. Ezár alat
voltak s vannak: azért kelhetnek oly neke
utra. Egyébiránt ekre vonatkozólag jöv
levelemben többet. — Egy kis birálat is meg
tőlem rövid időn a Pesti Naplóba (a II. és N
füzetről). A Chrestomathiákat előre is le
ből üdvözlöm. Ki volna egyéleh perk-festésr
inkább hivatva, mint a „Handbuch“ hirne
szerzője?!

Programmunk egy példányát szerencsém van
küldeni. Ján foglal magában egyhét adatot r
zeti irodalmunk multjához.

Több egyebekről jövőre. Ő most becses kéd
zéseibe ajánlott minden tiszteletteljel vagyok

A Tiszteknek Urnak,

Kolozsvárt, Aug. 11. 852.

Kész szolgá
vass Józs

Vasfy 7/852

Érdemteljes Tiszteknek úr!
Nagytekintetü Hazafi!

Fogadja Ön, Uram! szerény levelem első soraiban legforróbb kifejezetnet azon fényes méltanyalásért, melyben cornelius Kótáramat réfesíteni, s azon buzgó igyekezetért, melyet annak közre bocsáttatása körül kifejteni méltóztatott. Laudari a bonis, vera laus est. Engem Önnek kedvező itélete felemel s lelkesít. Kérekert teljes hurgalommal forgatom. Adhatok-e szerintre egy jó s nyelvünk jelen fejlettségéhez alkalmazott kézi szótárt iskoláinknak az tőkéfele befolyástól feltételezetik. Az egész vállalatban a fő kérdés: mikor? Mert a szükség sürgető; nekem pedig alig leend annyi üres időm, hogy ily terjedelmes, s ajrólékos részecskéinél fogva nagy figyelmet igenylő munkát rövid időn végre hajthassak. Egyébiránt annak idejében dologhoz látok. Ha isten segít, idő és akarat nem mulasztanak el nálam semmit, annál kevesbbé, minthogy Önnek részéről, Uram! az ajánlattétel fényes, dicső, lélekemelő.

Az Arankafele, 200 ívnyi, iratgyüjtemény ügyében tett kérdésre rövid, de kielégitő válaszom ez. A lyceumi könyvtár jelenleg — mint minden egyéb — az erdélyi cs. kir. porgári s katonai kormány rendelkezése alatt áll. Ez nevezi ki a könyvtárnokot, utalványozza fizetését s a 300 pftnyi könyvtári éri segélypénzt, nézeti át az éri számadásokat, stb. Ezen könyvtárba Aranka irományai a maros-vásérhelyi kir. tábla levéltárától, Jul. 23. 1827-ben, 7290. szám alatti kormányszéki rendeletnél fogva átszállittatván, az óta egy külön szekrényben vesztegelnek rebantsd-virágként; mert átszállittásunk óta könyvtárnokságomig alighe bolygatta Önön kivül, Uram! más valaki. —

Az egész iratgyűjtemény lyceumi könyvtárunkban valóságos véka alá r
tett kincs, míg az Akademia kézirattárában az körkincs lehetne, s
amolyan nem is őriztetik féltékeny hydráktól. Ignoti nulla cupido. a
rét Önnek, Uram! ajánlatterele könyvtárunkra gazdag nyereség, me
újabb irodalmunktól tetemesen elmaradt; míg az a kérdéses iratgyűjte
ménynek Pestre tételével mit sem vesztene. Ezért pártfogásába ezt a
a hölgyen tisztelt Akademia e dologban egyezésen a birodalmi oktat
ügyérsegkez fordúlni, s erőven nyom, célt érend. Az erdélyi kormány
széket ez ügyben azért vélem mellőzhetőnek, mert ez a dolog végelr
delése iránt maga is Bécsbe irna, — de mikor?! Az első iratar rövi
debbnek tartom. Ha a kormány által e dolog iránt a kath. megye
püspök véleménye kéretnék ki; bizom, hogy személyem mellőztet
nem fog, s majd ott állok én akkor, mint az Akademia ügynöke

Ezen töredékes gyűjtemény Maros-Vásárhelyt jóval gazdaga
lekezett; de a kormányszéki rendeletet sejtvén némely capse-raptor
ember, azt hatalmasan kiszakmányolta. Ön ezen rományokban felemlíte
régiségekre nézve egy jegyzéket készültem csinálni, melynek nyomá
kívántam Maros-Vásárhelyt e jónapokban a Telekiféle könyvtárb
után-nézni: de mindkettő a jövő évre maradt. — Ily állapotjában
gyűjteménynek semmi bizonyosat nem írhatok Önnek, Uram! sem
a felküldött XV-d. századbeli magyar ír. irásai töredékekkel hason
egyéb ír. irás-maradványokról, sem az Arankától Csik-Somlyóról
magával hozott nagyérdekű deák codexekről: de — mondom — után
nézek.

Még valamit Bécsi Simon kéziratai maradványairól. Az jánl
Krizával bizodalmas lábon állok. Már többször beszélgettünk mi ó ir
dalmunk emlékeiről; természetes, Bécsre nem maradhatott el. Hogy
dig húzódik felküldetése Bécsinek, körén kívül eső akadály okozá
De ezt alkalmasint sikerülend neki egy ügyes férfiú befolyása által
elhárítaatni. Az akadály leirását, egyéb fontosak halmazában
most mellőzöm. A kérdés alatti beszédein kívül Bécsinek, vannak

még egyéb beszédei is az unitarium collegium könyvtárában, melyet Kriza a múlt hetekben fedezett fel, — fedezett fel, mondom, mert a thecza rendezetlenül áll. E kézirat 30 ív, írvéren. Ezt és amazt, valamint a Szombatos-könyvet is nem sokára veendi Tetoknor úr.! Én legalább az alkalmatlankodásig sürgetem. Most azkartam volna ki mind a dolgot, hogy e jó alkalommal felküldhessem; de ő két hét óta Fordán, a sós fordón van.

A mondottakkal siettem, hogy Ön iránti tiszteletemnek fényesb jeleit adhassam. Küldeményemben ezek állnak: I. Folyó beszédben: 1. A hazai útazásról. 2. Aranka György jelentése székelyföldi tudományos útazásáról. 3. A gyulafejérvári csillagda leirása. 4. Az abrudbányai jakönyv. 5. Jelentés Erdély néhány régiségéről. 6. Rövid jegyzések a régi és újabb grammatikákról. (Késöbb pillantottam Gyarmathi Nyelvmesterébe, melyben ez benyomva áll. Sajnálom a munkát; de késön volt!). — Negyedrétben, 7. Az erdélyi vajdák, mint polnoki főispánokról rövid elmefuttatás. — II. Kötött beszédben: 1) Kolosvár siralmai 1699. 2) Mokács vidékről írt levél. 3) Claudiza Musa valde dolorosa. 1706. 4) Ének a hazafiakhoz. — Végül: „Kritikai töredékek, Grellmannak a cigányokról szóló müvére." — Egyik hallgatóm, miként külön mindegyik darabra feljegyzém, másolta. Munkájával nem vagyok megelégedve; de a jónapok miatt ügyesebbet nem választhattam. Ingyen tette a munkát. Ha nagyérdemü Tetoknok úr a VIII-d osztályra szánt magyar Chrestomathiából egy példánnyal megajándékozza, munkája fejében köszönettel leend. Az olvashatlanabb eredetieket, véá nem bizhatván, magam másoltam.

Általában az egész megbizásé nemzeti irodalmunk s a magyar tudományosság ügyében kazafi-lélekkel, szívesen tettem; köszönetet tehát nem várok: hanem tisztelettel jelzem Tetoknok

úrat, méltóztassék ezután is ilyszerű ügyekben őszinte bizodalmá
szeretni méltóztatni.

Levelem befejezéséül kátva van még a jaza. Én soha nem nyug
Sárok kelek, kutatok, fürkészek, buzdítok. Ily lélekkel fordul
meg többször az erdélyi országos levéltárban. A titkári személyzet
mindenkor udvariasan fogadott, a személyzetből tek. Mike Sánd
levéltári aligazgató úr, kazafi lélekkel is. Soha embert ennyi lev
tári ismerettel nem láttam. Saját gyűjteményei nagyszerűek.
tettem ezen lelkes hazafinál a hazai történeti emlékek ügyében
Fitzoknak úr által közzé tett lelkes felhívásról, s ejedezem, ha n
fontos történeti régiségekkel birna, áldozna azokkal a magyar
zeti közművelteségnek. A derék férfi igéretet tőn. Igéretét a
ezen kötetbe zárt nagyérdekű, 100. darabból álló, történeti régis
gel váltja be. Tiszelettel tesi le nemes áldozatát a jeles haza
Akademiánk Zöld asztalára, hogy legyen gonddal, fáradsággal
pénzzel szerzett gyűjteménye közkincs. Ajándéka kára néve
toknok urat felkatalmazza, azt vagy az akademiai kéziratt
számára megtartani, vagy a Nemzeti Muzeumba körbirtokú
áttenni. — Részemről nagy megbántás volna, ha érdemeljes Fi
nok urat kötelességére figyelmeztetni vaktnero" tudnék lenni, m
a hazafiúelkű áldozatnak nagybecsű adományáért meleg szókba
forró hála s kitűnet fejezteljék ki. Ezt jem kivánja; de tő
bizonnyal nem vágy. És még hit reménlhetünk ezen kevres embo
Mennyivel kedvesebbet, biztat! Máskor regisztrálni fogom. Mi
az Akademia dolga e nagy ismeretű, szívben lélekben magyar lel
férfiút, nemzeti irodalmunk miljaüggyében, a hon tudományo
ságnak megnyerni. — Fogadja Fitzoknak úr őszinte, igaz tisztel
tem kifejezését, melyhez vagyok kész, kötelez szolgája

Vajda József tanár s könyvtárnak.

Nagyérdemű Tudós Fitzoknak Úr!
Kelyen tiszteli Nemes Hazafi!

Egy kéréssel bátorkodom alkalmatlankodni Önnek, Nemes Férfiú! A rendes előadásokat f. h. 7-dikén kezdjük meg, Önnek nagybecsű kézikönyvéből csak egy ív sem kapható könyves bolyjainkban, a 8-dik rétálylyal, melyben az Új és legújabb kort tárgyalandom, legott kezdetben elakadok. Segéljen rajtam Ön, érdemes Hazafi! addig, míg a III-d. s IV-d. kötet füzetei könyvárusi úton vehetjük. Küldjön, esedezem, e sorok vétele után rögtön, keresztkötés alatt postán, az elhányt próbaívekből néhányat, s érettök fogadja ezennel forró köszönetemet. De fogadja egyszersmind a pinsonyi krómka ákon példányáért, melylyel szokályságemet megtisztelni kegyeskedett. A páratlan szépséggel kiállított mű igen jól illik a Földy névkez. „A szépet a nagy mellé!" ira Hatinay bölöni Farkas Sándorhoz. — A Chrestomathiából, Stein helybeli könyvárus atyján, Eggenbergernél 100. példányt rendeltem. Epedve várom az ügyes válaszrétekkal összeállított kötetecket. Sikerre biztosan számíthatunk. Terek lesznek e remek műdarabok olvasása, s a kedélyt megnyerik betanulása által nemzeti irodalmunknak megnyerve. „Ki az érdemnek! ez az égnek ütja, s régi magyar díja!"

Múltkori küldeményemben két levélnek a) a Csiki gyárdiánhoz, b) Révaihoz, másolatát nem vette Fitzoknak úr. Sejtem, miért

Pest nov. 11. 1857

Nagyérdemü Történetiróhoz, Kemeny Lajos,
Tisztelt Barátom, Uram!

Engedre azon füves Felirásnak, melyet a f. é. Mus. máj. füzetében olvastam, forró tiszteletem kiséretében itt küldök „Adalékokat Erdély kiadatlan magyar történetiróihoz" a Mus. számára. Remélem, a máj. füzetben közlöttekhez pótlékul a dec. füzet közé fogja. Tegye vele, Tisztelt Barátom! azt, mit legjobb s célszerünek lát. Lelkem valót keresi, szívhez szakasem, a férfikorban pedig legkevesbbé tapad. A tört. Soldy cenzori pennája jár, a műbecs feletterik. Több oldalu elfoglaltságom nem enged időt a „nonum prematur in annum —"nak.

Ide mellékeltem Önnek számára, Tisztelt Barátom! Mike Sámdr levéltárnok urtól Kinyerve, ajándékul Bethenyei „Bihari Remete-"jét. Első áll sajátkezü levele gr. Bánffi Györgyhez. Használja s tekintse úgy, mint tulajdonát.

Fejérvári nyelvtanának másolása folyt.

Corr. sótáramat kérem jelen soraim átpolgáltatójának, t. Gyuntái ügyvéd urnak kézbesíttetni, ki azt a pesti Rókus-kórházban élnlök" rep. tanár Régeny Szerem barátom által nekem Kolozsvárra megküldi. Más uton kisértek vele szerencsét, mert tőrmi sem tudom, hogy „tot congesti voetesque diesque labores" siker nélkül maradjanak.

A tartalmas Museum jelen évi hat első füzetét vettem. Köszönet a barátsi szivességért. Érdemesítem rá magamat. Még a következő három füzet hamarabbi megküldéséért bizodalmasan esedezem. Oktnyi érdekes adatot birok e derék kaviárok számára az Erdélyi n. nyelvm. Társaság "irattárában. Ezek azután közlöm csak, ha az iker Társaság répletes történetének közlésével az olvasó világ figyelmét azon érdekes korszaknak megnyertem.

Tisztelt Barátomnak nagyszerü ujabb vállalatát szivemből üdvözlöm. Ré
lánk nélkülözni kénytelenek történeti emlékeink jelentőseb részét; és mégis hány
nem irtak közülünk azok nélkül történetet! Örvendek, hogy a Belák-codex já
érkezett. Kérjük Önöm ennek a Museumban közlését.

A „Magyar Chrestomathia" halálos dőlésének hivatalos hirdetése hon
is megérkezett. Jaj! Boldog Isten! Mire jutánk! Felkiált az iskolai ha
nálatra szerkesztett akadémiai magyar nyelvtan (Buda. 1848.): Az em
minőnek „lája és kebelét fonnyán bezárja; szive sohajt még, de üres vas
ban hal ki nyögése."

Elbánt a fájdalom, nem irhatok.

Isten Önnel, kazám kellés Embere!

Tapasztalt szives hajlamiba s kedvezésibe ajánlott, egész tisztelet
tel vagyok

Tisztelt Urnak, Tisztelt Barátomnak

Kőszegen, octob. 29. 1853.

tisztelője, szolgája

Fábián József

tanár és könyvtárnok.

Nagyérdemű Tudósok Úr!
Mélyen Tisztelt Nemes Hazafi!

Rövid lesek, mert, sem időm a levélírásra, sem Önnek, Uram! az olvasásra. Időnk ínes. Az Ifjú. Történettel egészen zátonyra jutottam. Ismételnünk eddigelé a VIII-d. osztályban, az új év anyagunkon: de a III-d. kötet elvol. A sors átokként sújtá a teremtő lángelméket, minden bri-aracusok helyet, őket is épen úgy két kézzel lása el, mint a politrono-kat, jellemtörpéket. A honderi művelődés menny ágaiban működnek áldásteriesztőleg Önnek, Tudós Hazafi! alkotó karjai, az buzgó tisz-telőinek sorában én is jól látom: nem csodálom tehát, ha a kötetek annyire kéznek, főleg ha még a költőnek jól találó szavait „inopem me copia fecit" Önre alkalmazom. A sajtók felállásával, a tanuj-tás nagyszerű hatásával adassk tőne árad el tennetünkön, melyek az Ifjú. Történet nagyérdekű anyagait képezik. Ezeket vissza szemmel s kitartással összegyűjtem, remélve feldolgozni, lángelmének komoly feladata. De az iskolának sürgetők követelései annyira, hogy új éven túl várakoznom nem lehet. Ezért kérem azért Önt, Uram! hogy a próbaíveknek főleg azon részéből, mely a „Tudományos állapotok" tárgyalja, hiányaimat csak annyit küldeni tud-tóztassék, mennyivel a első füzet megjelenéséig bevárhatom. Sőt ha új év első napjaiban nem vehetek, kénytelennek érzem magamat szerkesztésre adni ... anyag ... állgo tömmal, bár érzékeny fáj-dalommal, ez évre Önnek Nagyhorsú művétől elállani.

Egyébiránt

Egyébiránt Önnek, Tisztelt Férfiú! ismert ügyessége hinnem
gedi, hogy a zátonyról sikeresen lesegítsenek.

Elvisza a megbízásokban szorgalmasan dolgozik.

ez Erdélyi m. nyelvmív. társaság részletes történetének r
derése folytán elfoglalva tart; azonban Önnél előbb vele nem
kedveskedhetem.

Hogy fogadta Ön, Uram! a „Naplói műtára“-ban megjelen
bírálatot? Gyenge bír' az, mert kedvet. Conamur tenues grandia. C
leg kebel, jó szándék: egyéb semmi! De — remélem — idővel többre v
hetem, mert tanulni szeretek.

De nehezteljen Öntőknor ír, ha illő alázattal felkérem,
szerint kívánkoznék a derék Magyar Akadálynak tudtára adat
hogy a kolozsv. lyc. könyvtár számára küldött könyvekért járó pó
összeg deligencen még f. h. 6-dikán elindíttatott Pestre.

M. Horváth Cyrill urat fokozottan tisztelem.

Boldog új évet, erőt és egészséget Önnek, Lelkes Harcos! a
sok oldalu vállalathoz, annyi fáradsú munkához. A halhatatla
ság babéra képen van Önnek számára a hű fiainak nemes igyek
zeteit méltató hálás nemzethél!

Szíves indulatába, becses kedvezésibe ajánlott, állandó tiszte
lettel s becsüléssel vagyok

Önnek, Uram!

Kolozsvárt, dec. 24. 1852.

őszinte tisztelője

Vajda József

tanár és könyvtárnok.

III. T. c. Bécby Ferenc közbirtokos urtól ajándékképen kaptam Bánffi-Hunyad
nezőváros tanácsának, Kolozsvár várha tanácsához szóló, s 1822. jul. 9
lelt magyar levelét, melyet Tiszteletnek úrnak tiszteletteljel itt küldök.
IV. T. c. Kriza János úr vikefalvi lelkészétől kaptam egy idővel ezelőtt ide
ri egyesületi könyvtárából ily című magyar nyelvtudományi munkát
„Institutiones ad fundamentum linguae Hungaricae, quibus via pam
tur ad analogiam linguae declarandam, et inueniendi linguae Hunga
cupidae traderdam. A Samuele Fejérvári conscriptae." — Ez azon m
ka, melyet dr. Gyarmati Sámuel „Régi és újabb magyar grammatikák
című jegyzékében meltánylolag említ. A napvilágot nem látott. Az em
tett könyvtár tulajdona. kr. 122. lap. és négy tábla, melyek az igeragg
zás mintáit adják.

NB. Czinke Ferenc, pesti egyetemi volt magyar nyelvtanár, ily című röpiratába
„Beszéd a magyar nyelv ügyében." Pesten, Trattner Mátyás betűivel 182
4r. a 16-d. lapon, a magyar nyelvjárásokat illetőleg, érdekesen így nyil
kozik: „Különös emlékezetet érdemel, egy már dicső eleink kamrai köz
nyugró, Füssi Pius, előbb reformatus, aztán szent Domokos szerzetébe
ság, a ki tiszteletes, munkás öregségének utolsó 16. esztendeit abban tö
tösse el, hogy országszerte szüntelen utazván, a természet, különös szó
teseket, szójárásokat feljegyezgette, s így megvetette fundamentom
egy, az ő halála után is elmi méltó Magyar Szarvatologyának. A min
tudomra esett, egy nagyméltóságu tudós hazánkfiának könyveskázá
lappang, még lékirásban a T. betűig, ez a megbecsülhetetlen-kin
Megemlíti továbbá Czinke (i. m. 17. l.), hogy Füssi Komáromi p
lelésű volt. — A 18-d. lapon pedig következő érdekes sorok állanak
„A mely magyar-német Szarvatologyiát, egy nemes Adáminak lékirá
veszprémi Kalmár György Bródromusában, már 1769-ben dicsérettel e
lített, ezt látni mind ekkorig nem lehetett szerencsém." — Nem volna
fáradtságra érdemes e lét lékirat után kutatni a fővárosi spakt
sok közöt? Engem különösen több okoknál fogva érdekel Füssi MS.

Isten Önnel, Nagyérdemű Tiszttársak úr!

Kolozsvárt, Aug. 24. 1853.

Őszinte tisztelője, kész szolgája
Vajda József, tanár és könyvtárnok
mpk

Vett. nov. 7. 1853

Nagyérdemű Tiszttársak Úr Nemes Hazafi,
Mélyen tisztelt Barátom, Uram!

Decses sorai a mint meglepők, épen oly kedvesek voltak. sőtetek érdekes pontjaira egyenként röviden válaszolni.

A Benedek Istvánnak szóló levél teljes épségében itt megyen vissza. Őt a forradalom, mint tanárt, szebenben lelé, s ezt ő fegyveresen üdvözlé. Kapitányságig vitte vaneját. A világosi fordulat után osztrák egyenruhát kapott, s valamelyik sorezredben magyar honvéd alakban, s nevét változtatva, már ott is — a mondat szerint — gőhadnagy - v. kapitánysági emeltetett. Remek ember. Az egyházmegye őt ignorálja. Ennyi ez érdekes embernek históriája. Mit tartalmaz a neki szóló levél, tudom még nem szabad, de ha tisztelt Barátom érdekes tartalmával irományba bocsát: a dologban éjárni nem késem.

Corn. sógoram már eddig talán a pest-vilusi kórházba jutott át. Régeny István barátom kezébe. Mi ha így történt: kérem, veresse vissza tőle tisztelt Barátom. A barátí tanács ez ügyben oly jó, hogy el nem fogadnom nem lehetett. Ide zárom a kérvény.

Földy ajánlása, s egyszer ottam nagyurnak a tmű r
érte megnyerése célhoz segítenek. Fogadja Főpt. Bar
annyira kötelezö szíves fáradozásáért legforróbb köszön
met. Büszkére teszi az érzet, hogy kegyencei, sőt bar
sorába iktatja csekélységemet irodalmunk pártatlan em
— Szégyenje. Nem bír meg szívem oly kalaérzetet, m
ily bámulatteltüséggel aranyban állhatna.

A Chrestomathiáról — de perdant male potatos! —
már szívesfájdalommal emlékeztem. Hasonló sorstól f
tém az Ihod. történetet is, mert a „szellemi nyomlás
egykor Danielich Religiojának nem tetszett. Id vocem
Danielik. Ez a Sötétszt. ür, ki különben nagyon tudomán
és derék emberkéket, volt ideje, midőn közhasznú perze
tünkkel irgalmatlanul elbánt, és most (tudtom.) Pf. ott
ily mézes ajkakkal fordul az egykor elázratott perz
alul irott tagjához: „Te. Ur! A jó és első könyvi ad
társulat a magas cs. k. Közoktatási miniszterium
meghagyásából a pesti kerületi cs. k. tankerületség
ján egy a felsőbb gymnasialis osztályok számára p
gálandó Chrestomathia szerkesztésére felszólíttatta
azon meghagyással, hogy a tartalom egy részről kü
rozottan catk. jellegü legyen, más részről pedig az
osztrák birodalmi jelen állapotok és viszonyok kell
tekintetbe vételének. Tisztelt társulat alulirt
elnöklete alatt bizottmányt nevezett ki, mely a magy
kormány ezen becses bizalmának megfelelőleg az e
kák és irodalom érdekében a munka szerkesztését el
zölné. A bizottmány fontos feladatának érzetében
a hazai értelmiségek közreműködését igénybe ven
elhatározta, s ennélfogva van szerencsém T. c. uraság

alázatos bizodalommal megkérni (!), hogy a magyar iro-
dalombani bő jártasságát (!!), és ismeretes müvészeti
tulajdonainál fogva (!!!), a szerkesztendő magyar chre-
stomathia számára a régi és ujabb catk. Kazai irók
(—!) jelesb müveiből minél gazdagabb szemelvényeket
kijelelni s velem közlemi méltóztassék. A szemlé szemel-
vények kimyitésére van szerencsém az egyes osztályo-
kat ide igtatni: a) leirásból, b) elbeszélésből és jellem-
zésből. c) történelem és történelemtöredékből (Philoso-
phie der Geschichte); d) irodalom- s müvészettörténe-
lem; e) nyelvészet; f) müvészet és aesthetica; g) tör-
vészet és vallás; h) apophtegmák."

Kérdem: A superintendentiák nem ülnek össze
egy magyar chrestomathia ügyében, mely régi és ujabb
protestans irók jelesb müveiből lenne szerkesztendő?

Közlöttem a felhivást adalékul, minthogy annak
a boldogtalan magyar Chrestomathiának (miként Főpt.
Barátom egykor irá) „saját historiája van." Közö-
vegesztálni.

Igen kedves lenne, ha Főpt. Barátom,
Uram Megbugná: mikor tart már valahára aka-
demiánk nagygyülést?

Azt nagyon jól esmerheted Főpt. Barátom Uram,
hogy Béldi István urnak köszönetet nyilvánított a
tudelért. Ez oly hatalmas kétrőes, mely becses müem-
lékeinknek a Nemz. Muzeumba juttatását varázserő-
vel gyorsítja. Vélemény jó hazafi olyan, mint negédes
dáma; előbb bókot teszünk neki, s aztán vesszük
táncba. P.o. Pákei Lajos úr már régen Pestre küldi

Lineg Sándor érdekes naplóját, ha Kriza barátun
ez ügyben terjedelmes előterjesztésének kivételét
a jó mitárius urat egy külön levéllel megtisz
hiándeddig nem kézbe Kitolnok úr. — Még egy pél
Mike Sándor úr általam küldött az akadémiának
100. dból álló történeti adatokat. A kidéró levél
ajánlam, hogy külön praefatiában, vagy titoln
külag fejezteséül ki neki a köszönet. Elmarad
Ftolott mindenét kész felajánlam. Edig ennyi ki
az, a mit bir! Igaz, hogy az akadémia titolno
(Briareus nem lévén) rövid után a Muzeumot v
laszthja. Ez, igaz, jó; de kányadil olvasha a Muz
mot. Kell is hajtánlnak a komoly tudomány.
kább olvasha Kriaitól „Erdély aranykorát," me
ről a nedélyes Brassai kérdi: „melyik az?" M
rel is én tartám élébe a Muz. azon lapját, me
lyen a kazafi-áldozatért a kálanyilatkozat ál
— Ez így van, így megyen a közéletben.

Czeterházyt (erdélyiesen) nem instálom
hanem Kisf. Sándor összes műveiért előre is érz
keny köszönetemet nyilvánítom. A Kemz. Kön
tár ujabb folyamának előfizetője vagyok kár
évre, s ha kegyes Nemtünk kedvez, továbbra v
Kisf. Sándorral fularlodtam gondolván, hogy úg
jár mint Döbrentei Verzsenyie, kit én 5., m
pedig most 2. pfton vesznek.

Kemes barátságába ajánlott egész tisztele

A Kitolnok urnak,
Kolosvárt, nov. 2. 1853.

vagyok kész szolgája
Kass József
ttkk.

Kolosvár, novemb. 30. 1853.
V.k. du. 8.

Nagyérdemű Kitolnok Úr, Kemes Nagyság,
Mélyen Kisztelt Uram, Barátom!

Tegnap vett soraira, melyek örömmel tölték el keblemet,
sietek válaszolni. Érdekes dolgokat mondok el, s még
érdekesb lapokat mellékelek ide figyelmes megolva-
sásul, azon kérésem mellett azonban, hogy a becsesb
mellékletet annak idejében nekem visszatükrözni mél-
tóztassék.

Benedek István, viszonyban a kenyérmezei diadal
verses leírásával, és 1840-ben Paal Dezsőtivel érint-
kezésével, valóságos rejtvény. Benedek István, szüle-
tésére nézve háromszéki, Kolosvárt tanult, egykori
tanára, jelenleg igazgató-tanár, Szláby József, di-
csérettel emlékezik róla, mint olyanról, ki Nyáry Gyu-
lával, mint tanulótársával (l. Kisf. Társ. Évk. I. köt.
Budán, 1841. 141. lap.), egészen a nemzeti irodalomnak
felütt, s fogalmazási ügyessége által már akkor ki-
tünőleg magára vonta tanárának figyelmét. 1841-ben
mint növendékpap Gyulafejérvárt volt első éri böl-
csészethallgató, kit Agoston Károly, jelenleg Kolos-
vári széplelkü káplán, a papnöveldében igen jól ismer.
A forradalom alatt jóhetett Benedek Paal Dezsővel
ismeretségbe. E viszonyt tiszta kell tudnom, hogy az
említett irodalmi érdekesség nyomozásában biztos megin-

dulhatsak. Irományai, miután a forradalom hajnalán
vednek felesapott, hihetőleg Debrecenben (hol 4 évig tan
volt) maradtak. Ott pedig utánnyomozni már csak leh
plébános miatt nem tanácsos, kivel Benedek tanár, a
reti jellemű közoktatás erélyes sürgetése miatt, fo
nos ellenkezésben, s kellemetlen surlódásban élt. —
körülmények közt tanártársai után kellett tekinten
Végre cork-szent-Imrei plébánoshoz, Nagy Lajos
linel Nemes jelleme Erdélyben általánosan ismere
fordultam, mint ki Benedeknek, a forradalom előtt,
éven át Debrecenben tanártársa volt. Az ügy jelen he
zetében egyedül tőle várhatom a vezérfonalat. Te
a Paal Westiviei viszonyra nézve némi kis felvilág
tás és Nemes türelem, Tisztelt Uram, Barátom

Kemény Józsefről. Ő Szerencsen van. Hogy rövid i
Bécsbe megyen, az ide zárt csattyánból értheti ban
tom. Megrendült lelkem, mindön olvasám, hogy a tud
gróf kém sokára elhagyja Csalán örökre.) Erdélyt
Jaj a lelkem, hogy csak pár évvel előbb becsesebb kör
kem juthattam. Pr. Kemény Sámuelnél voltam. Lelkes
zaki. Két év alatt a gerendi Athenaeumban mennyi
tanulhattam volna. Mit mindent bir a Nemes gró
már csak az itt közlött csattolrány is eléggé mutat
Benkő számos léziratai, sőt (figyelmet.) Életét
za is, nála. E kívül Benkő kü elerajza mindenkor
hiányos marad. Adalékaimban én a gr. Kemény
József és Horvát István nagy nevek után oly szelle
ben fejezém ki magamat, mintha gardag gyüjtemé
rejtett kincs s véka alá borított lámpa volnának

volott legujabban az ellenkezőről győződtem meg. Közlelény a kelles gróf, s jóvoltsége a tudományt közhinesnek bizonyítja. Utáni célzásom a nemes grófot mélyen sérthette volna, pedig mennyire nem érdemli, azt csak én tudom. Hagyja hi tehát közleményemből, Tisztelt Barátom, a két tudós hazafira vonatkozó kifejezésemet, vagy — ha ez a logikai rend tekintetéből lehetetlen — mondjon utána valami szépet rólok. Figyelmeztetem egyuttal Tisztelt Barátomat arra is, a mit Benkő ismeretlen művére vonatkozólag Adalékaim végén t alatt közlék. Vesse azt össze gróf Kemény József nek deál nyelven még 1836-ban, Bécsben irt, de általam most magyarra fordított s ide mellékelt Előszó-jával (Praefatio). Mintha az ő olvasása jobb lehet: neki engedem a borostyánt. Mike, a kedves ember, a tisztatelkü hazafi, vele prozaod viszonyban van, mert mindketto fáradhatlan magyar archaeolog: a grófra tehát Mike által jól lehet hatni. De neki Toldy is tisztelt embere, kedvence, Pestről tehát Szerencsre egyenesebb az út.

Frankáról. Hová tette ez áron sok ajánlkozatait a Nyp. Itság részére szerzett? Nem tudom; de — miként egykét avatott embertől hallám — a Társaság felosztásával, amúgy a casse, vagy vagy "utan szétmentek, mint őszi fáknak sárga lombjai a nagy viharban. Kihetőleg legtöbbnek nyomába lehetne jutni a m. vásárhelyi könyvtárban; hol azonban — miként nekem Gyulai Pál mondá — a lézirattgyüjtemény még rendezetlenül halomban hever, Augias istállóként a gon-

Nagyérdemü Írótoknak Ur. Kemes Hazafi,
Élhelyen Tisztelt Uram, Barátom!

Rideg soraim nyalab nélkül, irodalmi érdekességek nélkül, szállanak Önnek irói asztalára, Tisztelt Uram, Barátom! homlokán hordván levelem az ismert szójárásos mondatot: „Kezéd a barát: alamizsna a vége." Egyik leveleken szives volt Ön, Tisztelt Barátom! nekem azon igéretet tenni, hogy a posta-bérlocsit irodalmi ajándékokkal indítja majd útnak számomra. Hogy a nagyelőlátóság adával ne járjon, megkértem Dr. Kerzár György barátomat, kit ezennel teljes bizodalommal vezetel be Önhöz, Kemes Férfiu! szivesked-nél a nelem

Jánt

dalanság (?) miatt. Ily állapotban ott fürkészni tel-
lehetetlen. Egyébiránt nekem kedves feladatom, s mu-
hatlan szándékom az Aranka-féle kéziratokat
fényre deríteni, de csak idővel; mert egyszerre én fe-
tekkel sokat, mondhatnám mindent. Engem nyalt
Benkő Tudósítása ragadott meg, melyhez nyomán
erdélyi kiadatlan magyar történetirók kutatásához
tam, s ime már a kezdet is szerencsés. Jelentkeze
nyanis, hogy Rhédei László naplókönyve, melyet
Benkő bizonyos jutalomért örökül adott gr. Rhédei
dánnak, pádolatban gr. Miko Imrénél van, de a
lán. Magát az eredetit b. Radákné birja, ki jelen
Pesten van. Gr. Teleki József ő' ekelja által könnyü
nyerni; különben Mikóhoz kell fordulni. — Benk
érdekes Tudósítását gr. Kemény József aligha
ri: megküldön tehát neki az 1853. Uj m. Muz.
füzetét azon kéréssel, hogy tudósítson, kiket bir
ott elsősorban közöl.

A nedély, nedélyes szók Toldyéi. E nyomtatásb
olvastam egykor azokat, de bár, megmondani nem tudom
Toldy szavait az akadémiában és a cathedrán örömes
hallgatja a tudománytanár magyar, s mily tünnyü azo
ennek azokat az irói pályán felhasználni.

Buriánt, ezen irodalmi régiségeire szemfüles ve
sárlányt, gyakran látogatom. Kemes bizony nála Pr
nak vala. De curiosumul majd egykor küldök né
nem érdektelen lajstromot hovezetesb árucikkein

Bizzon meg, Tisztelt Barátom! Mint irodalm
hajnász szolgálatára készen állok, őszinte tisztele
Karadván

A Tiszteln.k Urnak kötelezettje Vass József

Nagyérdemű Titoknok Úr, Kemes Hazafi,
Különösen Tisztelt Uram, Barátom!

T. Keményfi Uram, jelen soraim szíves kézbesítőjét van szerencsém Önnek, Kemes Hazafi! teljes bizodalommal s mély tisztelettel ünnepélyesen bemutatni, mint oly lélekkel lelkű hazafit, ki a jóknak egyik legjobbika lévén, több oldalu tudományos kiképzettsége-, különösen gazdászati elvitázhatlan szakavatottságánál fogva teljes joggal igényelheti azt, hogy a magyar értelmiség választottainak bennsőbb ismeretségébe jusson. Edvérek férfiu, négy sörangu erdélyi kemes család tekintélyes jószágigazgatója, fontos ügyei által Pestre szólíttatván, szíves volt kéjnek nyilatkozni jelen levelkém kézbesítésére, s ez által nekem alkalmat nyújtott, hogy őt Önnek, Érdemes Hazafi! becsés figyelme- s ismeretségébe egész bizodalommal ajánlam. Egy percig sem kételkedem, hogy e jeles ember emléke az elviharzott napokból, több lelkes pesti emlékezetében, rokon kebleken folyvást él.

Üdvözlem

Üreden bocsátottam a jelest hosszú utra, alda
tomtól kisérve, hogy küldhettem volna Önnek
nára, Tisztelt Barátom! egy képmi igen érdekes iro
mi maradványt. De tudvan azt, mily sok oldalu s gon
munkatárgyak vesznek a lelkes Földy órait igénybe
egy időre még magamnál tartottam, a Muzeumba k
ván nap jol vele bekocsogtatni. Koriden mult c
ennyit: „Rádei lábjegyzetes magyar diáriuma az a XV
század közepéről," melyet gróf Mikó Imre ő exja
ritka jósága adott nekem. „Nagylelkü irodalmi M
caenas másolta le azt hiven a báró Radákné ő n
ságának birtokában levő eredetiről. Mikó másol
val Földy könyvtárának, az egésznek tisztó alá
sitésével pedig az ügyesen szerkesztett Uj m. Mu
umnak kedveskedem rövid idő mulva.

Advocem: Uj m. Muzeum. Örömre gyülva o
vastam ennek januáriusi füzetét. Ki sem bocsátá
kezeim közül, mig czimző lapjaiba elmélyedve, fesz
figyelemmel végig nem olvasám. Az elrendezés, a fr
lem, mely azt végig átlengi, az érdekes tartalom,
mind illő a Magyarföldön általánosan mély tisztel
ismert szerkesztő finom tapintatához, nagy lelk
„Tu ne cede malis!" Értem. Nekem egyik vallásszer
fogadalmát látom benne formulázva. Gróf Kemény
zsef nrat, a gerendi nagy tudást, szivéből üdvözl
a Muzeum lapjain. „Nagy emberek megnyerése v
ságos terno a Muzeumra nézve. Gerendi irodalmi
mulumnak Athenaeuma. Mily roppant kincs van ott
halomra gyüjtve, s mennyi kivárog át onnan a Muzeum-
ba, s ez által mennyi lesz közkincsévé a nemzetnek,
a magyar értelmiségnek! A Muzeumnak ezen talál-
kozása a gerendi Athenaeummal, már előre is nagy re-
ményekkel tölti el keblemet. A derék szerkesztő ügyes
tapintatának gedig nyabb tanusága, ki jól tudja, kit
hol s mi czélra kell keresni. Említem: Gróf Kemény,
a Muzeum dolgozó társai kosorujának egyik nagybe-
csü ékköve.

Kérelmem: a) Gróf Kemény J. érdekes leveleit, ha
hogy Tisztelt Barátom azokat már kibocsáthatja kezei-
ből, Keményfi ur szives lesz Mike Sándor ur szám
re visszakapni. b) Promissum cadit in debitum. Ön,
Lelkes Barátom! egyik becses levelében szivesked
azon kérdést tenni: Miféle kiadásokkal kedvesked-
hetnél nekem? Alázatos válaszom: a) Kuf. Sándor
összes müveivel; β) Jakab J. legujabb kiadásával; γ)
Alexandriai sz. Katalin szines legendéjával. Mindeze-
ket szinte Keményfi barátunk által vehetném.

Állandó egészséget a szines szellemi feldiszü-
léséhez. Becses jóvoltiba, kedvezéseibe s nemes ba-
rátságába ajánlott egész tisztelettel vagyok a
viszont találkozásig

Kolozsvárt, Marcz. 9. 1854.

T. c. Titoknok Urnak
legkötelezettje
Vass József
tanár és könyrtárnok.

Vitt. május 13. 884.

60

Nagyérdemü, Tudós Titokrok Úr,
Kemes Nagyfalu, Mélyen tisztelt Uram, Barátom!

A nemzeti irodalom virágoztatása foglalkoztatja most a magyar értelmiség hivatottjait. És ez igen jól van. Erkölcsi létünk jelenben egyedüli tényezője, — az irodalom, mely nélkül fajunk teljesen obscurussá válnék, megérdemli, hogy minél több s hivatottabb erő, és minél több irányban hatni tudjon nemzeti irodalmunk fejlesztésére, emelésére.

Az uj tanrendszer-terv egyik fényoldala létség kivül az, hogy az iskolai irodalom körében eddigelé pangott erőket tevékenységre verte fel. Látjuk is már e jótékony álomriasztás üdvös eredményeit egy uj, ifju erőben keletkező ága megyen gazdag gyümölcsel biztató virágzásba nemzeti irodalmunknak, — az úgy nevezett iskolai irodalom.

A fromori napok után volt életemnek egy időszaka, melyben szótárirásnál jobbat, célszerűbbet nem

tehettem.

ményben vagyok bátor azon alázatos kérelemmel járul
méltóztassék, hogy a mű „omne tulit punctum," az a
demiai tekintély aegise alatt, saját erkölcsi súlyával n
vállalkozást szerezni. Okoztanék, hogy az egyezkedés soka
tartson, mely eset a jókedvű dolgozó-társak folytonos mun
ságára kétség kívül ösztönzőleg hatna. A munka k
harmada kész. Ki tetemesen növekedik, ha vállalkoz
akad. Ki legyen összám az írói díj, arról hallgatunk
ok ily ügyekben járatos Toldy azt leketi legjobban
nítéri. De a kiállításra s egyéb apróságokra néz
vannal némi megjegyzéseink, miket a tárgyalványt
adunk elé.

Ügyünket, mely talán közügy, hathatós pártfog
sába ajánlom, s a gyors, eldöntő válaszért ezennel al
zatosan esedezem.

Isten adjon Önnek, Nemes Hazafi! hosszu
letet, állandó egészséget és erőt a nemzeti szellem
nagyság feldicsőítésére.

Tartson meg kegyeiben, becses barátságá
ki igaz tisztelet s forró szeretettel vagyok

Kolozsvárt, április 8. 1854. őszinte tisztelője, leső polgá
Vass József
tanár és lyceumi könyvtárnok

Kolozsvár, Május 10. 1854.

Nagyérdemű, Nélyen tisztelt Történetnök Úr,
Nemes Hazafi, Tisztelt Uram, Barátom!

Lelki gyönyörrel olvastam Önnek, Tisztelt Barátom! április 20. kiről fölig ideges becses levelét. Szolgálatom annyi hálás s kötelességszerű sem érdemel, mint amennyivel adósok nekem a magyar irodalom legmunkásabb embere. Toldynak szolgálhatnom nekem kimondhatlan élv és gyönyör, hisz lelkem benső óhajtásának irányában történik minden ily nemű szolgálattétel. A nemzeti jellem dicsőségeinek kertészei végtelenül többre érdemesek, mint hogy korunkban után a dicsőbbet egyszer hideg kantot gördítsünk s tiszta munkálatot rebegjünk csak.

Méltóságos Enyedi László, cs. kir. tartományi törvényszéki tanácsos Úr, kinek ritka becsületességű szilárd jellemét engem a legszintébb tisztelettre gerjeszt, kegyes volt ajánlkozni jelen soraimnak kézbesítésére, s ez által kedvező alkalmat nyujtani némi irodalmi érdekességekről Önt, Tisztelt Barátom! röviden — mert több is ilyen — tudósítani.

Az állítólag egykor Benedek István áldomás birtokában volt „Kenyérmezei viadal versben leírása"-nak nyomozásában eddigelé siker nélkül fáradoztam, pedig az érdekes ügyet pellengéres pisszrünk is felkarolta. Az ajó tisztelendő úr alighe egyebet értett, mint Paal Károly palotási kaplán előtt e tárgyban nyilatkozott, mint azon feliratokat (melyek közül némelyek talán versekbe foglalvák) melyek a kenyérmezei csata későbbi kori emlékkövére az orv zarándokok által feljegyeztettek. Az ügy szerencsés fordulata Szerencsen van gr. Kemény Józsefnél, és Bethlen Kovács Istvánnál. Ha ezek nem segítenek: akkor az ut ekor talán jobban utána. — A pünkösdi levelet, mely jelenleg Szerencsen van, máskor lesz alkalmam Önnek felküldeni, Tisztelt Barátom.

Nagyérdemű Főtoknok Úr, Kemes Nazafi,
Mélyen Tisztelt Uram, Barátom!

Az én szeplelkü barátomat, Péterfi Józsefet, szerencsés valék irodalmi málhaszállitónak megnyerni. Általa veszi tehát Ön, Kemes Nazafi! méltóságos Bákei Lajos úr részéről Lineig János Naplóját, egyéb nem érdekteles mellékletekkel, egy csinos ivrétnagyságu kötetbe foglalva, a jó úr levelének kiséretében.

Szünidönk eddigi napjait még mindig „Évkönyveink" rendezése s nyomatása veszi igénybe; min ha túlteendem magamat, legott a rég nálam levero irodalmi érdekességeknek sajtó alá rendezésében látok.

Az új m. Okmt. még e hó végével veszi tőlem Ákédei Láplo Naplóját. Ezt követi egy nálam lévő s közel két ivre terjedő deák-német codextöredék a XV-d. század végéről v. a XVI-d. elejéről. Az egész, címzetek (titulaturák) rideg gyüjteménye lévén, régiségén kivül alig bir egyéb érdekkel. Egyébiránt, ha sajtó alá elkészitendem, oly érdekes dolgokkal lesz összekapcsolatba, főleg a Béldi-codexet s gr. Kemény Józsefet illetőleg, hogy nem leend épen száraz és lelketlen cikke a Muzeumnak.

És itt merül fel lelkemben deréh tudományos hagyatmunknak, az annyi ügyességgel szerkesztett

Museumának, sorsa, jövendője. A 170 előfizető szám ne
tartsa, pedig a magyar tudományos értelmiségnek meg
becsületében járó dolga azt minden áron fentartani, hog
fajunk értelmisége a művelt világ előtt szégyenben nem ak
Ezen lelketlenség, irtózatom indolentiája által gy
pecsétet ütni nem akar arra általános hitté vált régi
annyiszor ismételt állításra, hogy „nekünk a tudom
nem kell.“ Vagy szó, mely levert a kazafi lelket. M
szús vagyok arokra a press lapkereskedőkre is, száraz r
rádákat adnak nyugat időszakonként a Mus. füzet
holott többet érdemelne: de a buzdító, lelkesítő, pár
lásra felhívó varázsige sehol! Vagy, nem hivatása
az időszaki sajtónak, megkívánni gyakrabban a ma
olvasót a tudomány egészséges kovakenyerével akk
midőn szépirodalmi lapjaink kosárszámmal hord
fel a magyar olvasóvilág terített asztalára, a gyomo
gyengítő, émelygést okozó csemegéket, nyalánkságo
— Nem sennám, nem nevem nem olyan, hogy súlylyal bír
son ez ügyben a sajtón. Gyenge karjaim régkép ellank
tának a Museum szellemi terhe alatt. Egy ész van cs
számomra, melyen a Mus. sorsára, jövőjére talán nem
minden siker nélkül hathatok, s ezen egyetlen int
a társadalmi téren kanyarog. Gr. Lázár Miklós, az
délyi nagyapák ezen egészséges magyar vére, a Mus.
nek egészén meg van nyerve. Szavát bizom, hogy m
dent elkövet a jensőbb körökben, mperint a Mus.
arokba a bentat elkészíthesse. Csak azon egyről oha
kellő felvilágosítást nyerni: Hogyan áll a Mus. jövő
Magyarországon, s mivel járulhon a jobbesülethez ügy
Erdély? Ez iránt mi Ön által, Tisztelt Szarafi! hova

rább értesíttetünk. Sok jó fej, sok nemes kebel van Erdély-
ben, csak hatni kell rájok, ez a mi dolgunk.

A mus. Szományaihoz térve, kedvesen lepett meg a
jul. füzetben „Ilyefalva emléke“ gr. Kemény Józseftől.
En akartam ezt megírni a Mus. számára, mert az erdélyi
cs. kormányszékhez menesztett verses leirásnak másolata,
a nemes grófnak irántam ritka szivjóságából, nálam ma
Tartottam tőle, hogy a bécsi Denkschriftekből kell majd
ezt nekünk átvennünk a Museumba: megkeresém tehát
a tudós grófot néhány sorommal, mjeltan kifejezvén a-
zon reményemet, mperint Ilyefalvának történelmi leirá-
sát, a historiai érdekes versezet hozzá akasztásával, élvk
olvasandja a magyar tudományos értelmiség a Mus. leg-
közelebbi füzetében, mint a tudományok bécsi cs. aka-
demiájának közlönyeiben. A gróf erre elhallgatott,
mert dolgozott, s becses munkája (ob. Benkő Specia-
lis Transsilvaniájának alapján) lelki örömünkre ott
áll a Museumban. — Mellékesen megjegyzem itt Ön-
nek, Tisztelt Barátom! Azon ügyes tapintatát, mi-
perint a Mus. tartalmas füzeteiben Magyarország mel-
lett Erdélyt is erősen képviselteti. — Egyébiránt ezen
egész ügyet csak azért említém fel, hogy Önnek, Tisztelt
Barátom! — minthogy „Ilyefalva emléke“ már bevég-
zett egész — akon másolattal kedveskedjem, melyet gr.
Kemenyhez Bordolo tábornok küldött, ő pedig ne-
kem ajándékozott. Ha van e másolatnak bécse: úgy
tegye Ön, Tudós Szarafi! azt gazdag magán gyüjte-
ményébe; ha pedig nincs, akkor sorsa el van határozva.

Nem tudom okát kitalálni, miért nem említé eddig-
elé a Mus. „Készülő munkák“ rovatában Derék Laky

barátomnak „Irály- és szónoklatan" című munkáját
telt Barátomnak e mű kiadása körül tanusitott fára
hálával tölt el engem is. Szabadjon reménylenem, hogy annak
figyelembe ajánlása soká nem késik. — Hogy Csapás é
lelkes párját egyik társával együtt, miként aug. 3-dról
ló levelében tudtára. Ők a szülőhon határain kivül fogn
zárdai elvonultságban élni, egyik Frolban, másik Selos
Stráhan. A tudományoknak élt mindkettő, a külvilágtó
csut vettek, keblök csendes. .. és mégis válniok kell
édes honról!

Egy bizalmas kéréssel zárom be levelemet.
Ez pesti müegyesület által kiadott gyönyörü s meg
pölgy érdekes kép, mely Mátyás királynak Budav
ba diadalmas bevonulását ábrázolja, engem elbájolt,
gadott. E kép egy néma könyv, mely nekünk hallga
egy csepsz tengedez. Ön jól értem! Minden áron bir
ohajtom a lélekemelő müvet. Megszerzésére Önt ba
kodom felkérni, igen tisztelt Barátom! Egy pinez
példányért örömest adom utolsó filléremet is. Ez
dig ilyen nem kapható; elfogadom a nem pinezet
Árát nem tudom, különben azt most küldeném
de a lelkes Földynál van hitelem. Szolgáljon
e levél váltó gyanánt annak részéről, ki tapaszt
kedvezésibe, szives hajlamiba magát ajánlván
állandó igaz tisztelettel marad Önöknek Ur

Kolosvárott, aug. 16. 1854. leköteleztett szolgája
tisztelője
Vass József
nagy-gymnasiumi tanár és ig
könyvtárnok.

A Sepsi Illyefalvi Várnak, a' abba szorult lakósok
nak a Tatárok miatt lett elpusztulásának, s szor
nyü veszedelmeknek, melly esett in Anno Domini 1658
régi Irással való Irásuntuma.

Istenyü Házunk romlása.
Ennek egyik diszes Tagja
Sok néppel volt Illyefalva
Erős kéz vára
Pogányok hogy ránk jövenek
Öt nap egész estig vélletek
Baglodunk éjjel is utig
Egész viradtig
De hogy ők azt látták volna
Közünk hogy senki nem volna
Ki tőlök rettegne jutna
Sőt mészek dolga
Trigyet velünk szerzenek
Notáriusok elveszett
Melly Chámnak nehezen esett
Haragra gerjedt

Mondának hogy ha az embert
Életben adhatnok ölet
Senki nem bántatnek töllök
Bizonnyal hinnüök
Mezzát, de meg nem adhattuk
Életi mezt elfogyattuk
Mellyet azután megbántunk
Hogy nem gondoltuk
Holt testét is kéztek tőlünk
Mellyet megadni nem mertünk
Nem láttuk, neki feletlünk
Nem hittek nekünk
Kit hogy megtromfolhassanak
Csalárdságot gondoltanak
Mind békességre hajlanak
Élest kívánnak
Hívenk Pogányok hítenek
De az csak játéky nékiek
Várunkhoz hogy jöhessenek
A volt elmejek
Élest várunkból ki hányánk
Eleget az ebnek adánk
Őket várunkhoz botsáttánk
Ili nagy Kárt vallánk.

Nem kelle néki praebenda
Kozák kurtán köpött vágja
Tatár tüzet ránk bocsátta
Rablása juta
Várban is erősen vívánk
Még szinten mind ellankadánk
Készünkön hogy mind meg halnánk
Ez volt regulánk
De hogy öt nap, és éjtzaka
Testünk sok viadal miá
Éhség szomjuság ezt hozzá
Crönk elfogya.
Pogányság minket megtolya
Es várunkba betoduła
Tüz s fegyver raytunk vala
Lelkünk elhala
Szömyü romlásunk érzed
Nyolcz százat rabságra vittek
Várunkban kik éltek vesztek
Számbán sem vöttek
Volt öt száz ember Koponya
Vár mellet sok test elhulva
Véllyel másutt is sok vala
Kinnal meghalva.

Pinczékben rejtek helyekben
Sokan rejteztek fellőkben
Viggyázó Pogány ezekben
Sem hagyott helyben.
Krisstusnak hiv tanitványi
Sáphár Miklos Illyefalvi
Márton Kézdi vásárhelyi
Pogány rabjai
Péter pap Árapataki
András pap á Szent Királyi
János pap is á Killyéni
Sokan á többi.
Simon pap kis Borosnyai
Vészen pogánnyal vini
Méreszett szegény meghalni
Kezével harczolni
Mesterek is kik voltanak
Vésztenek és rabolttattanak
Szörnyen meg kinoztattanak
Kik közlök voltanak
Anyáknak gyermeskejeket
Ölökből ki vonták öket
Kőfalhoz verték testeket
Szagatták öket.

Mint laptát egy kézből másba
Hajitnak igy tetsemöt kardra
Hánytanak rutul tetova
Tagyok konczolva
Véneknek ősz szakálukat
Elberetválták s orukat
Pázárba vontak sokakot
Nyomorultakot
Szülőknek Kisdedeskéjet
El mesze hajtották testét
Annyát is menjárást ezek
Sokan kérülők meg hallak
Hogy illy rutul kinoztattak
Természet ellen mocskoltattak
Mellyet nem szoktak
Lora tették mig éltenek
Ha látták ők hogy betegek
És hogy lovon nem ülhetnek
Meg ölni készek
Rutul szüzekkel is éltek
Nem nézték hogy nincs idejök
Bujá szamári életek
Ez Pogány népnek.

Ehségünk nagy volt Köszönöttök
Szokátlan nékünk ő étkek
Kit hogy kéntelen ettetek
Alhdogátt Könyvek
Lónak sebessége mellett
Kötözve ha nem mehetett
Szegény Rab hagy ha elesett
Vonva vitetett.
Melly mia meg is fulasztak
Ló mellett hurczoltattak
Szörnyűképpen Kinoztattak
Ajtót sokat monttak
Barmokot nyuzott bőröket
Töretlek nap estig vöttek
Kötözni hogy abból nékik
Szijjat mossanek
Kivel ugy meg Kötöztettek
Hogy testekben bésülyedtek
Oztán ha meg enyhittettek
Ki sebesültek
Melly ha meg gyogyult forrása
Mintha Kardal vágták volna
Ugy látszik mai Rabokra
Fog hatni bizonyára.

Sokan a Rabok közöttek
Buzát Kölest hiszik töltek
Kiből nut ételt Köpültek
Abból nézik töltek.
Kevert minemü divenoknok
Adatik ez oly álatnak
Tatárok nékünk is adtak
Aval Kinoztak.
Étkeknek véres tajtekyát
Nem hadták elhány munk gazát
Az tévben itattak mocskát
Megfőtt lignorát
Só nélkül az étkot főzték
Melly csak a csömört nevelte
Hasnak fergét többítette
Gyomrat gyötörte.
Ló husst meg enünk só nélkül
(Holott édes mindenestöl
Mondottatik) nem jo a nélkül
Megrongált mentöl.
Némely Rabot megsütöttek
Tüzes Karoba is vettek
Testek rutul meteltettek
Nem Kimúlettek.

Lánczokkal is Rötöztenek ...
Ő szörét poraszt ürtenek
Rabot szekerhez Kötöttek
Mezitelen sittek.
Nem volt Kedvezés semmiben
Amaz nyrgyeknek mint régen
Király Kedvezett ügyökben
Rabsági helyben.
Nabugodonozor régen
Sidokkal nem tött szornyüben
Lett dolgunk nékünk ez helyben
Kegyetlenebben
Javaink hamuvá tettek
Sikot Pogányok nem vettek
Személyünk mind Ki tettzettek
Meg fertőzödtek
Nagy volt Istennek ostora
Molly ma is vagyon felhuzva
Ezzel sem mütsel haragja
Szörnyü tsapása.
Nem Kell tudos ő elmejét
Eszes tanátsz adásáért
Kell ott szép személy a bünért
Nemes pénzjéért.

Kérjük Istent mint Atyánkot
Szánjon meg nyomorodtakot.
Nézze Kristus fő Papunkot
Bün áldozatkot
Haragját a Pogányságra
Fordittsa az ő nyakukra
Dögtse tüzet országokra
Vég romlásokra.
Mediát es á Sziriát
Crebet Zebet Zebaát
Mint elvesztè az Salmanát
Népe rontoját
A kik mondották Kevélyen
Buzdulásuk t nagy erőnkben
Istennek hajlékit éppen
Fegyük semmiben.
Tegyen ugy ez pogány népel
Mint Jertelmes emberekkel
Ezeknek volt seregével
Es ezettel
Féresen munkol ő hozzá
Isten szent lelkével jora
Oltalmas akaratjára
Szent Országára.

Támadjon fel mi mellettünk
Vegye el nyomorult igánkat
Le Rogány népeket ütünk
Rontsa el Rejtjük
Rabokinak röpe lánczokat
Törje el vas bilincseket
Minden Kinzó szerszámokat
Isten azokat.
Hozza nemzetségek közé
Osztán ökét Templomiré
Sinájba Szent edenyiré
Illy szükségre.
Ninivét a mint megtérté
Ezechiást megh allgatá
Josaphatot ő megtárá
Igy országunkra.
Tekintsen Kegyes szemeivel
Dicső székiből Kezivel
Tartson meg nagy erejivel
Kész fegyverivel.
A mint régen a Sionra
Szemeket Kétkétz Kegyra
Függesztették mint Krisztusra
Megtartojokra.

Igy minket is Reggelmesen
Tartson meg Rágányság ellen
Minden tüzes rut ördög ellen
Isten Reggelmesen.
Szegény Keserves anyáktol
Örvendeztessen sokakat
Rabságbol ő magzatyokat
Hozván azokat.
Az ő szemek eleiben
Hogy azokban egyetemben
Mint Jákob Josseffel régen
Örvende szemben.
Kicst ő nékik dicsőség
Légyen mindentől tiszteség
Adassék néki nagy felség
Minden czéség.
Romlásunk ezer halszázbat
Az ötvennyolcz forgásában
Esék Kis Asszony Havában
Aratás tájban.

Illyefalvának romlásás
Szemelvén nagy pusztaságát
Bogánytól elrablásás
Iván le Kinnyát.

Tempore Reverendi Domini Samuelis Intze
de Licznyo ven. Trau. Sepsi notarii Dig.
nissimi, nec non Eccla Ref. Illyef. V. D. M.
Fidelissimi protocollata per Samuelem
Deres, p. t. Schola ejus d. Eccla Rectorem
in Anno 1765.

Hogy ezen pár a maga eredetiségéből szorol szora
iratott legyen- ki azt hivatalosan Bizony
ugyk. Illyefalván December 30-ik 1853.

Jako Sandorsk.
Jó Biro

Tanki Ferenc
K. Jegyző

Kolosvárt, aug. 23. 1854.

Tisztelt Barátom!

Ha baráti szíves elnézésed s hegyes engedékenységére számolhi nem tudnék, pirulnom kellene annyi alkalmatlankodásemért, tolakodásomért. De én a tudomány s nemzeti irodalomért sokat merek, sokat türök.

Péterfi barátom ügyei rendezése végett még ennidig körünkben: Használom tehát a kedvező alkalmat, s ujból irok egy igen érdekes irodalmi ügyben.

Ő, mint „hölgyő szivő nemz. irodalmunk türében," az illem s udvariasság pályáját sokszor tévesztve sem elől, mindenütt ott vagyok, nógatok s izgatok, hol használhatom a tudomány s irodalom emlésében sikernel birtat.

Lelkem kene, mely sokszor a magyar nagyok dicsőségtáblája is beragad, nyugodnom nem enged. Simasággal közlelitem meg Mecaenásainkat, sőt piresen bocsátkoznak le az egyszerü szerzetesek. Ujabb példám nyerseményem aren gyengéd tárgy, melyre élem angyala a „Kóbri csata" melegkellü kiadójával, a tudományosan müvelt irodalombarátkal, gr. Mikó Imre ő exjával, kezett. E szépkellü kézirat gazdag gyüjteménye maga felé vonó kellemet, mint sovár korlemint az ő Mekkája. Gyüjteménye a nemes grófnak két oszlopra képpel erősen a classica literaturát és a hazai történelmet. Elborítá kellemet a bámulat ez utóbbinak nagybecsü kéziratai

figyelmes ismerőjének. Legutóbb valaki a Kisfaludy-Társaság lajstromát nyújtotta át véleményadás végett. E lajstromnál mását — kéven követve minden sorban az eredeti — ide mellékelem Kisfaludy Barátom számára, Benkő Károlynak áruba bocsátott gyűjteményéről nyújt homályos fogalmat, mert — nézetem szerint — régiséggyűjteményről nem így kell készíteni lajstromot. Ha előbb a semminél alig birunk vala nagyobb fogalommal.

Egy átpillantása a lajstromnak meggyőzi a szemlélőt, hogy nem mind arany az, a mi fénylik. Könnyű a nagy pavalcegéről tisztán; de jól találó közmondásunk: „jó bornak nem kell cégér." A sorok végére biggyesztett találóan jelzik megtévesztésüket az avatatlant, de a szalmaember pápaszemét törülgeti, a kiáramlásban időző a lajstrom felett, főleg mikor 860. pestről van a szó.

Tévelygéstől oltalmazám a lajstromot, végül a coffea Arabica közt csakis a Kisfaludy-Társasággal meraddal mint hiányok, melyek bíráló érdeklődésére hívják a szám szerint 7. db.

Írásba foglalt véleményemet ő elvileg átnyújtám; Mit tesz? az az ő gondja.

Oltalmat érdelestnek tűnik fel a régiségbuvár előtt Benkő Károly gyűjteményének tárva lévő 2 részei, mely — megjegyzése szerint — az angyodi elhagyatott levéltárból másolatait tartalmazza. Ha betudjuk Benkő Józsefnek „Erdély kiadatlan magyar történetírói" egész terjedelmében magában foglalja, akkor csak ez megéri az 1720. pestet.

E másodikról oltalmat még nem ismerem; de rajta lesel, hogy gr. Miké Imre ő elvi által, kinek a tulajdonos hagyatéki tárgyalásával, annak alapos ismeretében justificatio, miről Kisfaludy Barátomat annak idején kimerítőleg tudósítám el nem mulasztom, valamint arról sem, hogy miként áll a tudós gr. Miló Imre történeti kéziratainak. Amiről előzőleg is feljegyzek, hogy Miké Jerene historiája egészen csinos kéziratban megvan. Szilágyi Kiejában (III-d. kön.) csak töredékét birjuk.

Különben Benkő Károly személyiségére vonatkozólag megjegyzem, hogy annak, vajon a boldogalnai vérrokona-e? még végére nem jártam. Ő, mint író (mert Csik-Szergyó és Kászon szélek leírását adá) jó pándolon irodalmi Kontár. A nyelvet irodalmilag nem birja; a gyűjteményének túlbecsüléséből következem, hogy a gyűjteményével rokon tudományok körében gyenge lábon áll; sokat, igen sokat ignorál. És ilyen emberrel boldogulni akután nehéz; mert minden kéziratpreslesben aranyjelenet lát.

Idejét látám, minthogy a „Történelmi tár" létalapra nyert az akadémiában, ily nemü érdeklődésének tudomására hozni Kisfaludy Barátomnak; nem mintha ez által a sokkal fontosb kutfők elébe akarnék kerekedni: de regisztrálásával nem fog ártam.

Kedvetéltébe ajánlván magamat, nagyon

igaz tisztelője.

Vass József

Tanár és Lyceumi könyvtárnok

Ezen tiszta lapot a legérdekesebb dologgal töl-
ke. é. István ünnepén az erdélyi Szeredán lakó Benkő Károly eladó régiség-gyűjteményének
datönökével valék egy szerencsés családi körben elkés-
fiaink a régi nyelvmaradványok is megfordultak
A zárdafőnök, egy cseppet sem rágódva, határozottan állí-
miszerint szerzetök főnökénél Stranka Györgytől van e
történetes Bátori Káplán magyar bibliájának eredetiér
(Cinfandum!) Eleinte kevesen ellenmondta
de később, miután eszembe jutott volna, hogy épen én
lék szerencsés ez előtt két évvel Stranka irományai
től két magyar bibliatöredékkel Tiszelt Barátom
nak kedveskedni, kevességem erőszén lelohadt, gond
hogy e töredékek csak másolatok lehettek (mer
valóban mindkét töredék mult századi másolat) egy
jes magyar bibliából. Sietek eljárni a dologban a der
szerzetfőnöknél, a ki Kolozsvárt lakik, s jó embere
Oh! oh! ..... ha valahogy mégis a Jordánszky-c
let másolatnak bizonyíthatnók be, vagy Lábár et le
is másolat, csak egészen hozzá a szentirást. Ha a sz
fődözés reánk nézve kedvező lesz: futár által vitesse
meg Tiszelt Barátomnak az örömhirt. Ő nem
mélek; mert a csalatás kimondhatlanul fáj a kebel
s azon kívül is jól tudom, hogy Stranka a Csik-domb
szerencsi-zárdából vitt el egy deák (!) Ujszövetsmentom
szentirást: Lát ha a történet erről jól.

Vederemo!

Részletes Jegyzéke
Csik-Szeredán lakó Benkő Károly eladó régiség-gyűjteményének.

74

A régiség-gyűjtemény első harmada.

I. Osztály. — Eredetiek.

A) Egész munkák:

* 1. Nagyobbára erdélyi, kevesbbé magyarországi csupán csak nevezetesebb férfiak élete 1500. — 1817. A hozzá tartozó két nagy kötet I. Apafi fejedelem korabeli nevezetes historiai gyűjteményekkel, más érdekes czikkekkel összesen 500. sürü ív. — Ezeknek ¼-de, azaz 125. ív vagy eredeti, vagy olyan gyűjtemény, melyeknek originaljai a forradalomkor elégven, ma sehol sem léteznek. ¾-de pedig, azaz 375. ív régi és nyabb könyvekből, hirlapokból, történészeti irományokból vannak gondosan és válogatva összeszedve.

* 2. Nagy-Ajtai Cserei Mikály, híres historicus végrendelete, sajat kezével, aláirásával, négy ívelette sürün készitett, de tiszta olvasható iven.

3. Agyagfalvi Sándor Gergely, híres belga czeredes, hollandus nyelven irt két darab diplomája 1747-ről, az orániai herceg Vilhelm aláirásával erősitve.

B) Oklevelek:

1. Egy Siklódi asszonynak itéletesen megkövezteteése Marosszentkirályon, Mátyás Jezsuitának akkori megbántódása és Generál Steinville bonchidai táborából e tárgyban kelt rendeléseik 1710-ben, mart. 20-kán. Két sürü ív.

2. Nagy Teleki Mihály s azon időben (t. i. 1687-ben) élt 18. más erdélyi nagyok tulajdon aláirásaik alatt kelt rendeléseik az élelmezés ügyében, Máté-Szalkai Péresi Istvánhoz. Négy ív.

3. Ajtai Cserei Mikály Sárospatakról Marosvásárhelyre telepedett tanár eredeti érdekes levele. Egy ív.

4. Tiz darab történészeti érdekü donatiok, körlevelek, I. Rákóczy és I. Apafi Mihály idejökből. Öt ív.

5. Bethlen Gábor határozata a Csiki Szanta Péter ügyében 1628-ról. Szerkezetes az akkori perfolyamok modoráért. 1 db. egy ív.

6. A gitnesi szoros öreiről 1696. — 1698.-ról számadás. Három ív.

C) Levelek:

* 1. Benkő József historicusnak tulajdon kezénél Benkő Jerene vevéshez irott levelei.

* 2. Benkő Józsefhez irott sok becsü levelei Magyar- és Erdélyország több tudvalói-

nak 1780.–1816.; úgy a külföldieknek is, mint: Teszlernek, Pmelinnek, Schlözernek stb. stb.

II. Osztály. — Másolatok.

A) Olyanok, melyeknek eredetieik a forradalomkor égtenek:

1. Halmágyi, erdélyi cs. kir. gubernialis secretarius, jegyzőkönyve az ő idejebeli történetekről (1760.–1772.). Nevezetes darab. Hatvan ív.
2. A m. vadarasi úgy nevezett fekete praedium-nak elsajátításáról hiteles tésnek másolata 1630-ról. Nevezetes historiai érdekű.

B) Oly másolatok, melyek felette ritkák, és alaposan kétségesek, ha valahol párban lételeknek-e:

* 1. A Kemény-Jerene-nemzetségek által több éveken keresztül iratott hű historiája a székelyeknek, évenként történteknek, a hunok kijövetelétől fogva 1780-ig. Felette becses gyüjtemény, s annyival érdekesb, hogy kiki a maga idejében történteket irja többnyire le az ivói körül. Kétszáz ív. Fixta kézirat. Igen ritka és hű leirás.
2. Bethlen Gábor tábora állása rajza, feljegyezvék, a székely-székek s vármegyei katonái hogy voltak rendezve, vezéreik nevével együtt.
3. De Generibus Siculorum. Három ív. Éles jegyzet.
4. Kápolnás és Szentegyházas oláh falúk eredeti szabadalmaik hű másolata Bethlen Gábor és Bátori Gábor idejökből. Igen érdekes.
5. Homoród-Almási barlang rajza.
6. Az erdélyi fiscalitások hű lajstroma, hiteles tabulare transumtumban.
7. A nagy-szombati káptalanbeli historiai leveleknek rövid kivonata. 8r.
8. Kőszikláu épült ház története. Bod Péterről.
9. Az enyedi ref. coll. minden osztályu tanulóinak lajstroma 1795.–1816. Hi

C) Közönséges, de tiszta irásu másolatok:

1. Kemény János historiája. 150. ív.
2. Miko Jerene historiája.
3. Borei Mihály, hires történetiró, historiája. 60. ív.
4. Török Al-korán. Török követi irnok Házi Pányitól, a XVII-d. századból. 20. ív
5. Zoidók Talmudja, 1780-ból. 25. ív.
6. A passarovitzi béke pontjai, 1718-ról.

D) Ritka és érdekes jó könyvek:

1. Pauli Jovii Episcopi Nucerinensis: Elogia virorum bellica virtute illustrium. Basileae. 1575. fol. Nagyszerü Könyv. 400 ív. Több számos fametszettel. 37 évvel jelenik meg a legelső sajtó alól kikerült könyv után. Nevezetes benne a Hunyadiak leirása, kik az ő idejében éltek. Nagy ritkaságu (nézetem szerint csakis mint ősnyomat, VB.).
* 2. Kunics: Dacica Siculia. 1721. 8-o. Igen ritka.
3. Hélotai Nyilas István elmélkedései 1621-ről, Bethlen Gábor fejedelemnek ajánlva. 8r. Szép régiség.
4. Török grammatica és syntaxis, két nagy darabban. 1756. 4-to.
5. Benkő József historicus hü biographiája, növendékétől m. vásárhelyi ügyvéd Benkő Jerenétől. 1822. 8r.
6. Dissertatio historico-critica de duplici ingressu in Transsilvaniam Georgii Blandratae: I. Ad aulam Isabellae Reginae, 1544. II. Ad aulam Johannis Sigismundi, 1563. 8-o.
7. Notitia veteris et novi Capituli Ecclesiae Albensis Transsilvaniae, ab Anton. Szerdai. 1795. 4-to.
* 8. Vetus Dacia, ex probatis Scriptoribus deprompta a Georgio Fasching. 1725. 8-o.
9. Az erdélyi lutheranus superintendensek hü biographiája. 1795. 8-o.

A régiség-gyüjtemény tulajdonosának kéziratáról, t. i. Toldy Jerene m. akademiai titoknok urnak számára hiven másolta

Kolozsvárt, aug. 23-d. 1854.

Vass József
tanár és lyceumi könyvtárnok.

Szabott ára a gyüjtemény eben darabának: 800. pengő forint.
A fátra levő 2/3-nak, mely a nagy-enyedi könyvtárban létezett kéziratoknak hü másolatait tartalmazza, 1720. pengő forint; tehát a gyüjtemény egészben 2580. pengő forint! — VB.

Nov 24
/84

75

T. c. Toldy Ferenc Urnak,
a magyar akademia Titoknokának, s az Uj m. Muz. érdemes Szerkesztőjének,
Vass József
tanár és Könyvtárnok
őszinte baráti üdvözletét.

Egy régi vágyam teljesült. Láttam Ferencet, személyesen megtiszteltem urát, elemeztem — habár csak fő vonalaiban is, irodalmi roppant kincskalmazát. A mit láttam, hallottam, tapasztaltam, egy önálló egészszé kerekítém, s „Két napom Ferencen" névre keresztelém. Ferencre rándulásom gyümölcse ez, melylyel az Uj m. Muz-nak kész kedveskedni, hogy „Decemb. fűz." műkiállításában helyet nyerhessen.

Talán többen lesznek, kik megszokalják, a mit a Gróf-ról és műkincseiről irtam. Én ezeknek egyszerűen azt felelem: kétségtelen álmásként menjenek Ferencre. Én a nagy emberi életképet élethiven lerajzolni, gazdag gyüjteményét müértőleg megbecsülni nem tudom. Mindaz tehát, mit útirajzomban adok, a való nagyszerű rajzának csak gyenge vázlata. Nagyobb fellemnek körében én még nem voltam soha.

Ész, kinek cikkemből tisztelgés hangja üti meg fülét. De ez szabad lelkemet, független s megelégedett helyzetemet nem ismeri. Engem kegyes isteneim oly életviszonyok közé vezettek, s oly állásponthra segítettek, hol sem a gazdagok változékony kegye, sem a tőlük hiúságok csábjai meg nem félemlíthetnek, meg nem tántoríthatnak. Boldognak érzem magamat úgy, miként csak boldog lehet ember: kegyvadászat tehát nem üzök, alázatos tisztelgés nem kenyerem.

A Grófnak ha semmi érdeme nem volna is a haza, tudományok és nemzeti irodalmunk körül, van még is egy fényes érdeme, mely őt halhatatlanítja, t. i. hogy roppant tudománykincsét végrendeletileg a n. nemz. Museumnak hagyományozta. Ez ő mondá nekem, de úgy, hogy napvilágra ne kerüljön. Oly hazafi azután megérdemli, hogy vola már életében szóljanak egy keresetlen szót. — Magyjaink nem azért születtek, hogy elhalnikkor a sír mélyébe ntánk vessék egy marok földünkkel elégedjenek meg. stb. stb.

Rhédei László ígért naplója a januárius füzet számára nyerjen. A naplóiró életrajzával akadtam meg; de a gerendi t. Gróf minden akadályokat szerencsésen elhárított.

Parancsolj ön velem, tisztelt Barátom, Uram mindenben, miben szolgálatjára lehetek.

Isten tartsa Önt, Lelkes Hazafi! minden jók örömére!

Kegyes jóvoltiba ajánlott, egész tisztelettel vagyok

Kolozsvárt, Nov. 19-dikén, 1854.

Hű polgára és őszinte tisztelője
Vass J.

Kolosvárt, Dec. 14-dikén, 1854.

Vette: [illegible] Januar 16, 1855.

Nagyérdemű Írókrak úr, Lelkes Vazagi,

Mélyen Tisztelt Uram, Barátom!

76.

Ők csak irom a sok levelet, küldöm veletek a kézirati zekereseket a nélkül, hogy kétely támadna bennem: vajson elvittatok-e mindarok rendeleteitek helyére?

Oly szerencsétlennek, mint Tolnay, nemigyire drága minden pere, félfogom, jól értem azért leveleim válaszát nem is igénylitek. Ők irok és küldök mindent, mit érdekesnek tartok, azon reménylem, hogy arok kézhez jutnak, s annak idejében használtatni fognak, ámbár Károly Fehérvárat a mult hetekben egy postarajtot állomásáról azért lön elmondóma, mert irodájának egyik zugában — hir szerint — közel 600. elhányt végi levél találtatott!!!

Az ősz folytán ez évnek levelem Önhöz, Ötlenes Vazagi! Arra levelében, melly „Két napom Gerendán" címü leirásomat az Ily m. Mus. Erd. Szerkesztőjének kisére, igéretet tettem, miszerint Rhédei Napiajának sajto alá elkészítésével siettek. Ihol az egész, ide mellékelve. Vegye azt Ön, Kipeld Barátom! mint tartozásomat a Museumnak, hogy ingyen ne járjon belőle a példapéldány.

Dolgozataimat illetőleg, azok felől megjegyzem, sőt Önt, Erd. Szerkesztő Úr! teljes bizodalommal kérem, méltóztassék

...pennádval segyverrel kezével azoknak minden egy...
...sorai szeletes járni, a tévedéseket helyrehozni, a jó...
...gyóta helyeket érdekesb alakokba önteni, stíroval...
...az egészet sajátjaként tekintene felpatakomma...
...változtatni, dúmitani, mert így dolgozatain belső...
...s külsejénja, nevem jó hangzása, s a Kárpátok érdek...
...ben említtetik.

Jelenlő figyelemmel fordulok ezen irodalmi ...
...tárgyra felé, mely a Székely Krónika felett megin...
...dult s ki jól képülő Szabó Károly szerkezetében van pe...
...célozva. A nemes gróf alighá kurtát nem húz. Csa...
...egyet pereszteh az ön szépelkű barátommal Miki...
...Sándorral, ha valahogy Kovács Istvánt a vitába...
...tekeme vánszni. E végből küldi Mike Sándor ba...
...tom a derék szabó Károlynak (Kis Ökrös ucz. ...
...érdekes vajudalatti fejeni ki, hogy a Nemz. Társalk...
...e vitára vonatkozó számait pénzen sikerrel kö...
...vesse, s a Nemz. Társalk. a Székely Krónika hiá...
...zéjét illető ide mellékelt számait ezen birodalm...
...kérésével, Kegyeskednék azokat Tiszteli Bar...
...a tudomány lelkes emberének kezeihez szolgálta...
...honnét Mike ur annak idejében vegyék. — St...
...folyjon a békehare: a nyeremény a tudomány...
...s ezzel mindnyájunké.

Végül egy alázatos kérdést teszek: A Jordá...
...ky-codexnek Gyurikovicsféle másolatát az akad...
...Kézirattárból — Kelló biztosíték mellett — vénie...

...előre nem nyerhetném, kérem hozzá. Kedvező esetben alkal...
...tom ezen nemes itt Kolozsvárott. Engem még mindig fogulsá...
...gban tart a helybeli szerencsi-gvárdián azon makacs állí...
...tása, miszerint szerzetük főnökénél van Stranka György nek...
...Bátori magyar bibliájáról szóló értesítése. Bátori dalálo...
...Erdélyben kiüldözött szerzetes társai a Székelyföldön mű...
...ködnek, talán a szerzetes Bátori is lakik Erdélyt. az erdé...
...lyi magyar vajda Hunyadi János ismert vallásossága. Bá...
...tori neve s iróri hivatása, a Csik-somlyói zárdából
...kiüzetése Stranka által elkövetett deák szerencsés-példány,
...egy (Ők által, ez. d. százalék helyezett) s magyar fren...
...zás rövegének másolatban szólam levő töredéke két
...ivrét nagyságu lapon, mind oly jelek, melyek engem
...nyugtalanná engednek. Bátori talán fiúlőfolyé i...
...ránti kegyeletből ajándékozta meg szerzetének vala...
...melyik erdélyi zárdáját autographjával! Erősen vágyna
...ezem a dologgnak. Mily boldog volnék, ha nyomába
...jöhetnék a ritka irodalmi kincsnek!

Isten tartsa Önt, Lelkes Barátom!

Becses jóvoltába ajánlom teljes tisztelettel

...nek, Nemes Jénjin vagyok

Önnek

Régi tisztelője, tipselője

Vass J.

Kolosvárt, január 24-d. 1855.

Nagy Embere s Nemzetünknek,
Uram, Tisztelt Barátom!

Mint nemzeti irodalmunk legelső munkása, olvasó Kd. bírói, Nemes Olvasó! a legfontosabb teendők őrének tűl: de bármennyire áldozik is tiszteletem Kd lankadatlan munkásságának, hogy ezt közbejött levelem rövid időre fel ne függesszse, érdekességeknél fogva tudnivaló közleményeim nem engedik. Tele irom azért e négy lapot, mert kárnak tartanám alkalmat nem venni azon irodalmi vezérnek, kinek őrfigyelme annyi irányzatlan fokett kikaini az irodalom minden jelenségeire, mozzanataira.

Egem Benkőnek Bruz Lajos által közlött (Uj m. Muz. Máj: füz. 1853.) Tudósítása elbűvölt. A meglepő közlemény olvadása után Kettőt tűztem ki magamnak célul: Benkő Scriptorait rejtekeikből felvenni, — s egy kiadó kör által a nemzet közvagyonaivá tenni. Az elsőt szerencsém elérni. A másodikra Miké Imre "elgánya grófi teremében a legkörültekintőbb egyikén melegkedlő ügyemberekkel tartott értekezlet biztos kilátást nyújt. Több hetekkel ez előtt a nemes grófnak Csanák Erdély kiadatlan magyar történetirónak kiadásához című s egy ivre terjedő javaslatot valék szerencsés megismertetés végett átnyujtani. Szerkesztményem a jogékony kettű magnátra megtette hatását. Értekezés végett e tárgyban szakembereket vont körébe, s a pont célra kiadók, a lá Ujabb Nemzeti Könyvtár, ajánlkoztak. Biztat a remény, hogy a kiadók körét ezen férfiak alkotják: Gr. Miké Imre, gr. Kemény József, gr. Teleki Domokos, b. Apor Károly, Kovács István, Miké Sándor, gr. Lázár Miklós, Horváth István, Fenyvesi József, Nagy Ferenc, Kriza János, Jakab Elek, Vass József. — Célul ajánlám adni Benkő Scriptorait, kiadón választván vagy a) a Rakóciak, vagy b) az Apafiak

korat, ifjz. Komáromi egy vállalatunkhoz már adott Cikkei és s
lárdával, vagy kiadásunkat megkezdhessük a XVI-d. szá
magyar történetirókkal. Sokat egy évben nem adhatunk, az
ajánlám, hogy egy évi előfizetőinknek 27–30 nyomatt ívnél
ne terjedjen. Alakjára nézve mintául Szalkayt szeretném el
dónak. Mindkét javaslatom elvesett. A kör. abban állap
minthogy a vállalat tekerje annak érdekes tartalmáról se
tekerjék a kiadók nem körök magokat bizonyos
hoz, hanem eklektikus jellemben fognak működ
szemelvén a kiadandók tárából azokat, mik
nak tiszte pedig legelőször legjobban ajánlhatnak. A javas
irjam elfogadtatik, de a Br. alak célszerűbbnek
tartatik. A kiadási költségeket a jellemes és
zes Mikó Imre gr. vállja. Mondjuk egy nagy Ujfa
e lelkes emberre — ennyi az első lépés. A második
a nemes gr. és én tesszük meg Gerendben, tavaly februá
2. 3. 4. napjaiban az eddig kiadatlan magyar történe
ről készítünk egy teljes lajstromot. Jaranesolom B
Barátom! és ön ezen második Gerendi munkát is
gom írni a Mus számára a tudomány érdekében. A
madik lépés lesz a perhaltzás és nyomatás. De mind
mi eddig e tárgyban történt, a prima desiderium körü
egy látnyira sem emelkedett ki. Azért ezen barátai közlem
legyen mély titokban tartva. Nem harangoztatunk addig
míg az áldoroh teljesen el nem készülnek. E tárgyba
szavát, tanácsát önnek, Nagy Gerfi! szíveden vesz
meghallgatni. Midőn áraterősségával támogat, Kö
gyet indít jó útra. De a titoktartás még most kivülebb
günkké van téve.

Sokat írhatnék ezek után, mi engem nagy aggo
lommal tölt el a gerendi roppant tudományos kincsre
ve, de félek, hogy egyebeknek nem marad e kis lapon

azért csak annyit irok, hogy a szivemnek erősen vágynak a tudós gr.
műkincseire. És ha véletlenül találná meggyilkolni — mert
organismusát erősen megviselné a fárasztalan munka — a grófnő
től, kinek Kulinyi Magyar birjáit a pásztatyafiak, sokat kinyer
detnek. Ott állhat azután a fajunknak kedvező ége a végrende
letben.

Köszönik a Bátori-bibliát. Bár mit mondjon is az e téren
gyedül illetékes biró, Foldy. de én remenyghatom. Székelyföl
ön már a XIV-d. században voltak pálosok. S. Mihályi virágzott
Veresmyi János pálos barát. Többet most nem mondok. A Jordán
ty-codex közlését is felfüggesztem egy időre, mert nyáltban neve
zetes dolognak jöttem nyomába. Egy levél fekszik M. Vásár
helyről Szava Jankától, melynek meglepőleg érdekes részét
de másolom Önnek, igen tisztelt barátom!

„Aranka még életében minden becsesebb könyveit s közira
sait a m. vásárhelyi ev. ref. iskola repositoriumában letevé. Tudta
érezte becsüket a lelkes ember, hogy mily drága kincseknek van
birtokában, melyeket egykoron a nemzet hálásan vesz át, sőtért
leheröségig birtosítani kivánta, csakhogy az unokák oly későn
ne érezhessék a venni e drága örökséget. Tizlene nagy ládákban
annak pecsés alatt régi Könyv-, Kéziras- s természeti ritka-
ságú gyüjteményei. A lajstrom örökös felesége, mely örökösé-
gére Gerebi Elek úr Kerei közösen (Csikvár, Csik-székben) s
párja az említtetem lepecsételt ládák valamelyikében. Mily
ség hevernek Aranka irományai, onnés is kitesszük, hogy ez
előtt hat évvel az örököseknek 700. Vál. frtot kellett fizete-
rettök, holott egy láda évi őrizetéért csak 2. Vál. frtot von
ev. evang. ref. iskola — Mily drága Kéziratkincsek lehet-
nek itt újrekalmozva arról ez alkalommal semmi bizonyost
nem irhatok, mig Gerebi Elek úr — kikért levelem má
latát de mellékelem, — a lajstromot el nem küldi, melyet
zonnal a Tisztelt Urnak, ha lehet, személyesen fogok átnyujtani.
Miként Aranka örököseinek egyik rokonától régebben értesül-
em, az ev. ref. iskolának fizetett 700. Vfrtot kivánnák visszanyerni,
kár egyes ember, akár testület vesztén által.“

Kolosvárt, Mart. 10. 1855.

78

Nagyérdemü Lelkes Hazafi,
Melyen Tisztelt Uram, Barátom!

Rövid lesek, mert kések, esdetlek.
Id. Raffay János ur, közkedvességü barátunk, ki Önt füreden üdvözli, nyiratu püspök ő eljától megbizatott, miszerint XIV. Benedek pápának 1748. sept 5-dikén kelt „Gloriosae Dominae" kezdetü, s ismét ugyanannak 1751. sept. 8-dikán kelt bulláit, melyeket megyei Könyvtáraiban siker nélkül nyomozat, a Kolosvári Könyvtárakban kutatna, s meglelvén másolatokban küldené meg neki. A bullák kelybeli Könyvtáraimban nem találtatván, a gyulafejérvári-hoz folyamodott, de siker nélkül. Hines tehát egyéb hátra, mint Pesten és éjszen Földynál ezek iránt bizodalmasan Rapportatni

Kérem azért szívesen Tisztelt Barátomat, méltóztassék talamelyik segédjét a fennérintett bullák felütésével, s szómunkra lemásoltatásával megbízni. A másolatokat

Lelkes Miké Imre gróf figyelmeztetem e jó vásárra. Csak lajstromot kapjanak, legyen M Vásárhelyre ráirdul gerendi után. Addig tehát hadd nyugodjon a Bátori-biblia kérdés.
Nem árúga; kapcsolatul másolgatni nem jeresztek: azért bizodalmasan kérdezem: I. Használhatja-e a Mus. derék Sz. viseumnal lét deák-levelés 1769- től. Wardoeból jőlnak a hol csillagászati észleletek végett tartózkodott Hell Miksával. ismei selmeretből stb. sok érdekest tartalmaznak. — II. A tudományi bizottmány a „Történelmi tárban" Kaposnálhatná-e Ferenyi Miklós panaszlevelét alapul hozzá ezek egy tömött jobb levél szépen illustrálja azt, m. Istvánffinál (Rómi Kiadás 1724. évr.) 552. 554. lapokon ely ijesztelenül áll. A kézirat apographon. — b) a levéltárnak 1866-ból a Kassai tudomakadémiának alapító-okmányát. Deák, kéz ív. A „Continuator monianae Chronologiae" nincs kezemnél: tehát nem tudhatom, e napvilágot. Schmitth (Episcop. Agriensis) tsem adja, hol alapító Kiadi Benedek püspöknek szép Képét rajzolja.
Gróf Miké Imre ő elelja erősen ürvendett az őt illető sorok Debrecenie s epasát ő csak Földyről szeretné elmenve olvasni. ő reményelve várja. — Gróf Kemény Józsefnek megirtam az szeretet. ő jelenleg Bornemissa Péter életrajzán dolgozik. Mit a székely krónikára, nem tudom még. A jövő hó elején jönni fogom meg. — A m. irod. tört. Uj Kerának I. kötetét vele 33. nyolcadik osztálybeli: ifju várra-várja. Hát az a Jo mit akar féreműrével? Hát aron a téren, hol Földy mesterkedik, kontárkodni! Jelek, hogy még az ivé lejár tanyakönyül nyakunkra parancsolva. Omnia jam finis, grece nefse negabam. — Azon kis polgárt, ki nagy apja nevét viseli, a Kegyesüzek vegyék dajkatanjaikra, szerzések a tudományok pártolására, hol érdemes apja áldozó tűzhelyét. Ha az apja nagy szellemét is örökölné, nem fogja akkor ám a pegényeket üres ígéretekkel. Hála! ott ragyognak a nagy apa fényes érdemei, hogy Földy gyermekei a haza édes fiai, ég áldása szálljon azon családra, mely iránt a nemzet Reggy nagy és tiszta, s melynek Péter remeneje lenni nem szünik.
Vass József

a másolónak fizetendő díjösszeg
szerinti Kitételének egyik pontján vetkező
mi hogy költségokozó ne legyen, ide zárva
egy 9. Kros levélbélyeget.

Soldynak elfoglaltatása roppant. az
az egész ügyben eljárást Önnek valamelyik
alárendeltjétől várjuk. Soldyt vele terhel
járatni teljességgel nemakarjuk.

Bizodalmas kérésem teljesülése rem
nyében főves hajlamába ajánlott, őszinte t
telessel vagyok

Könyvtár-igazgató Urnak

legkészebb szolgája
Vajda József
tanár s ügyv. Könyvtárnok

Vukaor. 19 1855

Kolozsvár, április 12. 1855.

Érdemeljes Főtoknok Úr, Kemeny Farkas,
Mélyen Tisztelt Uram, Barátom!

Megrendült lelkem, midőn irodalmunk első embere bánatos levelének kezdő sorait olvasám. Az édes állapot oka a fáradatlan munka, ezer ránynyba hat ki a drága élet munkásságra. Sorsa az a nagy lélekének, hogy míg milliónak világítnak, életerében percenként fogyatkoznak. O, hogy a természetnek azon útja még ismeretlen, melyen nagy embereink irodalmi tagjaiba új életerő vezettethessék! Ez a lelkes Földyra nézve kétségessen kár, mert a gondos családatya is, hogy, mint nincs e jó nemzetnek olyintézete, melynek enyhető födele alatt az érdemesek kebleik fent hivatásának csendben áldozhassanak? Földyt illetné meg kivált lag ily nemzeti intézet malasztja. Nagyaink sorban elhagynak. A pótolhatlan Repichyt is megirigyelék tőlünk az égiek. A halál legkisebb neje, a kór legkisebb fellete, meg tudorink irodalmi álmaink, aggodalmaival tölti e nyilvánokat. Vége, fedezze Őtet, Nagy Ember! a Gondviselés! —

Becses levelének érdekes tartalmát egészen felfogtam, tapasztalásom, a fejlett viszonyok (morgam compromissiója nélkül) alig találnak [illegible] mert a chronologiai rend [illegible] eclecticismus ellen (melyet Kréza keresen nélkül) elő értekezleteinkön épen ön valék tüzes szavazója, párthívja, úgynde. De annyira elbizott nem vagyok, hogy a nemes téren Földy előtt ne tapsoljak, csak hogy ezt Barátom becses levelének legkivételebb érzelmeinkben felobbanásával

re.

tehetném. Azonban felolvasni semmiképen sem fogom. Erdélyi ügyfeleink philologiát lanszája erősen, de kínos van kifejezve. Érzem. én ezt legjobban: de ilyest semmi mondani nem tanácsos. Ezen ügyben a bizos hadácska egyéb nyaiz kaspnálom fele Szóval fordítanom a dolgon nem lehet: a levelet pedig felolvasnom már csak azért sem lehet; mert barátai bizalommal fogva kinyitják azt Kezemből, s az általam kihagyott helyeket felolvasják, mi Erdély irodalmárait erősen bántaná. azután még könnyen a forradalmi gyanujára is nyújthatna alkalmat. Tehát még egyszer: én a kijelelés nagyban alig tehetek valami szolgálatot. De tapasztalmaim ismerven, egy tanácscsal szolgálhatok. Azon Tisztelt Barátom nagyanyon példemben Gr. Cziráky Imre ő nak, ki Önt igen tiszteli: az úgy, biztos remélem, kívánt fordulatot nyerne. Kiindulási pontul szolgálhatnak mélyem, mint a Ki Önt az egész vállalatnál Körülmények ben értesítette. Képemről még azt is elfogadom: hogy meg vájlik a tervezett vállalat, és megajándékozhatnak a vatottabbak vagy az Academiához, vagy Földyhez vagy Kazinczyhoz; mert a Körlemények pánna nagy igen érdekes, melyek birtokunkban vannak. Ennyi vállalatunkra vonatkozólag. Isten Barátom!

A Museum Kézirat lévő Kéziratai Körleményei sorban tisztelkedem az Uj m. Museummál. Különös második gyerendi Utam leg érdekes. A gyerendi történelmi Kéziratoknak csak gyjtsa címjegyzése öt iv. Vannak még nálam jegyzetek a m. vadárhelyi Kéziratairól is Stranka Naggyományaiból is egyes adatokat kaptak.

jegyzésével oda hasok, hogy mind Stranka G. ládája, mind a gerendi páratlan gyüjtemény Academiánké légyen. Miként is megnyerni a direktiót Teleki. — A Mus. II.d. fas. nem kapható. Képem elkészítésem. Ott a dereb kaviárcsat sok érdekes dolgokkal remélem elborítkozni. Képezje csak Tisztelt Barátom, mily szerencsés ért Isten napján. Ez jövő aug. és sept. egész Erdélyt bejárnom M. Vásárhelyi Gyéra, Gr. Cziráky Árpád és B. Kemény László fiatal magnatokkal: tehát egy uj Stranka tárnad nemem Erdélynek. Ebből irúl a tehetkem az irodalmi roppant felfedezésekre. Utamat pontonként irom. Ezt gondol Tisztelt Barátom be illeszthetik-e a Museumba. Adjon tanácsot, rendeljen, mindenben tü embere Kemények lesz.

Bocsájon Tisztelt Barátom, ha levelet sietve, vélapait de szárva küldöm. Egyedüli elmélkedésem lépem Tisztelt Barátomat figyelmessé. Ez. Ede Akadémiai Értekezésben egy Stramszfejtésről. Ezeket ezt.

Atlas pouvoir, contenant toutes les parties du Monde, en sorte exactement remarquées les Empires, Monarchies, Royaumes, Estats, Rebubliques & Duches qui ly trouvent á present. Par le Sr Sanson Geographe ordinaire du Roy. — Presenté a Monseigneur le Dauphin par son tres-humble tres-obeis sant, et tres fidele Serviteur Hubert Jaillot Geographe du Roy. — A Amsterdam chez Pierre Mortier et Compagnie. "s. T. II. III. Rét. Irlag.

Az első Kézirat "Rokolyáról átfogatam; nagyszerü Munka. Minket magyarokat már csak régi váraink gyönyörü rajzainál fogva is erősen énekel.

Vett. május 23. 855.

Kolozsvárt, Május 18-d. 1855.

Lelkes Hazafi, Érdemes Társaknak úr,
Helyben Tisztelt Uram, Barátom!

Örömérzet dagasztja keblemet, midőn az itt megjelenő kézirati pótlékmennyekhez e kísérő sorokat vrom. Ezt nyugott lélekkel, bátran merem Toldy elébe vezetni. Ezzel különösen kebirenyitom, hogy az Uj M. Mux. tiszteletpéldányra nem Kegypéldány, de megérdemlett példány. A tudomány, melynek szolgálatában állok, s mely fő — mondhatnám, egyedüli rugója tevékenységemnek, még egyebekre is bátorit, mikkel a tiszteletpéldányt még inkább megérdemelhetem. Kérésem a jelen küldeményre nézve kettő: a) hogy — ha lehetséges — a Május-i füzetben s b) egy szakaszban jöjjön. — Bocsánat a bepótlásokért s a külön pótlékért! Ezeket a Mux. mintaképe könnyen kiegyenlítheti. Ilyen látja lelkemet, mennyire hajlandó valék a bepótolt lapokat újra irni, ha időm engedi: de hetenként 18 leckém, és a nyakamra nyomuló erdélyi utazás tervének kidolgozása, napjaimat majd egészen lefoglalják. — Hunfalvy Jánostól a múlt napokban vettem levelet, melyben a Család — Könyvtár dolgozótársul hí, nyomtatott ivért járó 15 frtnyi tiszteletdíj mellett. A meghivást szivesen fogadom; mert afelett kis tiszteletes birony rám jő. A díjaztatást nem kérem, nem követelem; de ha méltányolt dolgozataimért felajánlják, elfogadom. Erdélyi utazásomat úgy óhajtom fel, hogy a tisztán tudományos rész (pl. érdekes kézirati, könyvészeti, régiségtani stb. felfedezések) menjen a Muzeumba; a szépészeti, társadalmi, ismeretei s egyéb vegyes rész pedig a Család Könyvébe. Igy maradhat amicus Plato, amicus Aristoteles: ebben, a mellett még minél meglőre.

„Vagy-Kanizsa vára." (Rajzzal.) megyen tőlem a Csala
„könyvébe. Adom Zrínyi-levelét magyar fordításában," de
maga az eredeti szöveg Tolby Zrínyiéket siet. Ha a k
rülmények kedveznek, még utazásom előtt elképzitem
Mus. számára a) Jalukli két deák levelét, b) a Kassa
akadémia alapító-levelét. — Majd valamikor Késön „
mény János élete." „Marte et arte." (Termékenyesen di
ban,) előbb e nagy embert egészen átanulmányozva, m
— csak Kimondom bizén — azokat az ephemer biograp
kat én sohagyem tudom megszeretni. Hullócsillagul e
kolott műveikben valóságos állócsillagok.) Ez a Csala
Könyvének van szánva, mely kiválólag élet- s kellyr
zokat sürget.

Stranka gyüjteménye (cinfandum!) 4000 frt pgő. C
szörü" ember az a Benkő Károly, ki — hogy saját gyüjtem
nyén jó áron s talán előbb túladhasson, — irgalmatlan
felültette a jó kistermü Gerébet, mint Stranka egyene
örülését. Oly felséges árt mellett még nyughatik vagy
ven estendeig a becses gyüjtemény; még mérsékelt ár, am
idő" alatt, kétper négy ezer pgő frt gyümölcsözketne tulaj
sának. Ébmely ember egyperre Crœsus akarna lenni. É
bzeneknek van azután fogalmok a takarékságról, a tudom
nyok feldicsöitéséről. Hiba volt minden esetre, hogy
Benkő Károlyt a Kártyába rekmi engedték. Sziokban
lett volna megesmi az egész vásárnak. Tudom, hol követ
tetett el a lényeges hiba: de Kicsiny ember egy pezzesed
a világ Keresetkajt. Csak hadd álljon, ignoráltassék a
remélem, nincs távol az idő, mikor a jámbor tulajdonos K
vándul, s más hangon beszél. Már a praktikus Szécheny
premünkre lobbantá, hogy ő nem tud számítani a magyar
ember. Valóban, ajánlni lehet a tipétkeny Gerébet. Szán
Jarkas barátom mindent elkövet, hogy Kinyithassa premen

Sanson árlajsta, Szákosi 10 dbos aranya hogy áll Pesten?
A Kért pápai bullák másolatai sem érkeztek még meg.
Gr. Kemény József Kézirati müvének — mese már tartalma
után ítélve — akad-e Budapesten kiadója? Kolozsvárt nem
tekeresi pereneset, tudományos volta miatt. Egészséges pelle
mi táplálék nem kell, csak holmi nyalánkságok: édességek: Zöld
vadak, Tárka élet stb. Láttuk, hogy inkább szív vagyunk,
mint értelem; inkább álomképeket, mint valót élelünk.
Igaz, hogy legfiatalabb Keletnép is vagyunk Europában. Ál
ránduzunk, és késön ábrándulunk ki. Kérem, Szerelet ba
rátom! Sérves kérneve és sok irányu befolyásánál fogva, te
gyen meg mindent, hogy az érdekes mü egy egészben lehessen
tudományos irodalmunk sajátjává. Bizony kedvesen venném,
ha egy kis jutalom érné utána fáradságomat. Gr. Kemény Jó
zsef oly roskadt, véghanyatlásának indulo állapotban van,
hogy a drága élet soká fentartásához alig pisleg egy kis re
ménysugár. Jelhagyott mindennel. Nem ir, nem olvas. Ma
ga a rideg penna is teher neki. Ő perczig tartó irás vagy olva
sás is bágyasztólag hat rá: tehát nyugágyán fekszik, el
alszik s fel-felébred. Beszél keveset, ha van kivel, vagy hall
gat, és pámul az élettel. A tudományos világ többé hatását nem
veszi, de igen páratlan gyüjteményének. Nagy csapás azon
ban, hogy ehhez nincs lajstroma. Ingyen ismeri annak minden
lapját: de halálesetére roppant veszély fenyegetheti épen
a lajstrom hiánya miatt.

Ki lesz az akadémia elnöke?

Közelg-e az akadémiai Nagy-gyülés napja?

Becses indulatzaiba s Kedvezéseibe ajánlott, egész tisztelettel maradt

alázatos kész polgája

Vass József

tanár s lyc. Könyvtárnok

Pester Lloyd
An die Universitäts-Bibliothek.
Pflichtexemplar
Pest

(Vet. Lev. IV/55)

81

Nagyérdemű Főtisztviselő Kör, Kemes Károly,
Helyben Tisztelt Uram, Barátom!

Tartalmas legutolsó levelét szokott tisztelettel vettem s érdekkel olvastam. Sok mondani való van annak bőséges soraira.

Először is a gerendi gyűjteményről. Az még mindig régi helyén van. Becsét véli a netalán szentségtelen kezek ellen. A Pázr atyafiak a Brukenthal-Könyvtárba szeretnék bírólni. Tegnap végeztem be egy cikket, mely e cím alatt: „Magyar nemzeti Muzeum Kolozsvárratt" a dontni valónak van szentelve. Hosszadalmasság nélkül csak lényegét sem adhatom itt az egésznek. Tegnap este indult Bécs felé a nagyeszű, a lelkes Törökkör. Bátorvagyok figyelmét felkérni rea. E napokban közli fogja a „Magyar Tájító." — Furcsán esik lelkemnek, hogy Tisztelt Barátomtól még a t. Jóslet életében nem vehettem megbízást másolásokra. Most már a java, dava Depen volna: de a jelen viszonyok közt mit sem tehetek. mert a) a „Rövid magyar Krónika. 1521. — 84." nem egészen egy negyedrétű lap, sanyarúra meddő és érdektelen, hogy csak egy sora sem érdemli a lenyomatást. b) „Székely István krónikája folytatása 1558. — 1601." és „Történeti jegyzések 1521, 43, 89, 94, 1602." a gerendi gyűjteményben vannak, mely nekünk egyelőre „impatiens brolé tangere". c) „Bonis Sebestyén Historiája 1490. — 1584." a Miko Történetirókban már le van nyomva közel nyolc nagy íven. E tört. gyűjtemény, melynek még nem ismerem czimét, analog bírnek vállalatához, Tisztelt Barátom! A XVI-dikból és XVII-d. elejéről ád kiadatlanokat. A mai nevezetten kívül még „Enyedi Pál sziralmas énekét" v. „Ének az erdélyi veszedelemről", és Tholdalagi Mihály tört. dolgozatait pr. Tunyogi

eredeti példányáról. A szerkesztésbe nem folytam be, mert magam
tenki nyakára kötni nem szoktam. De a Szelest darabok megtiszt
tában, úgy hiszem, a nemes Gróf nagy hasznomat vette. Szerkesztő és
ad maga a mű, irtleaka sokat. A közelgő új évkor lesz e
temlője, hogy a nemlgu házasnak a M.T. tudastarok ügyében egy
re terjedő terrajzot nyújtottam át. Emlényem ebben az ujabb Ma
Könyvtár volt. Bizen tenálvatott, de csak a címlapon megjelenő
vekre nézve, úgy hogy mese csak egyedül a nemes Gróf Lenyes Nerve
fogja azt betölteni: a terrajz lényege azonban marade. Sic vos non
vobis mellificatis apes. A Gróf a pénz, ott a katalom. Ez a második va
lakat, melynek a lelkét én adtam meg, de a munkatársak körében kur
hiztam. A pótárdolgozó-társak is úgy elkaszkodtak előlem az iveke
hogy 70-ből alig jutott három. A sír bennem nem békétlen, nem pana
szolkodom. Ez irod. vállalatoknál nem azt tekintem én, vajon én te
szem-e vagy más? Nekem elég, hogy Magyar teszi. — Br. Miké
Történetiről új évre látnak világot 24—27 ívben. Hozza isten
ület. Kedves vendégek lesznek. Az ő vállalata nem szorítja le Önt,
Siket Barátom! a M.T. irodalom teréről: de, hogy egy teljes egészet
adjon, bizony most am ifentelen körülményeink miatt, sikkenie kell
ejtenedig, mert mig gr. Kemény gyüjteménye Közkagyonná nem lesz
Balogh Ferenc és Házi Mihály Kraszna v. Mátsárhelyt sel nem
ütik fejöket, aligha volna célszerű a más rendezett csomót sajtó ala
bocsátani. A kés utóbbi irót én is sok bibliogr. feljegyzésnek ism
rem. Az az Franklelke G. szelrény sok ind. dragasa got tartalmazhat
— bármi leend gr. Kemény gyüjteményének sorsa, egyuk fel a legro
szabbat, hogy Szebenbe megyen: ottani magas befolyásu ismerőseim
pártfogása a legérdekesb darabok hű lemásolhatásához fog juttatn
de csak a kéziari (jul. aug.) szünidőben. A boldogult gróf életéhe
egy feleret rakhattam volna meg elvesithetlen műbecsü Kéziratá

lemásolás végett saját és jó embereim számára: mese kell pomorkodnom
mulasztásom felett, de Késön. Gr. Miknál van ugyan egy jelentes csupa
szemelvény a gerendi Kéziratt árból; ő még jó ideig puskahas maradt. Ez
is Könyvesség. — A Könyvészeti Emlény még mindig nálam van. Ín ma-
gam szólitám fel Müller Emilt, hogy adja ki. Ez gyüjtök neki 600. elő-
fizetőt, csakhogy ő ekkor jutalmul ja a sajto alá rendezésért s tipsa
lemásolás- és javitásért 100 frtnyi adjon. Mit nekem megis igért, csak-
hogy Késön; mert én 10. hétig utaztam. Utazásomnál a Család Könyv
vébe s a Magyar Sajtóirtam három cikket: hetenként 18. lecke-
iram van, s mindezekhez leglözelebb a lye Könyvtár számára 14.
terhes valaszban stb. Mársa könyv érkezett, honnét? meg nem tudom.
Ugy-e sajátságos eljárás? Ilyen emlékezetem tiszta, de Mintka a
Zeitschrift-ben látam volna, miszerint valahol egy püspöki theka
megosztatván, vége a Kolosvári rom. Kath. Lyceumnak jutott. Az első
állitmány megérkezésekor majd találva éjedtem, hogy a Brucken-
thal-Könyvtárban czimálnak helyet a gerendi gyüjtemény számára.
— Ennek a 42. Mársa könyvnek berendezése is nagy időt vészen igény
be: az Emlény nyomatásával tehát felhagyok már csak azért is, mert
meglepetésemre szerencsés voltak Siket Barátom kedves levelében
olvashatni, miszerint „másnemü ajánlatról kivánt tudósitani, mely
— jobbnak nem létében — legalább némi dijt, de nem külön, hanem
ekkenkénti vagy legalább vészenkénti kiadást eszközlött volna. Mel-
tóztassék Siket Barátom ezen ajánlatot velem tudatni. Én már is hi-
szem, hogy elfogadhatom. Mert mire nem birhatna engem kárannak
nemzetemnek egyetlen Földya, a régi jók élő legjava!!

Hogy akadémiánk Rédey Lajtalo Naplojáz 10 pftal dijazta,
a derék Földy jószivü segének köszönöm. Eggenberger urnak adóssa va-
gyok, ót utasitom felvételére. — A „Történelmi Tár" számára
Kidolgozom az „Erd. M. nyelvmiv. és régi Kéziratok Társaságainak"
részletes tömöreteit. Szeretném minél terjedelmesebben megirni;

mert anyagúzer több van 300. Rékirati évnél: de kerülném azt a 18. le
Kecra, annak a sok irálygyakorlatnak verifija, alig legyőzheti akada
működésemben. Szép nagyan másoknak világítani: de felvilágosu
tak Körében világosabb, prebb és dicsőbb Nő de sorsadta, sors me
reám: így is jó. Csak legalább Kolozsvárig jöhetnem az a gerendi gyüj
temény, majd ellátnók abból a legérdekesebbel mind a Kirt. Szár
Mind Rid XVI. XVII. d. párabeli Történetirót. Amiterenek Önök, Ur
im amennan Részről valamit e Nevezetes dolgon!

Erdélyi Utazásom egész terjedelmében alighe illenék a MMba
adom azonban azt, mi oda való, lábár mutatványképen is. Szépen tek
ez: „Hátszeg-vidéke". Mitsor irom azonban meg, most meghatároz
nem birom. Az egymásután következő három hónapot (Dec. jan
febr.) egy szép tárgyu, tiz aranyos jutalomkérdés megfejtésére pá
tam. A jutalom jó ugyan; de szebb a dicsőség, többet ér a prellemi
kaszon. Ott jut eszembe ismét akadémiánk. A szép lelkü Bihe
musos a „Reddi Levelek"-ben Mindenről értekit, csak egyről
nem, az akademiai Nagygyülés határidejéről. Ha magamat el
ruini akarnám, szépen megkérnem, hogy legelső Reddi levelében
mondjon hronyosat vagy csak megközelitőt az a köztiszteletü Bi
lomusos, kit mi úgy ismerünk, mint philomelát kolozsárol.

En és Kriza sorron Kiszünjük az ajándékkönyveket. Érdekesek a
rok és úgy beszélnek is. Mennyi szépet, jót szeretnék mondani róluk a
időszaki sajtó hasábjain; de csak a puszta akaratnál kell marad
nom a kéz tétlen és felszámlálhatlan igénybe vett időm miatt. Más u
igyelszem tehát lerőni tartozásomat. Megbizatásit, szolgálatkész
get bármily ügyben senki Önnek, irodalmunk élő emberek
esetben nem ajánl, mint az, kit Önnek határtalan tiszteje
oly igen lekötelezett,

Kolozsvár, decemb. 10.–1855.

Vajda József
tanár.

Kolozsvár, jun. 23. – 1856.

Érdemes Hazafi,
Mélyen tisztelt Uram, Barátom!

Ezer a gondom, száz a bajom. Közel egy éve,
hogy nem irtam, és most is csak siettve.

Először is pénzt küldök Lyceumi Könyvtárunk
részéről az 1866. Uj M. Muzeumra. Satis tarde.
Az irám marad a távali.

Küldöm Sajnovics leveleit is. Tessék felhasz-
nálni bárkol, és bármikor.

A Kassai akademia alapitó levelét is Küld-
deném, ha meg volnék győződve, hogy még nincs
Kinyomva. De Schmidt (Efji Agriens.) egy sark-
jegyzetben, ezen alapitó levélre vonatkozólag,
a „Continuator chronologiae Timonianae" c
cimü munkára utal, mi Kolozsárt nem lészer.
Kérem pirvesen Kát, pirveskedjék oda fenn
valónál nézni, hogy a szerint intézkedhessem.

A beálló pünnapokban Hátszeg vidékét
(Tájrajz) dolgozom Ki a Muz. számára. Ez tu-
dományos tárgyalásra legalkalmasb.

Török „Kelet népe"-t pártolom.

Isten tartsa Kát, Kivánja örök tiszteljé

Vajda

Bossuet francia predikáziéit Terlaky barátom
számára Kinyerhetném-e az egyetemi Könyvtárból

Kolozsvár, Sept. 27. – 1866.

Lelkes Embere kazám – s Nemzetemnek,
Mélyen tisztelt Uram, Barátom!

Remény s várakozás közt a két fünkő
katjain (végig hallgattam, de reményem elhala,
várakozásomban megcsalatkozám: Toldy,
az ikerkon tiszteletje, ez évben is Pesten maradt.
Meg voltak a szíves fogadásra minden készü-
letek téve, a gyors-utazási intézet udvarra nin-
den héten, Kőpéter zsolo meg baráti elfogadóival,
de mindannyiszor kapitalmul. Értjük. Toldyt
hosszú időre nem nélkülözheti a centrum. Sajnos
hogy így van; de nincs másként. Jelúc nist a ma
tolánk megvont, várjuk a holnaptól. Reménjük
egy egész évvel ezett kárra. Megüli-e addig az
akademia nagy-gyűlését? Nagy kérdés nem nézve
financialis tekintetben is. De csit!—

Az idei Muz. első füzetét nem kaptam.
Kérem. Oszakedesedszam egyuttal Jalúdy má-
sik feléért is? A Nemz. Könyvtár 3dik folya-
mából a három utolsó füzetet mai napiglan
dem vettem: Kriznál fizettem elő, ki a forgal-
mazásban már Kifáradt. Istenem! Mennyit árt
ügyeink Kanyagság irodalmi vállalatainknak. Emich,
Emich! — Mindereket Kagyos lesz mlgs bebestyén

Gergely

Gergely Kolozsvári törvényszéki tanácsos, jo
tudor s egyleti jogtanár Jámomra kecsenaf
ról, ha egyébün nem lehet, átvenni.

Világyi S. I. Rákóczi Györgyeket szarva
illetőleg pótlékseresem lesznek. Az Uj M
Mur. nemsokára veendi szokat.

Minthogy gr. Keményi. leveleit adm. k
dette az Uj M. Mur., folytatólag egy jóka
Csatatot küldök még. Egy egész füzetbe
gyüjtve hiven megőrizve azokat az én lelk
lelkü barátom Mike Sándor úr!

Etessen az ég, lelkes Ember! ének hu
során boldogul éles üreinek s a nemzetnek
boldogitására. Mert, ha elnéptelenök, kiben
s Mikor adna a Kon Geniusa Kazánknak
egy Második Toldyt! Mit egykor Kazinczy
Gábor a kollen-komolyságu Kunfalvy Pál
ról elmondott (gőgyüri sorok! Ön is azt
értem Kunfalvyról; de szavakat adni nem
tudnam neki.), csekély változtatással mindar
Toldyra is alkalmazható.

Tartson meg továbbra is szives jóvol
tában, melybe magamat egészt tisztelette
ajánlom, s állandóan vagyok

Önnek, Uram!

őszinte tisztelője s kész szolg
Vass József
tana

Vet. no. 12.886

Pozsony, Nov. 5-d. 1856.

84

Munkás Honpolgár, Érdemes Harcsi,
Mélyen tisztelt Uram, Barátom!

I.c. Funták Sándor ügyvéd úr itt nyújtat Önnek, tisztelt Barátom, Uram, részemről az Uj M. Muz. Körestkerő" valamelyik füz. számára egy cikkez, mely szilágyi L. úr kasontartalmú körlemenyét némileg kiegészíti. Használja! — Br. Kemény J. leveleit is — folytatolag — jó volna adni, s még a kátra tárva füzetekben bevégezni. Van még annyi nálam, hogy két hegyomott ívnyi bizton leket vetni. Ehó közepén — mert addig Könyvtárnokságom foglalja el időmet — rögtön másolásokat látok, s fralaptom Vetére.

Kérem az Uj M. Muz. elmaradt I. füzetét, s Jakuby 2dik felét.

Br. Miklóshoz sietek; ma Imre napja van.

Isten éltessse Önt soká, igen-igen soká, Lelkes Ember! Kivánja hurgó tisztelője

Vajs József mk.

Kolozsvárt, dec. 16-d. 1856.
Vet. — 31.

Nagyérdemü Titoknak vár, Delkes Hazafi,
Mélyen Tisztelt Uram, Barátom!

Dékány perez mulva úton van Pest felé
6. Kemény Domokos úr e sorokkal: azért csak
röviden.

Először is forró Köszönet Galudy második
feleért. — A Muzeumban fognak-e jönni Saj-
novics levelei s a pótleksorok a Bethlen-
Rákóci versenygékez? Kemény leveleit fog-
tatom; de mikor? 20. leckeóram hetenként.
Ezer a gondom.

Egyik becses levelében Tisztelt Barátom
egyfor ezt a Kérdést vetve szives hozzám intézni:
„ Nem volnék-e hajlandó gr. Kemény József
Kéziratai munkáját „ Kalapfatok a Könyve-
szet Mezején " Két részben fizetendő 100ftnyi
összegért bizonyos férfiúnak, kit én is tisz-
telek, átengedni? " Mire én akkor igenlőleg
válaszoltam; a dolog azonban, előttem ismeret-
len ok vagy okoknál fogva, abban maradt.
Bátor vagyok ez ügyet jelenleg megujítani,
miután Szilágyi S. jóvága a munka kiadását
egy nyilt levelében sürgeti. Hajlandó-e az e-

lőttem ismeretlen férfiú a munkát 100 pftért átvenni? Ha nem, úgy Török J. barátunkat kinálom meg vele. Nem válik véggzenére a Kelet Népe-nek. Ha onnét is elutasíttatik, megkisértem az előfizetését.

Mit fiat mindezekkor Tisztelt Barátom? Részes válaszáért — főleg ez égetővé vált tárgy végett — esedezve, tisztelettelyesen maradok

Tisztelt Uram, Barátomnak igaz tisztelője
s kész szolgája
Vajs József
tanár s lyc. könyvtárnok

Kolozsvárt, január 8-dikán, 1857.

Nagy Férfiú!
Mélyen tisztelt Uram, Barátom!

Boldog új évet s hozzá soha nem változó egészséget! — A jelen hó 5-dikén vettem óhajtva várt becses sorait; de vettem a gyászhírt is, mely a jó anya elmúlását jelenté. Boldog öreg, ki nagy fiát egy nemes nemzet, sőt a művelt Európa kiérdemlett tiszteletére láttá feldicsőülve. Ily szülő nyugton válhatik meg az élettől. Ő leg ily korban, midőn az reá nézve nem annyira élet, mint lángés teher. Szívemből osztom a családi gyászt, s óhajtom, hogy mindig derült, mindig boldog napok oszlassák azt. — Az égiek háríták el Őtőle, nagy emberé karánknak! azon csapást, mely engem oly erősen megrendített. Életbölcsnek nem kell útmutatást. Ő, tisztelt Uram, Barátom! kerülni fogja mindazt, mi szemei világát veszélylyel fenyegetné. Ha a jók buzgó imája hasznatos ígérnél: úgy Ön, Nemes Férfiú! még igen-igen soká fogja szolgálni a tudományt s általa Nemzeti irodalmunkat. Isten őrizze Őt, lelkes Hazafi! minden balesettől. — Egészen szívemé váltam: levelemet tovább nem folytathatom . . . . . —

Kisse lecsendesülten, folytatom pennámat.

Itt küldöm, Uram! gr. Kemény József Kézirati munkáját. Látni fogja Ön, mennyi kínban írá egy halmazon. Abban, mit erre vonatkozólag utolsó levelében írni méltóztatott, teljesen megnyugszom, csupán azon egyért vagyok bátor esedezni, hogy a 100 ftot egy összletben kaphassam Martinusban.

Kem

Vitt. martius 14 1848

87

Hazánk Nagy Embere, lelkes Férfiú,
Mélyen tisztelt Uram, Barátom!

Teljes bizodalommal vezetem be Kolozsvár tanácsának egyik szellemdús és tevékeny tagját, az én nagyrabecsült barátomat, Kolozsváry Ismrét, mélyen tisztelt Uram Barátom szíves kegyelmébe. Fogadja azon figyelemmel, melyre ő oly igen érdemes, s mely a magasabb műveltségű Toldy nak egyik szép lelki vonása.

Legutolsó levelét multévi jul. 4-dikéről tisztelettel vettem. De kibártam. Legutolsó az 1847 m. é. dec. 5-dikén jött kezemhez, s melynek elolvasai oly nagy zavarba hoztak, mintha a Kádár-codex ismertetése nem volna egyéb, mint mézes pamlag s kizelgő bókok füzére; mintha az már mindent elmondottam volna, mi Toldy páratlan munkásságu életét magában foglalja. Nem — nem. Ott csak annyi volt mondva, mennyi a dicsérek Toldyt a Kádár-codex irányában joggal megilleti; s ha az érdemes méltányló tiszteletnek csak parányi töredékét ismerte is fel abban, — megnyugalmazva érzem magamat.

Ihiáta

Vem lesz Kolyén Kiadó a Kéziratot birtokomban adtam rövid históriáját megirnom. A boldogúlt gróf engem igen m... de Kön szerette ő minden tudománykedvelőt. Egykor Szerencsen vala Kéziratait vizsgálgattam, s megpillantám az itt küldött ... figyelemmel végig lapozván, látom mennyire becses segédgyű... mény Önnek, Uram! jeles irodalomtörténetünkben. Pótlón Szem... ori kertben a tudós grófot, adja ki Kolozsvárt vagy Pesten, a... ja Toldy annak az Uj M. Muz. számára, vagy adja bárkinek ... csakhogy nyomtatásban birhassuk. „ Senkinek másnak, ... adom, Kedves barátom! " szólt hozzám a gróf. „ Birja, lapozga, adja ki ott s úgy, a hogy tetszik — Hogyha. Azóta Isten s világ előtt. szivemből kivánom, hogy legyen az egész mieléstk a nemzet tudományosvár népének tulajdona.

Kriza-val még nem szóltattam; nem irhatom meg tehát az ügyet. A Könyvtár utolsó folyamának elmaradt füzet figyelmeztem azonban el nem mulatom.

Fr. Miké ő ellyát igen meglepte az akademiai melyről. Ott hol Toldy áll, mint úrgyapostol, ott a szent ... hideg kétkedéssel nem találkozhatnak. Szépen haladnak ... erdélyben is az ajánlatok. Talán Kegyes Istenünk fölemeli árva hazánkat, fajtestvér nemzetünket. „ Anyagi jólét, értelmi súly " iker jelszavunk.

István vagy Lásaló irta nekem a nagy apa helyett a szép levelet nem tudom; de hogy emberül megirta, látom. Szántalanukat megpirizhatna Erdélyben magyar helyesirásával. Adja át a Kedves fiúnak Tisztelt Barátom! melegkézszorításomat. Ő apja fia. Az ungve leanem. Csak sajnemzenek a sasok. Tegyen és várja a nemzet Toldytól, hogy magához hasonlókat neveljen a haza szent ügyeinek. Ő fiának nemes gyümölcse.

Ég áldása lebegjen az egész nemes családra, melynek buzgó tisztelője

Vajda József
tanár és Könyvtárnok.

Mióta a pest-debreczeni vaspálya-vonal m
nyilt, s a Diasini-féle gyorsmenetes közlenk csak De
czemig tart s így Szabó László Pestről Kiszonult, az
nétkában van szerencsém érintkezhenni igen t
telt Uram Barátommal. Ennek tulajdonitom,
az 1857. Uj M. Muzeum füzetei hyen Könyvtár
e napig nem vehette, bullott a 7-dr. skrupp-ból a
előfizetési illetményt annak idejében Szabó á
ló által felküldetem, valamint azt is, hogy
vemre és eddigelé csak a két első füzet érke
meg. Igen lekötelezve érezném magamat, ha ti
telt Uram Barátom a postahivatalnál mál
tatnék ez ügyben intézkedni. Leggyen szabad ez
bizodalmas kérésekor még azon bizó esedezésem
csatolnom, hogy számomra a „Magyar nyelv s
dalom Kézikönyve" 2-ik második felét, melyn
első felét hiteles jóvoltából már birom, utnat
intézkedni. Kegyeskedjék. Kegyességét megsz
gálni, tartozó köteleségemnek fogom ismer
Ha időm engedi, a Muzeum Tárczája számára
lem a XV. d. századból három deák, eddigelé
gésen ismeretlen okl[illegible]elet vend.

A mi a Kemény József-féle kelkiültött
irati munka megállitott árát (100. pfrt.) illet
igen sajnálom, hogy tisztelt Uram Barátom an
aggodalommal volt a miatt eltelve. Családapa
s termékeny iró! mennyi szükségei vannak
embernek, elképzelem: mig az egyszerü szerzete
nek napi szükségei s gondjai csökkenek, igy k

nyedén találhat rajtok. Nem esett terhemre érért
hallgatás. De ide való hozzám is be szokott néha Kö
szönteni. Ugyan az, hogy magam is még ma arra vagyok
egy szivélyes barátnak, a derék Laky Dömének
szeretnem már elvégre túltenni magamat e gondon.
Azért megbocsát tisztelt Uram Barátom, ha e
fenn érintett ügyért ezuttal esedezni bátorkodom.
Laky barátomnak megyen belőle Csornára közel
50 pfrt. A kivánt ügyet Kolozsvári Imre barátom
nyugtatvány mellett átvenné, kitől ek legrövidebb
uton megkaphatnám. Szerény kérésemet ismé
telve szives figyelmébe ajánlom. Ab amicis justa
Könnyen kimeritetnem a hosszutüro jó Lakynak
várakozását. — Engedjen meg, lelkes Hazafi! nyilt
ságomért, mire a sulyos gond birt.

Egyébiránt állandó egészséget kivánva, s
magamat igen becses lejlamiba ajánlva, megkülön
böztetett tisztelettel vagyok

Kész polgája
Vass József,
tanár s ügye. Kiadványának.

Tisztelt Uram Barátomnak, nagyérdemü Hazafi!
Kolozsvárt, febr. 24-d. 1858.

Kolosvár, april 10. 1858.

Szívesen Tisztelt Úr, Kemeny Lázár,
Nagyon tisztelt Uram, Barátom!

Minda mellett, hogy a postai térítmény megnyugtathatta Önt, Kemeny Lázár, úr! a mult hó 27-d. Bánfalván költ kedves levele mellé csatolt összen 57 frt vételéről: mindazonáltal, a jelen kedvező alkalmat felhasználva, sietek a szívességet ezennel alázatosan megköszönni, s ismételve bocsánatot kérni a kösorgtatásért, mit bizonyára nem valék teendő, ha a sokasodva reám nehezült pénzeszközöm a tartozások haladéktalan lerovását oly sürgetőleg nem követelé. Nem tagadom, évi jövedelmem szépecske, de a mostoha viszonyok közt ugy szétoszlik, hogy egyszer csak passiv állapotban lelem magamat. Nem említve az ügyes-fogyottak segélyért esedező látogatását, nem a füredzet üdvözlő tagjainak nyomtatványos küldözését, sem a közérdekre vagy hazai vállalatokra nyújtott áldozatokat, maga az irodalom pezsgő élete naponként uj meg uj vásárt nyit, honnét erszényemmel, mint nemz. irodalmunk történetének kóztanára, el nem maradhatok, ha csak az irodalom fejlődési szálait kezemből szándékosan kiejteni nem akarom. — Felfogom én, mennyivel tartozik az örökmunkásságu Toldy szépes érdemeinek a haza; egy perczre sem feledtem, hogy egy számos tagból álló virágzó család gondviselője terheli az amúgy is túlterhelt vállakat, érzem továbbá, mennyi szívesség kötelez legszentebb hálára a nemes Toldy iránt: e tekintetekből fogva, kedvező körülmények közt, át tudtam volna érteni egy oly lelkes ember irányában, minő Önnek, jeles férfiu! ünnepelt személyisége, elutasithatlan kötelességemet, s a küldeményt annak idejében áldozatul nyújtottam volna tudományos czéljához. — de, bocsánat! ha a szigorú viszonyok hatalma őszinte szándékomnak útját állotta.

Önnek, lelkes Barátom! irodalmi üdvös vállalatait, a mennyire a Kolozsv. Közlöny hetenkénti két száma engedi, ismertetni fogom; csak azt fájlalom, hogy oly csekély tér jutkat soraimnak. Toldy tartalmas

vállalataival lehetetlenség egy-két hóval végezni. Nagyobb lapjainknak
ra tartozó kötelességök tervedelmes és kimerítő ismertetéseket adni, mert
Budapesti Szemlét, Hunfalvy Nyelvészetét, még az Uj M. Museumot
csak nehány százan olvasták. Egyszer legalább a Magyar Sajtónak az a
szokása volt, hogy az Uj M. Muz. érdekes füzeteit Koronként rövid-vel
recensealta; most az is elmaradt. Az a Hunfalvy-Nyelvészet fordíthat
több figyelmet a Toldy-féle mély lehatású szerkesztményekre. De mi
ezzel én nem akarom mástra kürtani azt, mire az én figyelmem lön
renesés felhivatva lenni. Tessék mindenestre annyit, mennyit idő
s lapjaink tere enged. Az akarat a jóra nálam soha sem hiányzik.

A beeses levelében kegyesen igért munkákat még nem vette
de ha megérkeznek, rögtön munkához látok, itt a tavasz, nyúlnak a n
jók, sokat tesznek az ember pityma llattól napestig.

Állandó egészséget, családi sok örömet s ezer áldást kivánok
közhasznu működéseire. Kérem esedezve továbbra is megybecsü
landóságát, melyre magát minden alkalommal érdemesbiteni törekv

a Tekintetes Titoknok Urnak

alázatos szolgája s barát
Vass József
tanár s lyceumi Könyvtárnok

gi v.
Rüny
gyes t
eddi
a

Tekintetes, Tudós Titoknok Úr!

A f. h. 13-kán vett m. akademiai Körlevél felkiró tartalma szerént, szerencsém van az „Akademiai Évkönyv"-et illetőleg, az egyedi-ségenne vonatkozó tudnivalókat, egy egészben összeállítva, az idezárt csatolványban a T. Titoknok Urnak tisztelt kezeihez pol-gáltatni. — Akapcsolatokra különösettem eddi-gi irodalmi működéseim eredményeit, annak könnyebb áttekinthetésével végett, mit tettem e-gyes tudományszakban s mennyire haladtam eddigelé az összes tudományszakokban. Abban a t. Szerkesztőnek teljes szabadságában áll, az így felállított szakokat mellőzne, az egészet ed-digi dolgozatairól szóló lajstromnak tekin-teni, s egyöntetüség tekintetéből a részleteket rendszerébe tetszése szerint beilleszteni.

Tekintetes [illegible] Titoknok Urnak,
a kegyl. cs. kir. egyetemi Könyvtár őrjegyzőjének,
a magyar tud. Akademia [illegible] Társaság [illegible] tud. Akademiának,
Főtisztelő [illegible] Titoknak [illegible]
Egyetemi Könyvtárnak tud. [illegible]
Tisztelettel [illegible]

Pesten.

Pesti 25 Bar 23. Kü.

Dolgozataim összeállításában igyekez
a legnagyobb pontossággal eljárni; de vérzal m
sem merek magamnak kizelegni, hogy „omn
tuli penetrum." Pesten pótolhatom volna itt
általam érzett kisebb hiányt, Váczon nem. Re
rem azonban, hogy jövőre (1861.) e csekélység
is eltünnek.

Ezek után örömmel élek a jelen alkalom
mal is azon kitünő tisztelet s barátiui nag
rabecsülés kifejezésére, melylyel változatlan
vagyok

a T. Titoknok Urnak

Váczon, január 17-d. 1860.

alázatos szolgája

Vajs József
m. akad. levelez. tag.

Nagyságos Királyi Tanácsos Úr,
Mélyen Tisztelt Uram!

Legközelebb az ujságlevelek egy örvendetes hire járta be szeretett hazánk tereit, hétéreit, hogy a Felség magas kegyelme az orfázgosan ünnepelt Toldy Ferencet, szellemi legdrágább érdekeink hü bajnokát, irodalmunk buzgó mükertészét, diesvasúttyal megfuzott pályáján szerzett kitünő érdemeinek tekintetéből, Királyi Tanácsosainak fénykoszorujába fűzni méltóztatott.

Boldog ország, hol fejedelem figyel a tudóra,
A haza e személyes kitüntetésben saját legszentebb szellemügyének diadalát üdvözli:
innét a közörőm, mely a magyar keblet átlelte.

Sietek alázatos tisztelettel kijelenteni, hogy karafiái keblem is viszhangozza a Közörömet.

Egy tekintet több mint harminc év folyamát magában foglaló Könyvészetünkre, elégé megmagyarázza, mi a fejedelmi legmagasb kegyelem részese, az ünnepelt Toldy, szerzési sinosodásunknak, tudományos müveltségünknek.

Lehetetlen a fejedelmi méltatásban fel-
mi emlékezésünk varázsát, s fent mint alant
nagy horderejét nem látnunk, nem üdvözölnünk

Isten Önt, Nagyságos Királyi Tanácsos Ur
áldja meg Referáló élettel, hogy fényszorát épitsék
sé s gyöngyeit élvezhesse áron üdvös gyümöl-
nyeknek, melyeket sikeres munkásságának m
gas méltatása fakaszt a szépre, jóra lelke
sülő nemzet körében.

Egy szép lap képül Nagyságodnak ne
zetünk pantheonában. Elsőre a hervadhatla
koszorút fejedelmi kezek tüzték fel. Büszke ö
érzettel boesátjuk a halhatatlanság ezen em
léklapját késő nemzedékeink birtokába tisz
letoltáról. Hol egy Karinery Ferenc nyert örö
nevet, ott fog ragyogni a Toldy név is, m
a kor egyik nezéreállagáe, a nemzet emlék
zetében.

„Feréid kálás kebelébe márványt
Nyerez Te s örök fényt.

Nagyságodnak

Pesten, jul. 9-d. 1862.

örök hive, alázatos szolgája
Vasvári József
m. akadem. lev. tag.

Toldy Ferenc m. k. egyetemi Könyvtár-igazgató úr
ő Nagyságának
Vass József zanár alázatos tiszteletét.

Minthogy az „Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde IV. Bd. 1857." sem az egyetemi, sem az akademiai Könyvtárban nem kapható; ezederő-leg Nagyságod kifogyhatlan szivjóságához folyamodom, ha saját példányát kapcsolatul pár hétre átengedni méltóztatnék. A könyvtári formulustól legrövidebb uton átvehetném. A lenne foglalkozásom értekezést szeretném áttekinteni: „die Colonien und militärische Standlager in Siebenbürgen." — Fogadja Nagyságod legmélyebb tiszteletem ismételt kifejezését. — Pest, jul. 30-d. 1862.

42

Tekintetes Úr
Kegyes Pártfogó Uram

Méltóztassék kegyelmesen megbocsátanni
hogy kegyes pártfogásáért és segedelemért
a leg illobb alázattal esedezni bátorkodom
de a sors, melly engem ért ally súlyos,
hogyha kegyes pártfogók segedelmükben
nem részesülhetek elviselhetetlenné válik
Zsenge gyermekkoromban, váltam a boldogult
Kazinczy Ferencz Úr házánál, a magyar.

szól tanúlni. Egy nehány esztendővel későbben
t i 1827ben, menyem ismét oda látogatni.
A rokonaim Kassárul küldöttek utánnam e
kis összegyült pénzemet, melly 40 pftból áll
A boldogúlt Kazinczy Ur, a ki igen n
maszto állapatban vált, elkérte tőlem ezt
pénzt, azzal az igérettel hogy szüret után
megadja, de mivel az állapotja mindég szoma
lett nem tehette le, ámbár ő is kénytele
vóltam élelmemet hol rokonaknál, hol is
gennek közt keresni, egy kegyetlen mostoh
anyám végett, ki miatt nem lehettem édes atyá
házánál.

Most pedig igen szerencsétlen állapotban itt
Orosházán tartózkodok, férjemmel és három
gyermekkel nagyon nehezen táplálunk magunkat, csak éppen 95
abból élünk, hogy leány kákat tanitok, mivel
a szegény férjem ki ezelőtt gazdatiszt vólt
több évek óta hivatal nélkül van.
Miután pedig tudva van hogy a Kazinczy Csa
lád szép összeget kapott, tehát esedezném alá
zatosan, ha méltóztatna Tekintetes Ur, közben
járással lenni, hogy azt a regi adóssagot mái
egyszer kezemhez kapnék, mivel két fiúm
vannak, mellyeket máshol kell oskolaba já
ratni, és tehetségem nincsen.

Már könyörögtem a Papaknak is, hogy bevegyenek őket a szegény deákok sorába, de hasztalan. Szarvason ugyan kapnék cserét, a mit az egyik fiammal cselekedtem, hogy három latin osztályt bírt kitanúlni, hanem most a másodikis arra való, és kettőért tandijt befizetni és könyveket venni nem győzünk. Krajnikné Nagyságának is irtam, és ő fogadta hogy értekezni fog Tekintetes Úrral.

Ezek után még egyszer újítom alázatos kéresemet

A legmellyebb tisztelettel maradok

A Tekintetes Úrnak

alázatos szolgálója
Vattay Amalia
született Rumy

Kelt Orosházan Aug 28kán
1861

Ujhely den 8ten Sept 1861.

Liebe Mutter!

Gestern früh um neun Uhr sind wir glücklich hier angekommen, und haben Gott sei Dank alle gesund angetroffen. Wir haben auch unsere Sachen alle mit uns gebracht, nur ist uns ein Koffer mit 100 fl mit Gold und Wäsche verloren gegangen, und ist noch nicht gefunden worden. Liebe Mutter schreiben Sie mir bald wie es Ihnen geht, und Sophie und Ihr Kinder thun. Ich

Ihre treue Tochter
Franz Hazinczy

Ma

Vott. dec. 1. 1869.

Tekintetes ur.

Nagy gyönyörüségel olvasom a' Kazinczy Ferenc születése ünnepére kiadott „életrajzi emlék"-et s' mi után ily jeles munkát kipihetésénél, nem bővölködhetünk elégé ismerjében, bátorkodom, kegyelet végett, kettőreméből, a' diesöültek kilenc darab eredeti levelét tőgi Ön kezéhez; a' első angliához, a' két utólsó tőgi, a' többi idősebb atyámhoz volt intézve.

E alkalommal megemlítem azt is, hogy Kazinczy Ferenc — mint Ő. Excja emlékében olvasható — atyám betegsége közéjét óhajtá vala kiadni s' csak halála után engem kötött fel a' fölösleges adatok összegyüjtésére; — és teljesítém is kívánságát, de midőn elkészülék, Kazinczy sem volt többé!

Ha tehát kívánja Ön, hogy egy adatokat, bár kor nekem is kegyelet tárgyát képezi; kész vagyok kívánsága szerint, s' kölcsön összeállítások, az akkori idők viszonyai

megemlékezésére, megírására, egyben-másban, sem kis világosságot fog derithetni; – különösen tekintetbe véve azon ironiával telt, alkalmi naplóin kivül, József Nádor, Albrecht főherczeg, Batthyány Primás, gr. Batthyány Ignácz, Károly, gr. Kállay, gr. Szapáry főudv. mester, b. Podmaniczky József, titoki Tanácsos Darvas Ferencz, Lenzi referendarius, gr. Keglevich Ignácz, gr. Dessewffy József, Samuel, gr. Teleky László, Schlesy József, Bezerédy Imre, Marton Ede, Balogh Péter, gr. Károlyi Lajos, Almásy György, gr. Teleky Cancellár, Vay József, b. Wesselényi József, id. B. Wesselényi Miklós, gr Keglevich Sámuel, gr. Wass Sámuel, Spielman statustanácsos, Pelegrini táborszernagy, Lenz Dezső, Chatelain, Vagrant, Fremont, Bianki, Bechard, gr. Eszterházy Károly táborszernagy, Felsőfalusy Ede, Blumenhard, Gorove, Kiesewetter, Bonyhády, Marton József és több más jeles Hazafiak érdekes levelei:–

Hazánk azon esetre, ha annak szükséd dologgyá válnék, a' jelen Országgyülésnyolcadiki összejövetelünk után, méltónak a' időszerünek találná Ő, Kegyelmességét emlékezetbe ajánlani, hogy minél előbb

ii

és közöttetni, annak szigorú titokban örömest pártolója anyagi is, magában értetődik.–

Maradok egy tökéletes nyugodalom mellett

Pest-u.p. Tállya–

28/11. 59.

Ujházy Mihály

Euer Wohlgeboren!

Die Abarbeitung der 94 Hufstab der Gemarkung ist gütlich übertragen, jedoch noch nicht vorgenommen. Es muß die Entscheidung meines Herrn abgewartet, ob (auch sehr wahrscheinlich ist) das Hufstab für ungültig erklärt werden darf. Ich bitte also sich diese Sache gefälligst gefallen zu lassen.

Mit aller Hochachtung

Ihr ergebenster Diener

99

101

Liebe Lorenz!

Das erste Heft der Museums wird von Ihrem Herrn Bruder mit Befriedigung bemerkt und ist bereits Einigen Freunden vorgelegt. Die Entscheidung ist also nur von Ihnen zu erwarten.
Der zugesandt gebundene Exemplare in 200 Ex. placirt wird möglichst zu Ihrer Disposition gehalten werden.

Mit allen Hochachtung

Ihr

ergebener Diener

Voß

Berlin d. 3 Juny 52

Herrn Dr. Lorenz

Wohlgeboren

Hier

100

Lieber Arnold!

Die Angelegenheit Ihres Museums kann
einer Lösung gefördert werden: Ich bin
gestern nämlich dem Ruf Wenzkes alter nicht
zum Informationsbesuch über die Sammlungsstücke
zu dem, welche Sie bei Verfassung des
Ausgrabungsberichtes Daten genannt haben. Ich
versuche Sie also bis zur Fertigung Ihres Manu-
skripts zum genannten Termin zu erreichen
Mit allen Grüßen

Ihr ergebener

101

An Herrn Bürgermeister Dr. [illegible]
[illegible]
[illegible]

Dr. [illegible]

101

Nagy érdemü Tekintetes Úr!
Nékem volt kegyes Tanittom.!!

Azolta, hogy az Orvasi-Tár havonként ki„
dóni kezdett, és az' idö alatt még szü„
lött földemen Kaposvárott tartózkod„
tam, egy kötet se maradt tölem olvasat„
lanul; most már három holnaptol
fogva mint Uradalmi Sebész Diósze„
gen megtelepedvén, szülével voltam
az eddig igen nagy áhittátsal olva„
sott Orvasi-Tárnak. — Épen a' napok„
ban gondolkoztam azon meg szerzésé„
nödja meg tudásárol, és amint Lász„
ló György professor Urnak levelét, ki
elégé tettkit ösmérni Tekintetes Urnak, ne„
kem pedig legjobb barátom is földim, kap„
tam, melyben Tekintetes Urnak, mint
egy ion kegyes Tanittomnak vóllam
való kegyes meg emlékezését, alig
méllyebb köszöneti érzéssel olvastam
volna: bátor kódtam a leg kegyesebb

engedelmés

engedelmével mély alázatossági folya-
madásomat Kegyes színe elébe terje-
teni. – Minél fogva alázatos kérése
abban áll: ha méltóztatna Tekinte
ür az orvasi-Tár kötetei / ha lehet a
elmult Januarius hónapra való is / Pa
számamra el küldetni: az esztendei ár
ugyan ha jól emlékezek 5/6 pengő, d
nem lévén bizonyos a meg változhatott
árától, esedezném alázatossággal Te
kintetes úrnak, ha méltóztatna az
árát László úrnak meg mondani, ki
nekem vagy levél, vagy a' küldendő köt
be tett czédula által tudtomra adná a
és én a' pénzt alig hálaadatossabb kö
nettel per Recepisse meg küldenem.

Mély alázatossági folyamadásom
következésében, midőn meg ujitnám a
zatos kéréseimet, továbbra is kegyes
pártfogásába ajánlott: vagyok

A' Tekintetes Urnak

Dévagyal
Februarius 9én 1833.

legalázatosabb szolgája
Veber Illés m. k.
Sebész-mester

2

MTAK – KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM

LEVELEZÉS

4°

101.

TOLDY FERENC LEVÉLTÁRCAJA

XLVI. „U-V"

2

VÉGE